

Xəbər
Qazaxda faciə:
8 və 10 yaşlı
iki qardaş
suda
boğuldu
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 12 iyun 2017-ci il Bazar ertəsi № 125 (6739) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kütləvi zəhərlənmə ilə bağlı yeni xəbər və iddialar

"Azərsu" zəhərlənməyə suyun səbəb olduğunu təkzib edir, Səhiyyə Nazirliyi isə hadisəni araşdırır; baş verənlərdə təxribat elementləri axtaranlar da var

yazısı səh.3-də

"Yaxın Şərq böhranı dolları gücləndirə bilər" - iqtisadçı ekspertdən manatla bağlı xəbərdarlıq

yazısı səh.4-də

Partiya sədrilərindən Qətər çağırışı: "Azərbaycan qarışmamalıdır..."

yazısı səh.4-də

Anar Məmmədovdan sonrakı KFC - nə dəyişib?

yazısı səh.10-də

Ərəstun Orucu:

"Eldar Mahmudovun, Hilal Əsədovun həbs olunacağını gözləmirəm, çünki..."

yazısı səh.6-də

Həmsədrələr üçün yay imtahanı - budəfəki səfər nəyi dəyişəcək?

yazısı səh.13-də

Zabrat gölünü daşıran səbəblər - Bakı İstintaq Təcridxanası, "Armada" hoteli son anda batmaqdan qurtulub

yazısı səh.10-də

Qan donduran qətlər - toplumda aqressiya niyə artıb?

yazısı səh.11-də

Ramazan ayının 17-ci günü

İftar 20. 27. İmsak 03.08-dək (QMI)
17-ci günün duası: "İlahi, bu gün məni yaxşı əməllərə yönəlt! Belə bir gündə mənim bütün arzu və ehtiyaclarımı ödə! Ey, izahlara ehtiyacı olmayan Allah! Ey, həminin qəlbində olanları bilən, salamın olsun Məhəmməd (s) və onun pak Əhli-beytinə (ə)!"
İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".
ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

Sabiq məmurların başı böyük dərddə...

ZİYA MƏMMƏDOVUN ADI NÖVBƏTİ BEYNƏLXALQ RÜSVƏT QALMAQALINDA - HƏBS TƏHLÜKƏSİ

Keçmiş nəqliyyat naziri və müavini Arif Əsgərov tenderdə milyonlarla vəsaiti oğurlayıb, dövlətə kələk gəliblər; İsveç Prokurorluğundan sonra Dünya Bankı da imzalanmış müqaviləni yoxlayır...

yazısı səh.5-də

İki liderin kritik görüşü - Bakının Kremlə sözü var...

İlham Əliyevlə Vladimir Putinin ÜAK-ın ləğvindən sonraya təsadüf edəcək ilk görüşündən əsas gözlənti; Rusiya niyə bizə olduğu kimi görünmək istəmir?

yazısı səh.8-də

Ekstrasens Zirəddin Rzayev:

"Qiyamət COX yaxındır"

yazısı səh.12-də

İlham İsmayıl:

"2018-ci il seçkiləri ilə bağlı Rusiyanın təzyiqi hələ başlamayıb"

yazısı səh.7-də

Zahid Oruc:

"Kürdüstan dövləti layihəsi qanlı əməliyyatlardan keçəcək"

yazısı səh.9-də

Gündə 22 saat oruc tutur

Ada ölkəsi olan İslandiya yaşayan türk vətəndaşı Alptuğ Ərkoç təxminən 22 saat oruc tutur. Ərkoç deyir ki, yaşadığı məkanda günlər uzun olduğu üçün axşam namazı ilə sabah namazı arasında çox qısa bir müddət var: "Təxminən gecə saat 12-də orucumuza açıyıq, saat 02.15-də isə yenidən oruca başlayırıq".

İslandiya say etibarilə ən az müsəlmanın yaşadığı ölkələr arasında yer alır. Sayları 1500-ə yaxın olan müsəlmanlar 330 min nəfərlik İslandiya əhalisinin 0.5 faizini təşkil edir. Bu ölkə eyni zamanda ən az türk vətəndaşının yaşadığı ölkələrdəndir. Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatlarına görə, ada ölkəsində 80-ə yaxın türk vətəndaşı yaşayır və qeydiyyatda düşüb.

İslandiya türk vətəndaşlarından biri də Türkiyənin Balıkesir şəhərində dünyaya gəlmiş Alptuğ Ərkoçdur. Bir İslandiya vətəndaşı ilə evlənib paytaxt Reykjavikə köçən 30 yaşlı Ərkoç dövlət xəstəxanasının psixiatriya klinikasında çalışır. Aysənur və Nisanur adlarında 4 və 2 yaşlarında iki qızı olan Ərkoç ramazan ayında orucunu da məsciddə açır.

Ərkoç deyir ki, gecə saat 12.00-də axşam namazını qılıb ondan sonra yeməyini yeyir və dərhal namaza başlayır. İki rükat namaz qıldıqdan sonra isə sübh namazı qılmağa və oruca başlayırlar. İslandiya ramazan ayı gözəl keçsə də, Türkiyədəki kimi atmosfer olmadığını deyir.

İftarı açıdığı məscidə qızlarını da aparır Ərkoç deyir ki, uşaqlarının da dinlərini tanıması üçün əlindən gələni qədar onları məscidə aparır: "Hər zaman yanıma gəlib, üstümə çıxmağa çalışırlar, ya da bəzən mənim hərəkətlərimi təqlid edirlər. Bununla da yavaş-yavaş İslamı və namaz qılmağı öyrənirlər".

Ərkoç 10 dəfə dünyanın ən rahat və huzurlu ölkəsi seçilən İslandiyanın xalqı və təbiətinə görə çox gözəl bir ölkə olduğunu deyir.

□ SEVİNC

Bu gün Bakıda 30° isti olacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, səhər yarımadasının bəzi yerlərində qısamüddətli yağış yağacağı ehtimalı var.

Mülayim şimal küləyi aralıq güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 18-21° isti, gündüz 25-30° isti, Bakıda gecə 18-20° isti, gündüz 28-30° isti olacağı gözlənilir. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 755 mm civə sütunundan 760 civə sütunundək yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 65-75%, gündüz 35-45% təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarına gəlincə, iyunun 12-də bəzi yerlərdə şimşək çaxacağı, aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 17-22° isti, gündüz 31-36° isti, dağlarda gecə 9-14° isti, gündüz 18-23° isti olacağı gözlənilir.

"Qaya Mətbuat Yayımı" MMC!

- **İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:**
- Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;
- Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;
- Tirajınızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
- Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan "Yeni Müsavat" - 0.60 AZN və bundan əlavə 2500 adda yerli və xarici nəşrlər.**
- Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.
- Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:**
Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22
- Respublikanın digər böyük şəhərlərinə də abunə qəbul olunur.

"Ceyranbatanda suyu mənbəyindən içdim" - Birlik sədri

Xəbər verildiyi kimi Sumqayıt şəhərində H.Z.Tağıyev qəsəbəsində uşaqlar arasında kütləvi zəhərlənmə baş verib. "Su itehsalçıları Birliyi"nin sədri Dövlət Məmmədov məsələ ilə bağlı ilkin mülahizələrini modern.az-la bölüşüb.

Dağıstanda muzeydən Nadir şahın qılıncı oğurlandı

Dağıstanın "Kubaçı bədii kombinatı" Dövlət unitar müəssisəsi nəzdində yerləşən muzeydən 90-dan çox eksponat oğurlanıb. "AİF-Dağıstan" nəşri xəbər verir ki, bu barədə Dağıstan Respublikası üzrə Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Hazırda hadisə yerində qarətə "isti izlərlə" açmağa çalışan əməliyyat-istintaq qrupu işləyir, əşyaların dəyəri müəyyənləşdirilir. Oğurlanan əşyalar arasında, həmçinin 1736-1747-ci illərdə Azərbaycan və İran şahı olmuş Nadirin qılıncı, üzərində Stalin və Kremlin təsviri olan gümüş vazalar və s. olub. DİN-in məlumatına görə, naməlum şəxslər muzeyə giriş qapısını qıraraq daxil olublar. Muzeydə siqnalizasiya və peşəkar mühafizə sistemi olmayıb. ("Report")

20 kilo narkotik həyatına son qoydu

İranda narkotik maddələrin qaçaqmalçılığında günahlandırılaraq 1 ildir həbsdə saxlanılan məhbus intihar edib. Axar.az xəbər verir ki, Kərəcin Qızılhasar zindanında saxlanılan və durumunun qeyri-müəyyənliyindən əziyyət çəkən məhbus Səid Nadiri Güldərə iyunun 10-u səhər saatlarında zərərli kimyəvi maddə qəbul edərək həyatına son verib.

Məhbus zindanın klinikasına çatdırılsa da, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. İrandakı hüquq müdafiəçilərinin yaydığı məlumata görə, o, 20 kiloqramlıq heroin qaçaqmalçılığında ittiham olunurdu.

Birlik rəsmisi zəhərlənmənin sudan baş vermədiyini deyib: "Bu, görünür başqa məsələdir. Bu yaxınlarda tek men yox, xarici mütəxəssislər, "Azad İstehlakçılar Birliyi"nin sədri Eyyub Hüseynov Ceyranbatan Su Anbarında monitorinq keçirdik. Ordakı suların süzülməsi, əhaliyə verilməsinə nəzarət etdik. Hətta yerindən çıxan sudan da içdik. Bu gün Ceyranbatan Su Anbarında suyun tam təmiz şəkildə əhaliyə verilməsi üçün müasir avadanlıqlar qurulub. Amma nəzərə almaq lazımdır ki, Bakı şəhərinə verilən

sular birbaşa deyil, anbarlar vasitəsilə əhaliyə çatdırılır. Həmin anbarlar və borulardakı vəziyyətlə bağlı monitorinq keçirmədiyimizdən bu barədə əminliklə fikir bildirə bilmirəm".

D.Məmmədov bildirib ki, əgər anbarlarda, paylayıcı stansiyalarda hər hansı neqativ hal olsa, suyun tərkibi tam yoxlanılmasa zəhərlənmə kütləvi ola bilər: "Amma ötən gün baş verən zəhərlənmənin səbəbinin Ceyranbatanla bağlı olmadığını bilərəm. Hər halda müvafiq araşdırma aparıldıqdan sonra fikir bildirəcəyəm".

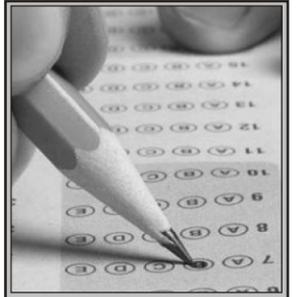

Şəkiddə 20 yaşlı gənci döyüb və iki dəfə bıçaqladılar

İyunun 10-u axşam saat 20:30 radələrində Şəkinin Qoxmuş kənd sakini, 1997-ci il təvəllüdü Tural Firuz oğlu Qədirov bədəninin qarın nahiyəsindən iki bıçaq yarası və döyülmə əlamətləri ilə xəstəxanaya daxil olub.

Şəki Mərkəzi Rayon Xəstəxanasından APA-ya verilən məlumata görə, T.Qədirovun üzərində cərrahiyyə əməliyyatı aparıldıqdan sonra cərrahiyyə şöbəsinə yerləşdirilib, vəziyyəti orta-ağır qiymətləndirilib.

Hüquq-mühafizə orqanlarından verilən məlumata görə, hadisə iyunun 10-u axşam saatlarında Qoxmuş kəndi ərazisində fəaliyyət göstərən çayxanalardan birində baş verib. T.Qədirov çayxanada çay içən zaman bir nəfər naməlum şəxs onu küçəyə çağırıb. T.Qədirov küçəyə çıxan zaman naməlum şəxslər tərəfindən həm döyülüb, həm də bıçaqlanıb. Hazırda Şəki Şəhər-Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları T.Qədirovu döyərək bıçaqlayan şəxslərin şəxsiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi və tutularaq istintaqa cəlb edilməsi istiqamətində əməliyyat-axtarış tədbirləri həyata keçirir.

Rusdilli abituriyentlər "Azərbaycan dili"ndən imtahan verdilər

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) dünən rus bölməsi abituriyentləri üçün "Azərbaycan dili" fənni üzrə imtahan keçirib. DİM-dən verilən məlumata görə, imtahanda aprelin 9-da keçirilmiş 1-ci imtahandan "qeyri-məqbul" qiymət alan və ya iştirak etməyən, aprelin 1-dən 11-dək elektron özəksini təsdiq edən, həmçinin 4-24 may tarixlərində elektron özək təqdim etmiş rus bölməsinin abituriyentləri iştirak ediblər.

İmtahan Bakı şəhərində 3, Naxçıvan şəhərində 1 binada təşkil olunub. İmtahanda abituriyentlərə "Azərbaycan dili" fənnindən 30 test tapşırığı təqdim edilib. Hər düzgün cavab bir balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir. İmtahanın nəticəsi "məqbul" və ya "qeyri-məqbul"la qiymətləndirilir, "məqbul" alanlar qəbul imtahanlarına buraxılırlar. Abituriyentin "məqbul" alması üçün onun topladığı bal 15-dən az olmamalıdır.

Salyanda qadınları parçalamaq istəyən canavar öldürüldü

Dünən səhər saat 6 radələrində Salyan rayonunun Şəkərli kəndində yaxınlıqdakı istixanalardakı iş yerlərinə gedən iki qadına canavar hücum edib. Virtual.az.org-un məlumatına görə, hadisə qayın arvadları olan 48 yaşlı Tahirə Həbulla qızı Səmədova və 45 yaşlı Nazlı Məmmədağa qızı Səmədova kollektorun çöl sahəsinə tərəf keçərək iş yerlərinə gedərkən baş verib.

Belə ki, yaxınlıqdakı kollektor qadınların arvadları bu zaman hər iki qadına hücum edərək qollarından xəsarətlər yetirib. Bu zaman öz sürülərini çölə atmağa aparın sakinlər qadınların harayına gələrək çomaqla canavarı öldürüblər.

Salyan rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılan hər iki qadına quduzluq əleyhinə peyvənd vurulub. Onlar tibbi yardım göstərdikdən sonra evə buraxılıblar.

• Yunun 10-da Sumqayıtda azyaşlı uşaqlar arasında kütləvi zəhərlənmə hadisəsi ölkə gündəmini zəbt edib. ARB 24 xəbər verib ki, Hacı Zeynalabdin Tağıyev, Novxanı kəndi, Saray və Ceyranbatan qəsəbəsində yaşayan 2-7 yaş aralığında olan 119 uşaq zəhərlənmə diaqnozu ilə Sumqayıt şəhər 1 saylı Uşaq Xəstəxanasına yerləşdirilib.

Kütləvi zəhərlənmə ilə bağlı ən müxtəlif versiyalar var. Düzdür, valideynlər və zərərçəkmişlər zəhərlənməyə səbəb kimi suyu göstərirlər. Onların bəzi açıqlamalarını təqdim edirik:

Əkbər İsmayilov (valideyn): "Su içən yerdə əhvalı pis oldu. Qızdırması qalxdı, ürəyi bulandı. Sistem köçürdü, evə apardım, sonra əhvalı pisləşdi, gətirdim".

Altay Əsgərov (valideyn): "99 faiz uşaqlarda eyni xəstəlikdir. Qusma, qarınğətme, yüksək hərarəti var. Hamısı sudandır, zəhərləniblər".

Uşaqların bir qisminə ilkin tibbi yardım göstərilib. Hazırda 40-a yaxın uşaq zəhərlənmə diaqnozu ilə tibb ocağında müalicə olunur.

İqbal Mövsümov (zərərçəkən): "Uşaqlarla oynadım, sonra tərleyib su içdim. Sonra qaytardım, pis oldum".

Nəzir Nəzərova (zərərçəkən): "Su içdim, qaytardım. Sonra pis oldum, boğazım ağrıdı".

Kütləvi zəhərlənmə ilə bağlı Sumqayıt Şəhər Uşaq Xəstəxanasına müraciət edən uşaqların vəziyyətində hazırda təhlükəli bir hal yoxdur. Bunu "Trend"ə **Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Liya Bayramova** deyib.

Nazirliyin sözcüsü bildirib ki, 60-a yaxın azyaşlı uşaq ishal və qusma diaqnozu ilə xəstəxanaya qəbul edilib: "Müayinə və ilkin tibbi yardım göstərdikdən sonra onların bir qismi dərhal evə buraxılıb. Hazırda xəstəxanada qalan uşaqlar özlərini yaxşı hiss edirlər və həkimlərin təkrar müayinəsindən sonra onlar da evə buraxılacaqlar".

L.Bayramova uşaqların nədən zəhərləndiklərinin hələ məlum olmadığını bildirib: "Uşaqlardan götürülən analizlərin nümunələri laboratoriyaya göndərilib. Kütləvi zəhərlənmənin səbəbləri laboratoriyanın verdiyi rəydən sonra məlum olacaq".

L.Bayramova nazirliyin və Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin əməkdaşlarının xəstəxanada olduqlarını və vəziyyəti

nəzarətdə saxladıklarını vurğulayıb.

"Azərsu" ASC-nin baş texnoloqu, İstismar İdarəsinin işçiləri, Sumqayıt Səhiyyə Nazirliyinin əməkdaşları hadisə baş verən ərazidə olublar.

Bunu da Sumqayıtda 119 uşağın sudan zəhərlənməsi barədə xəbərlərə aydınlıq gətirən "Azərsu" ASC-nin mətbuat katibi Anar

Təhlükəsizlik üzrə ekspert, sabiq MTN polkovniki İlham İsmayıl "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, bu hadisədən ilk növbədə, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti şübhələnməli və təxribat izlərini axtarmalıdır: "Əyalətlərdə belə işləri həyata keçirmək daha asandır. Açıqı, burada mən təxribat görmürəm. Bu işə cavabdeh olan şəxslərin səhlənkarlığı

qayıt radikal islamçıların yuvasıdır. Bunlara bəzən tapşırıqlar verirlər ki, müəyyən işlər görün. Yalnızdadırsa, illər öncə onlar bir boru partlatmış, elə bilmişdilər ki, neft borusu partladılar, amma sonradan su borusunu partlatdıqları məlum olmuşdu. Ona görə şübhələnməyə müəyyən qədər əsaslar var. Amma ərazi böyük olduğundan eyni mənbədən qaynaq-

Kütləvi zəhərlənmə ilə

bağlı yeni xəbər və iddialar

"Azərsu" zəhərlənməyə suyun səbəb olduğunu təkzib edir, Səhiyyə Nazirliyi isə hadisəni araşdırır; baş verənlərdə təxribat elementləri axtaranlar da var...

Cəbrayılı "Sputnik Azərbaycan"a bildirib. "Əməkdaşlarımız suyun tərkibini yoxlayıblar. Nəticələr normaldır. Suda qeyri-adi heç nə aşkarlanmayıb" deyərək, A.Cəbrayılı bildirdi.

O "uşaqlardan götürülmüş qan analizlərinin nəticələrindən sonra əsas səbəb bilinəcək" deyərək qeyd edib.

İyunun 11-də hadisə ilə bağlı Lent.az-a **Sumqayıt Şəhər Uşaq Xəstəxanasının baş həkimi Müşfiq Məmmədli** danışdı və o bildirib ki, xəstəxanaya yerləşdirilmiş uşaqların əksəriyyəti evə buraxılıb: "Uşaqların əksəriyyəti evə yazılıb. Yeni gələnlər də artıq yoxdur. Lazım olan bütün yardımlar göstərilir və xəstəxanadakı uşaqların hamısının vəziyyəti stabildir. Narahatlığa əsas yoxdur".

Bununla belə hadisədə təxribat elementləri axtaranlar da az deyil. Kütləvi zəhərlənmənin konkret olaraq yaxın ərazilər üzrə qeyd alınması, özü də konkret 2-7 yaşlı uşaqlar arasında baş verməsi, yüzdən çox uşağın zəhərlənməsi ciddi şübhələrə yol açır.

görünür. Uzun müddət qalan suyun nəticəsində belə mikroblar yarana bilər. Anar Cəbrayılı deyir ki, bizim müdaxiləçilərdən sudan baş verdiyini valideynlər də deyirlər. Ola bilər ki, içməli suda bu problemlər varsa, səhəri gün başqa fəsadlar baş verə bilər. Uşaq orqanizmi dözümsüz olduğundan daha çox onlara təsir edib. Ola bilər ki, bu əlamətlər böyükklərdə də olsun. Bu hadisə konkret bir yerdə baş verməyib. Yəni hansısa bir toplantıda, yaxud uşaqların hamısının bir yerdə olduğu yerdə baş verməyib. Kanalizasiya və başqa yerlərdən suya nə sə qarışa bilər, bunlar mütləq araşdırılmalıdır. Orada hansısa bir hadisənin baş verməsi mütləqdir. Bu cür şübhələrin yaranmasına səbəb hadisənin konkret Sumqayıtda baş verməsidir. Burada fəsil dəyişikliyinə buna səbəb olduğunu düşünürəm. Krandan birbaşa içməli su qəbul etmək düzgün deyil. Su süzülməli, onun tərkibində çöküntülər süzülməlidir. Yaxşı oldu ki, su ilkin mərhələdə qaynadılınsın, sonra içilsin".

lanən səbəbdən bunun baş verdiyini demək olar".

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev hadisəyə səbəb olacaq ehtimallardan danışdı: "Sudan nümunələr götürülməli, analizlər aparılmalıdır. O zaman əsl səbəblər üzə çıxacaq. Əgər konkret zəhərlənmə faktı varsa, bu, təsadüf ola bilər. Demək burada nəse bir səbəb var. Uşaqlardan qan nümunələri götürülməlidir. Bütün bunlar ortada olmasa, birmənalı nəse demək çətinidir. Zəhərlənmənin içməli sudan baş verdiyini valideynlər də deyirlər. Ola bilər ki, içməli suda bu problemlər varsa, səhəri gün başqa fəsadlar baş verə bilər. Uşaq orqanizmi dözümsüz olduğundan daha çox onlara təsir edib. Ola bilər ki, bu əlamətlər böyükklərdə də olsun. Bu hadisə konkret bir yerdə baş verməyib. Yəni hansısa bir toplantıda, yaxud uşaqların hamısının bir yerdə olduğu yerdə baş verməyib. Kanalizasiya və başqa yerlərdən suya nə sə qarışa bilər, bunlar mütləq araşdırılmalıdır. Orada hansısa bir hadisənin baş verməsi mütləqdir. Bu cür şübhələrin yaranmasına səbəb hadisənin konkret Sumqayıtda baş verməsidir. Burada fəsil dəyişikliyinə buna səbəb olduğunu düşünürəm. Krandan birbaşa içməli su qəbul etmək düzgün deyil. Su süzülməli, onun tərkibində çöküntülər süzülməlidir. Yaxşı oldu ki, su ilkin mərhələdə qaynadılınsın, sonra içilsin".

□ **Cavansir ABBASLI**

Qətər böhranını kim körükləyir?

Körfəz ölkələrinin Qətərə qarşı təcrid siyasəti Türkiyəni çətin durumda qoyub, ABŞ prezidenti bir mövqe sərgiləyir, Pentaqon fərqli...

Qətər böhranı davam edir. Ötən həftənin bazar ertəsi günü Səudiyyə Ərəbistanı, Bəhreyn, Misir, BƏƏ Qətərlə diplomatik əlaqələrini kəsdiklərini bəyan ediblər. Daha sonra siyahı daha da böyüyüb və Qətər ətrafında böhrana çevrilib.

Ərəb ölkələri Qətəri terrorizmi maliyyələşdirməkdə ittiham ediblər. Qətərə qarşı embarqo tətbiq olunub, bu ölkənin yeganə quru sərhədi olan Səudiyyə Ərəbistanı ilə sərhədi bağlanıb, eləcə də embarqo tətbiq edən ölkələr Qətərə dəniz və hava yollarını bağlayıb.

Yaranmış vəziyyətdə qonşu Türkiyə və İran Qətərə ərzaq yardımını göndərirlər. Türkiyə prezidenti isə Yaxın Şərqdə ən yaxın müttəfiqi olan Qətərin yanında olduğunu bəyan edib. Böhranın dərinləşməsinin qarşısını almaq üçün Səudiyyə kralı ilə telefonla danışan prezident Ərdoğanın cəhdləri hələlik nəticə verməyə deyil, Ankara ümidini itirməyib. Türkiyənin baş naziri Yıldırım bildirib ki, Ankara ən yaxın zamanda böhranın həllinə nail olmağa çalışacaq. Baş nazir deyib ki, Liviya, Suriya, İraq və Yeməndə davam edən münaqişənin körfəzə sıçraması bölgə üçün fəlakətin daha da dərinləşməsi anlamına gəlir. Onun sözlərinə görə, Ankara hazırda ciddi-cəhdlə böhranı yatırıma çalışır, bunun üçün gizli danışıqlar davam etdirir.

Ötən həftə Bəhreyn xarici işlər nazirini qəbul edən prezident Ərdoğan Ramazan ayının sonuna qədər böhranın sona çatdırılmağa çalışacağını bildirib. Qeyd edək ki, Qətər və Türkiyə arasında 2014-cü ilin dekabrında imzalanmış anlaşmaya əsasən Türkiyə ordusunun hərbi birləşməsi Qətərdə yerləşdiriləcəkdi. Ötən həftə böhrandan sonra Dohanın müraciəti əsasında Türkiyə parlamenti müvafiq anlaşmanı və Türkiyə jandarma qüvvələrinin Qətər ordusuna təlim verməsi haqqında müqaviləni təsdiqləyən qanun qəbul edib.

ABŞ hökumətinin isə Qətər böhranı ilə bağlı münasibəti birmənalı deyil. Məsələ ondadır ki, prezident Tramp şəxsi hesabından yaydığı açıqlamada Qətərin terrorizmi maliyyələşdirməsi ilə bağlı məlumatı ötən ay Ər-Riyada səfəri zamanı aldığını və bu səbəbdən də Qətərin cəzalandırılmasını dəstəklədiyini qeyd edib. Ancaq ABŞ dövlət katibi Tillerson Trampdan fərqli olaraq ərəb ölkələrini barışmağa və anlaşmağa çağırıb. ABŞ Müdafiə Nazirliyi (Pentaqon) isə Qətərə qarşı embarqo siyasətinin terrorizmə qarşı mübarizəyə mənfi təsir edəcəyini açıqlayıb. Nazirliyin sözcüsü Cef Devis deyib ki, son Qətər böhranından sonra ABŞ-ın bu ölkədə yerləşən el-Ubeyd bazasından terrora qarşı əməliyyatlar axsamayıb, ancaq o, əlavə edib ki, bu böhran uzanarsa, əməliyyatlara əngəl yaradacaq.

Qeyd edək ki, hazırda ABŞ-ın regionda ən böyük hərbi bazalarından biri Qətərdə yerləşən el-Ubeyd hərbi bazasıdır. Bazada 11 min ABŞ hərbiçisi var və bu baza İŞİD-ə qarşı mübarizədə əsas rol oynayır. Devis də deyib ki, Qətərdəki baza İŞİD-ə qarşı mübarizədə önəmli rol oynayır.

Qətər ətrafında böhran ən çox Türkiyə üçün ciddi problem yaradıb. Məlum olduğu kimi, Türkiyə həm Qətər, həm də Səudiyyə Ərəbistanı ilə yaxın əlaqələrə malikdir. İki yaxın müttəfiq arasında seçim etməyə məcbur qalan Ankara ilk gündən açıq şəkildə Qətərin yanında olduğunu bəyan edib. Çünki Türkiyə hakimiyyəti həm ideoloji-siyasi, həm də iqtisadi və diplomatik sahələrdə Qətərlə yaxın əməkdaşlıq edir. Bu səbəbdən də Ankara ilk gündən mövqeyini ortaya qoyub. Ancaq bu mövqe eyni zamanda Səudiyyə və körfəz ölkələri kimi müttəfiqlərin də itirilməsi, özünə qarşı çevrilməsi anlamına gəlir. Bu səbəbdən Ankara bir tərəfdən, Qətərə açıq dəstək verməklə yanaşı, digər tərəfdən də ölkələri barışdırmağa çalışır.

Yeri gəlmişkən, artıq ərəb ölkələrində, xüsusən də BƏƏ və Səudiyyə Ərəbistanında (Misirlə onsuz da münasibətlərdə soyuqluq var) Türkiyə əleyhinə təbliğat, mediada yazılardan sayı artıb. Hətta Türkiyə mallarını boykot etmək çağırışları səslənir. Səudiyyə mediası Türkiyəni ərəb ölkələrinin daxili işinə qarışmaqda, terroru dəstəkləməkdə ittiham edir.

□ **Kənan Rövşənoğlu**

Qarabağ separatçıları Rusiyaya sığınmağa hazırlaşır - yeni təhlükə

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Keçən yazımda Qarabağa "türklərə nifrət"inə görə gəldiyini deyən rus yazıçısı Eduard Limonovu cəllad Zori Balayana bənzətmişdim. Ancaq həmin bu partlamamış "limonka"nın növbəti yazı və müsahibələri belə deməyə əsas verir ki, o, özünü həm də Qriboyedov statusunda təqdim etməyə çalışır.

Əslən polyak olan yazıçı-diplomat Aleksandr Qriboyedov 1828-ci ildə Azərbaycan tarixi ərazilərinin İran və Rusiya arasında bölüşdürülməsini tamamlayan Türkmənçay müqaviləsinin imzalanması prosesində canfəşanlıq etmişdi. Və bir il sonra layiq olduğu cəzanı aldı, Tehranda səfir statusunda olsa da, qətlə yetirildi...

Artıq adı Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "qara siyahı"sına salınan və barəsində cinayət işi qaldırılan "yeni Qriboyedov" da sələfinin çox təhlükəli oyuna girişib. Ancaq birmənalı şəkildə şübhə yoxdur ki, bu, onun öz fəaliyyəti deyil, mərkəzdə hazırlanmış yeni ssenarinin baş qəhrəmanı rolunda çıxış edir həmin bu yeni "Ağıldan bəla"...

Diqqət edin, Limonov məsələni dini müstəviyə çəkməklə Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə təkə Rusiyanın deyil, bütün xristian dünyasının dəstəyini qazanmağa çalışır. "Bizə din qardaşları qan qardaşlarından az yox, əksinə, daha çox yaxındır. Orta əsr xristian məbədləri torpağı (özü etiraf etdiyi kimi, əbləhçəsinə Qarabağ haqqında belə bir iddia irəlilədir-E.P) diqqət və dəstəyə layiqdir. Əbləh olmaq lazımdır - biz uzun müddət əbləh olmuşuq..."

Ardıcılığa baxın: separatçılar Xankəndi şəhəri yaxınlığında, Əsgəran rayonunun Daşuşen kəndində hündürlüyü 50 metr olan, qeybət işıqlandırılan xaç basdırırlar, daha sonra Limonov Qarabağdakı alban kilsələrinin qarşısında fotolar çəkilib paylaşıb, "din qardaşları" barədə çağırış edir... Azərbaycan ordusu may ayında Qarabağdakı düşmənin "OSA" kompleksini məhv edəndən dərhal sonra Rusiya XİN-dən, elə həmin gün həmsədrərdən etiraz gəlmədimi?

Azərbaycan ərazilərinə 150 il əvvəl köçdüklerini əks etdirən abidəni ermənilər 30 il əvvəl məhv etdilər. Təkcə 1828-ci ilin fevral-may aylarında 948 erməni ailəsi İrevana köçürülüb, ardınca İrevan və Naxçıvan xanlıqları ərazisində "Erməni vilayəti" yaradılıb. Limonov da bunlardan xəbərdardır. Sadəcə ölkəsinin baş diplomatı "Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın daxili işi deyil" deyirsə, o da Qarabağın Azərbaycan torpağı olmadığı barədə sərəsəm iddia söyləyəcək.

Qudurğanlığa baxın ki, adam erməni hərbiçilərin müşayiəti ilə təmas xəttinin Güllüstan kəndi istiqamətindəki posta, buradan "ermənilərin qovulduğunu, azad ediləcəyi günü gözlədiyini" yazır. (Moderator.az) Faktiki olaraq Azərbaycanın digər torpaqlarının işğalına çağırır, beləsinin dili kəsilmişdir!

Limonovun bəzi müşahidələri isə Azərbaycana kəşfiyyət materialları qədər faydalıdır. O, yazır: "Qarabağ ermənilərinin hətta ən kiçik kənd məktəblərində Rusiya Federasiyasının gerbi asılıb, ədəbiyyat kabinetlərində Lermontov başda olmaqla rus şair və yazıçıların portretləri vurulub".

Qarabağ separatçılarının məqsədi bellidir. Onlar anlayır ki, yüz il keçsə də, Ermənistan Dağlıq Qarabağdakı separatçı qurumun müstəqilliyini tanımağa cəsəret etməz. Odur ki, Qarabağ separatçıları birbaşa Rusiyaya sığınmağa qərar veriblər. Qarabağda "rus dili günləri" keçirilir, işğal zonasına ən çox turistin Rusiyadan gəldiyi təbliğatı aparılır, rus-erməni hərbi birləşməsinin Qarabağ savaşına cəlb oluna biləcəyi iddiası ortaya atılır. Və Limonov məktəblərdə Rusiya gerblərinin açılmasından bəhs edir.

Təbii ki, ssenari Moskvada yazılıb. Abxaziya, Cənubi Osetiya, Krım, Donbas separatçılarına rus pasportu paylandığı kimi, bir gün Qarabağ ermənilərinə də "Rusiya vətəndaşlığı" verilməsinə zəmin hazırlanır. Bir gün Qarabağ ermənilərinin Moskvaya "biz sizinlə bir yerdə olmaq istəyirik, bizi qucağınıza alın" çağırışı da ola bilər.

Azərbaycanın Qarabağda heç vaxt güzəştə getməyəcəyini ermənilər də anlayır, havadarları da. Odur ki, Şuşada iş qurmaq istəyən Sterliqov layihəsinin daha təhlükəli variantı işə salınıb, Azərbaycanın bu təhlükələrə öz müttəfiqləri ilə hazır olması, paralel olaraq Rusiyanı bu təhlükəli yoldan çəkəndirməsi üçün hərəkətə keçməsi lazımdır...

Yeri gəlmişkən, Limonov Qarabağdakı İran TIR-larından da yazıb. Görünən budur ki, İran da Qarabağ uğrunda mübarizə aparır, iki əsr əvvəlki kimi...

Məlum olduğu kimi, Yaxın Şərqdə siyasi böhran yaşanır. Əksər ərəb ölkələrinin Qətərlə diplomatik münasibətləri kəsməsinin ardından Səudiyyə Ərəbistanı ilə İran arasında düşmənlik son həddə çatıb. Artıq Səudiyyə Ərəbistanı, Misir, Bəhreyn, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Liviya, Yəmən, Maldiv və Mavriki, Mavritaniya Qətərlə münasibətləri dayandırıb. İordaniya isə rəsmi Dohayla münasibətləri ən aşağı səviyyəyə endirib.

Bu dövlətlər buna səbəb kimi Qətərin terrorizmi maliyyələşdirməsini əsas göstəriblər. Bunun əksinə İran Qətərə dəstək verir. Bütün bu proseslərdə isə ABŞ-ın marağının olması istisna edilmir. Adı çəkilən ölkələrin dünyanın neft və qaz bazarında mühüm yer tutduğunu nəzərə alsaq, Yaxın Şərqdə yaşanan bu gərginliyin dünya enerji bazarına, o cümlədən dolların və digər ölkələrin milli valyutalarının məzənnəsinə təsirinin olacağını da istisna etmək olmaz.

Bəs, baş verənlər manatın məzənnəsinə necə təsir göstərəcək?

Bu sualı cavablandıran iqtisadçı ekspert, hüquqşünası Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, adətən neft və qaz ölkələri etirafındakı siyasi-hərbi gərginlikdən neftin və qazın bahalaşmasını gözləyirlər: "Çünki sanksiyalara məruz qalan neft-qaz ölkəsinin bazardan çıxmasını, ən azı payının azalmasını və nəticədə neftin-qazın təklifində azalmanı gözlə-

"Yaxın Şərq böhranı dolları gücləndirə bilər" - iqtisadçı ekspertdən manatla bağlı xəbərdarlıq

Əkrəm Həsənov: "Çaxnaşmalar artdıqca ABŞ-dan asılılıq artır, digər ölkələrin iqtisadiyyatı zərər görür"

Əkrəm Həsənov

yirlər. Paralel olaraq dolların zəifləməsi və neft-qaz ölkələrinin milli valyutalarının bahalaşması proqnozlaşdırılır. Çünki onlar nefti və qazı daha baha satıb dollar axınının artması hesabına milli valyutalarını gücləndirə bilərlər".

Ə.Həsənovun sözlərinə görə bu dəfə durum bu nəzəriyyəyə uyğun deyil, tam fərqlidir: "Əvvəla, ona görə ki, Qətərdə neft azdır, qaz çoxdur. Qazın qiymətinin isə qisməddətli dəyişkənliyi azdır, çünki əsasən uzunmüddətli müqavilələr əsasında qabaqcadan müəyyən olunur və boru kəmərləri vasitəsilə satılır. Buna görə də Qətər ətrafındakı konflikt qazın qiymətini artırmadı. Əksinə, Qətər

OPEK üzvü olduğu və həmin təşkilatın üzvlərinin neftin qiymətini düşməsinin qarşısını almaq üçün hasilatın azaldılması haqda bağlılıqları razılığa riayət etmələrinə şübhələr artdı. Digər tərəfdən, İrana qarşı da sırf neft-qaz sahəsində hər hansı sanksiya hələlik yoxdur, nefti rahat satır. Bütün bunları rəhbər tutaraq demək olar ki, neftin qiymətinin artması və manatın bahalaşması ehtimalı azdır. Əksinə, neftin ucuzlaşması, dolların möhkəmlənməsi daha real görünür. Hətta hərbi çekişmələr güclənsə belə bu dəyişməyəcək".

Ekspert iddia etdi ki, dünyada müharibələrin artması dolları yalnız möhkəmləndirir:

"Dollar dünyanın ehtiyat valyutası, FES faktiki dünyanın mərkəzi bankıdır. Bu mənada global dünyada əslində nə demokratiya, nə də real rəqabət var. Çaxnaşmalar artdıqca ABŞ-dan asılılıq artır, digər ölkələrin iqtisadiyyatı zərər görür. Təsədüfi deyil ki, belə fikir də var ki, ABŞ bilərəkdən konfliktləri artırır və hətta İŞİD kimi terrorçu dəstələrə ən azı dolayısı dəstək verir. Hər bir halda göz qabağında olan odur ki, dünyada ən çox borcu olan ABŞ-ın valyutası zəifləmir, müharibələr artdıqca, əskinə, güclənir. Səddam Hüseynin İraqı kimi dollara meydan oxuyanlar isə zorla susdurulur. 2007-2008-ci il global böhranı zamanı ABŞ-ın da, dolların da zəifləyəcəyi gözlənilirdi. Amma "ərəb baharı", İŞİD və s. bu kimi amillər ABŞ-la rəqabət aparənlərin inkişafına mane oldu. Əsasən də Çinin inkişafı zəiflədi. Odur ki, Yaxın Şərqdə baş verən konfliktlər dərinləşdikcə dollar güclənəcək, çoxları məhz ABŞ-ı ən təhlükəsiz sərmayə yeri kimi görəcək. Bu isə o deməkdir ki, digər milli valyutalar, o cümlədən manat zəifləyəcək".

□ **Nərgiz LİFTİYEV**

Partiya sədrilərindən Qətərlə bağlı çağırış

"Azərbaycanın bu ölkə ilə bağlı məsələyə qarışmaması daha doğrudur"

Qətər böhranı müsəlman dünyasını faktiki olaraq iki hissəyə bölməkdədir. Müsəlman dövlətlərinin bir qismi Qətərlə münasibətləri kəsmək qərarı verib, Türkiyə, Pakistan kimi dövlətlər isə onu müdafiə etmək üçün buraya hətta qoşun göndəriblər. Bəzi müsəlman dövlətləri isə siyasi bəyanatlarla Qətəri müdafiə ediblər və ya Qətərə qarşı koalisiyaya qoşulmadıqlarını bildiriblər.

Azərbaycan isə hələ ki Qətər məsələsində heç bir rəsmi münasibətini ortaya qoymayıb.

Bəs, bu həssas məsələdə Azərbaycan hansı mövqeni tutmalıdır?

Azad Demokratlar Partiyasının sədri Sülhəddin Əkbər "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan bu məsələdə öz milli maraqlarını düşünməlidir və atdığı addımlarda milli maraqlarını rəhbər tutmalıdır. Bu gün Azərbaycan düşünməlidir ki, onun Kərfəzdə, Qətərdə milli maraqları varmı, varsa nədən ibarətdir: "İkincisi, addım atmadan öncə bu suallara aydınlıq gəlməlidir ki, Qətər məsələsinə müdaxilə etmək üçün Azərbaycanın yetərli gücü var,

Sülhəddin Əkbər

Əli Əliyev

yoxsa yox? Üçüncüsü, hətta gücü yetərdirsə, belə müdaxilə edəcəyi halda Azərbaycanın qazanacağı və itirəcəyi nə olacaq? Yeni bütün bu sualların cavabı nəzərə alınsa, Azərbaycanın kiçik dövlət olduğu, strateji gücünün yetersiz olduğu, özünün müharibə vəziyyətində olduğu, xarici təsirlərə açıq olduğu bir zamanda sərhədlərindən çox-çox uzaqda ərəb dünyası daxilində Qətər problemi kimi mürəkkəb bir məsələyə müdaxilə etməsi Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun deyil. Azərbaycan əvvəla, region dövləti deyil, ikincisi böyük dövlət deyil. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu oyun-

da global böyük güclər, eyni zamanda böyük regional güclər oynayır. Azərbaycan bunların heç birinə aid deyil. Ona görə də Azərbaycanın Qətər məsələsinə qarışmaması daha doğrudur. Qarışacağı halda da ancaq kənardan yaradılmış bu süni böhranın ən qısa zamanda dinc danışıqlar yolu ilə həllini arzu etməkdən ibarət olmalıdır. Azərbaycan qardaş müsəlman dövlətləri arasında yaradılan bu süni böhranın mümkün qədər qısa zamanda dinc yolla həllini arzulamaqdan o tərəfə heç bir addım atmamalıdır".

VİP sədri Əli Əliyev də bildirdi ki, Azərbaycanın bu məsə-

lədə ehtiyatlı mövqə sərgiləməsi vacibdir. Atılan ehtiyatsız addım ölkəmizi problemlərə üz-üzə qoya bilər.

Əli Əliyevin fikrincə, Azərbaycan dövləti Qətər məsələsinə qarışmamalıdır: "Türkiyə dövləti böyük dövlətdir. Azərbaycan bu məsələdə Türkiyənin addımını təkrarlaya bilməz. Çünki Türkiyə təbii olaraq bu qərarı verməyib. Hadisədən dərhal sonra İranın xarici işlər naziri Türkiyəyə səfər etdi. Mən əminəm ki, Türkiyə bu məsələni həm də Rusiya ilə razılaşdırıb. Türkiyə çox fəal diplomatik addımlar atır. Qətər məsələsi böyük güclərin oynamaq istədiyi oyunla bağlıdır. Azərbaycan isə bu miqyasda dövlət deyil ki, bu məsələlərə qarışsın. Bu məsələdə yalnız diplomatik dəstək vermək olar. Qətərə qarşı qurulan oyun Türkiyənin, İranın prosesə qoşulmaq istəyindən doğur. Hesab edirəm ki, bu böhran ötüb keçəcək. İraq hadisələrindən fərqli olaraq, Türkiyə Erdoğanın təmsilində bu dəfə çox düzgün qərarlar qəbul etdi və bu qərarların hamısı yerində və vaxtında verilən qərarlardır. Azərbaycan isə problemin tezliklə sülhə yoluna qoyulmasını istədiyini bəyan etməklə kifayətlənməlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Sabiq məmurların başı böyük dərdə...

Fevralın 13-də prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Nəqliyyat Nazirliyinin ləğvindən sonra həm Ziya Məmmədov, həm onun müavini Arif Əsgərov hakim komandadan uzaqlaşdırıldı. Nəqliyyat nazirinin digər müavini Musa Pənahov birləşdirilmiş Rabitə, İnformasiya Texnologiyaları və Nəqliyyat Nazirliyində müavin statusunu qoruduğu halda Z.Məmmədovla A.Əsgərovun sıradan bir vəzifəyə təyinat almamalarının səbəbi haqda hər gün yeni məlumatlar üzə çıxır.

hissəsi olaraq siqnalizasiya sistemlərinin quraşdırılmasını "Bombardier"ın Rusiya törəmə şirkəti həyata keçirib. Bu korrupsiya qalmaqlı "Panama sənədləri"nin köməyi ilə araşdırmaçı jurnalistlər tərəfindən üzə çıxarılıb. Göründüyü kimi, A.Əsgərov-Z.Məmmədov və rusiyalı məmur "triosu" milyonlarla vəsait qazanaraq əslində dövlətə kələk gəliblər. Prokuror Tomas Forsberqin sözlərinə görə, təyyarə və dəmir yolu avadanlığı istehsal edən "Bombardier"ın bir neçə əməkdaşı Azərbaycan rəsmiləri ilə gizli sövdələşmədə şübhəli bilinirlər.

İsveç prokuroru Tomas Forsberg bu qalmaqaldan danışarkən çox ilginclik məlumat açıqlayıb. O deyib ki, məsələ beynəlxalq miqyaslıdır və antikorrupsiya işi üzrə

Seyidin sənədi

Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Və ya Masallı axundunun verdiyi vəsiqənin etibarlı

Sosial şəbəkələrdə bir vəsiqə şəklində yayılıb. Vəsiqənin bir tərəfindən bir gənc adamın şəklində, üst tərəfdə isə "Seyid Ağa" yazısı və vəsiqənin nömrəsi yazılıb. Yeri gəlmişkən, yazıdan görünür ki, artıq 20 mindən çox belə vəsiqə var.

Digər səhifəsində isə başda "Həqiqətən bu şəxs seyyiddir" yazılıb və altından isə vəsiqəni verən şəxsin adı-soyadı, eləcə də şəxsi möhürü vurulub. Vəsiqəni verən adamın Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Cənub Regional qazısı Hacı Mirqiyas Təhməzov olduğu yazılıb.

Hələlik Mirqiyas Təhməzovun və əməkdaşı olduğu QMI-nin bu barədə açıqlaması yoxdur. Yəqin ki, olaya bu gün - bazar ertəsi aydınlıq gətiriləcək. Amma bu "indulgensiya" (Orta əsrlərdə kilsənin satdığı "cənnət qəbzləri") olayı artıq bu şəkillər sosial şəbəkələrdə yayıldıqdan sonra ənənəvi müzakirələr başlayıb. Və təbii ki, hər kəs düşüncəsinə, baxışlarına əsasən tənqid edir, bəziləri burdan çıxış edərək yenə də dini baltalayır. Ancaq bu hadisəyə daha soyuq başla yanaşsın, bəzi məsələlərə aydınlıq gətirmək lazımdır.

Əvvəla, seyid adının partiya və ya dövlət vəsiqəsi şəklində bəlli şəxslərə verilməsi və bunu hansısa bölgə qazısının etməsinin heç bir dini və ya hüquqi əsası yoxdur. Ərəbcədə cənab, ağa mənasını verən "seyyid" (yerli yazılışı seyid) islamıyyətin gəlişindən sonra həm də Məhəmməd Peyğəmbərin nəslindən olanlara verilib. Bəzi mənbələrə görə, nəvəsi İmam Hüseyin (ə) soyundan gələnlərə deyilib.

Ancaq bu ümumi bir qanun qohumluğu anlayışı ilə əlaqədardır. Yalnız Cəfəri məzhəbində seyid olanlara bəzi imtiyazlar tanınır. Məsələn, onlara sədəqə haramdır, bunun əvəzinə kasıb seyidlər dini vergi olan "xüms"dan pay alırdılar. Bu isə Quran-Kərimin Ənfal surəsinin 41-ci ayəsinə əsaslanır. "(Ey möminlər!) Əgər siz Allaha və haqla batilin ayırd edildiyi gün - iki dəstənin bir-birilə qarşılaşdığı gün (Bədr günü) bəndəmizə (Mühəmmədə) nazil etdiyimizə (ayələrə) iman gətirmisinizsə, bilin ki, ələ keçirdiyiniz hər hansı qənimətin beşdə biri Allahın, Peyğəmbərin, onun qohum-əqrəbasının, yətimlərin, yoxsulların və müsafirlərin (pulu qurtarıb yolda qalan yolçularındır). Allah hər şeye qadirdir!"

Bu səbəbdən də bu imtiyazdan saxtakarlıqla faydalanmasın deyərək seyidliyin müvafiq "şəcərəsi" tutulub. Şəcərə ərəbcədə ağac mənasını verir və seyidliyə iddia edən şəxsin soy kökünün kimlər vasitəsilə imamlara bağlı olduğunu göstərirdi. Bu şəcərəyə müvafiq yerli dövlət qurumlarının təsdiqi də şərt olub. Hətta İran və İraqda bununla bağlı müvafiq arxivlərin olması haqqında iddialar var.

Ancaq göründüyü kimi, bu sənəddə o şəcərədən söhbət getmir, üstəlik, hətta şəcərə olsa belə, QMI-nin yerli nümayəndəsinin bunu hansı əsasla etməsi məlum deyil. Amma maraqlı olan başqa bir məqam Mirqiyas Təhməzovun ötən həftə Masallı Məhkəməsinə verdiyi ifadədir. Məsələ ondadır ki, ötən həftə hazırda həbsdə olan ilahiyyatçı Şeyx Sərdar Babayevin məhkəmə prosesi keçirilib və Mirqiyas Təhməzov da ifadə verib. Qazı həmin məhkəmə prosesində verdiyi ifadəsində Şeyx Sərdarı məsciddə xütbə deməyə özü dəvət etdiyini etiraf edib və eyni zamanda istintaqda onun əleyhinə ifadə verdiyi, yəni həbs olunmasında rolu olduğu da üzə çıxıb. İndi isə bu şəxsin seyidlik vəsiqəsi verdiyi məlum olub.

Yeri gəlmişkən, Masallı məhkəməsinə verdiyi ifadəsində Təhməzov "Mənim üçün dövlətin qanunları bütün qanunlardan üstündür" demişdi. Görəsən seyidlik vəsiqəsini hansı qanunlara əsasən verib: dövlət, yoxsa dini?

Ziya Məmmədovun adı

"növbəti beynəlxalq rüşvət

qalmaqalında - həbs təhlükəsi

Keçmiş nəqliyyat naziri və müavini Arif Əsgərov tenderdə milyonlarla vəsaiti oğurlayıb, dövlətə kələk gəliblər; İsveç Prokurorluğundan sonra Dünya Bankı da imzalanmış müqaviləni yoxlayır...

"Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin (QSC) sabiq sədri A.Əsgərovun fəaliyyət göstərdiyi 6 il ərzində (2009-2015) ölkəmizin dəmir yolu təsərrüfatını bərhad hala salmasına, külli miqdarda yeyintilərə yol verməsinə baxmayaraq 2015-ci ildə Z.Məmmədov onu özünə müavin təyin etdirərək qorudu. Doğrudur, hələ o zaman belə iddialar da vardı ki, A.Əsgərov naziri şantaj edərək, üzə çıxan 48 milyonluq yeyintini təkbaşına etmədiyini və həbs olunacağı təqdirdə onu da "özünü aparacağını" dediyi üçün nazir müavini statusu alıb.

A.Əsgərov o vaxt canını qurtara bilsə də, indi ele bil qalmaqla üzleşib ki, həm sabiq nazir, həm onun ən yaxın adamı hətta real həbs təhlükəsi ilə üzleşiblər. Üstəlik, sabiq məmurların üzə çıxmış əməlləri ilə ölkəmizin bir neçə milyonluq iri layihələrdən kənar qala biləcəyi müzakirə mövzudur.

Belə ki, Dünya Bankı "Azərbaycan Dəmir Yolları" ASC ilə Kanadanın global "Bombardier" şirkəti arasında 2013-cü ildə bağlanmış və Bakı-Böyük Kəsik dəmir yolunun siqnalizasiya sisteminin qurulmasına dair müqaviləni yoxla-

mağa başlayıb. Bu barədə Kanadanın "The Glob and Mail" qəzeti yazır ki, Dünya Bankının layihə ilə bağlı başladığı auditin məqsədi Kanada şirkəti ilə Azərbaycandan müqaviləni imzalayanlar arasında rüşvət sövdələşməsinə dair şübhələri aydınlaşdırmaqdır. (virtu-alaz.org). 340 milyon dollarlıq həmin müqavilənin 85 faizini Dünya Bankı maliyyələşdirib. İsveç hüquq-mühafizə orqanları artıq bu müqavilədən on milyonlarla dollarlıq "otkat" alındığını müəyyən edərək "Bombardier" şirkətinin yerli törəmə şirkətinin rəhbər şəxslərini həbs edib. Həmin müqavilə imzalanarkən "Azərbaycan Dəmir Yolları" ASC Z.Məmmədovun rəhbərlik etdiyi Nəqliyyat Nazirliyinin tərkibində idi, ASC-nin sədri vəzifəsini isə A.Əsgərov yerinə yetirirdi.

Xəbər də bildirilir ki, əgər Dünya Bankı "Bombardier"lə sabiq məmurlar arasında hansısa korrupsiya sövdələşməsinə aşkar edərsə, Kanada şirkəti Azərbaycan layihəsindən çıxarılacaq və bundan sonra Dünya Bankının maliyyələşdirdiyi hansısa layihədə iştirak edə bilməyəcək.

Dünya Bankı Azərbaycanda dəmir yollarının yenidən qurulması layihəsinin əsas kreditörüdür.

Xatırladaq ki, Kanadanın global miqyasda fəaliyyət göstərən "Bombardier" şirkətinin icraçı direktoru Pyer Boduen korrupsiya qalmaqalarına görə ötən ay vəzifəsindən istefa verib.

Dünya Bankından əvvəl İsveç hüquq-mühafizə orqanları bu işlə bağlı araşdırmanı iki ay əvvəl başlayıb. Müəyyən edilib ki, əslində sözügedən tenderə bir neçə başqa şirkət də qatılıb və onlar siqnalizasiya avadanlıqlarının təchizatı, quraşdırılması üçün daha aşağı qiymət təklif ediblərmiş. Lakin tenderi rəhbər şirkətinin rəhbər şəxslərini həbs edib. Həmin müqavilə imzalanarkən "Azərbaycan Dəmir Yolları" ASC Z.Məmmədovun rəhbərlik etdiyi QSC) "Bombardier"ə üstünlük verib.

Korrupsiya sövdələşməsi nəticəsində siqnalizasiya avadanlıqları əvvəlcə Londonda qeydiyyatdan keçmiş "Multiserv Overseas" şirkətinə satılıb, sonra həmin şirkət avadanlıqları 5.5 dəfə baha qiymətə "Azərbaycan Dəmir Yolları" ASC-ə satıb. Bu sövdələşmədən 80 milyon dollar "otkat" götürülüb, onun 56 milyon dolları Azərbaycan məmurlarına çatıb. "Multiserv Overseas" şirkəti isə Rusiya Dəmir Yollarının keçmiş rəhbəri Aleksandr Yakunine bağlıdır və fəaliyyətinə onun oğlu rəhbərlik edir. Sövdələşmənin tərkib

bütün tərəflər (yəni Azərbaycan-"YM" əməkdaşlıq etməlidir.

İsveç prokurorluğunun dəlilləri əsasən, "Bombardier"ın İsveçdəki ofisindən müsadirə edilmiş elektron məktublardan ibarətdir.

Xəbər də əsas narahatlıq doğuran, əlbəttə ki, Dünya Bankının araşdırması və Azərbaycan hökumətinə sanksiya verə biləcəyi ehtimalıdır. Söhbət korrupsiyaya bulaşmış bir şirkətdən getsə belə, müzakirə mövzusu maliyyədir. Azərbaycan 1992-ci ildən Dünya Bankının üzvüdür. Dünya Bankı indiyə qədər 55 layihənin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycana 3 milyard dollardan artıq kreditin ayrılmasını təsdiqləyib. Hazırda 11 layihə həyata keçirilir. Z.Məmmədov və A.Əsgərovun "korrupsiya layihəsi" isə Azərbaycanın imicini Dünya Bankı kimi iri kreditörün nəzərində ciddi zədələyib.

"Yeni Müsavat"da belə xəbərlər də var ki, beynəlxalq qalmaqla bağlı A.Əsgərovun QSC-də sədr olduğu illəri əhatə edən yeni təhqiqata start verilib. Nə Z. Məmmədovun, nə də A.Əsgərovun müdaxilə edə bilməyəcəyi bu yoxlamalar isə onların sonunu gətirə bilər.

□ "YM"

Hazırda Vaşinqtonda yaşayan politoloq, "Şərq-Qərb" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Ərəstun Oruçlu ilə zaman-zaman bölgədəki, eləcə də dünyadakı gərgin prosesləri təhlil etməmiş mənzərəni daha aydın görməyə yardım edir. Son zamanlar dünya gündəminin qaynarlığı, bir-birinin ardınca baş verən gərgin siyasi maneələri, onların arxasınca baş verən terror aktları isə bu analizi ikiqat mütləq etdi.

"Yeni Müsavat" həm dünyadakı, həm bölgədəki, həm də ölkəmizdəki prosesləri təhlil etməsi üçün Ə.Oruçlu ilə söhbətləşdi. Müsahibəni təqdim edirik:

(Əvvəli ötən sayımızda)

- Bəs bunun nəticəsində nələr baş verə bilər? Geosiyasi vəziyyət hara gedəcək?

- Belə olduğu halda, Avropa da Yaxın Şərqdəki böhranların davamında maraqlı deyil. Məhz İranda baş verən terror dan sonra Avropa komissarının bəyanatı da açıq işarə idi ki, Avropa Birliyi faktiki olaraq İrana bir dəstək ifadə etdi. Doğrudur, Donald Tramp da başsağlığı verdi. Amma bu başsağlığının özündə də "terroru dəstəkləyənlər terrorun qurbanı olur" mesajını verdi. Mən fikirləşirəm ki, bu, yersiz mesaj idi və İrana birmənalı neqativ münasibətin sübutu idi. İran-Türkiyə məsləhətləşmələri sonrakı mərhələdə Pakistanın da cəlb olunması ilə gedəcəksə - bilirik ki, Pakistanın ən böyük müttəfiqi Çində biz artıq yeni, böyük bir Avrasiya geosiyasi konstruksiyasının yaranmasının şahidi ola bilərik - baxmayaraq ki, bu dövlətlər arasında da kifayət qədər ziddiyyətli məqamlar var. Hesab edirəm ki, bu gün özünü qoruma tələbatı üstünlük təşkil edir. Yüksək ehtimalla belə bir ittifaq formalaşacaq. Öncə hərbi-siyasi ittifaq, bunun ardınca iqtisadi ittifaq ola bilər. İndi bu məsələnin nə dərəcədə reallaşdırılacağı ilk növbədə Türkiyə ilə İranın ortaq məxrəcə gəlib çıxma bilməsindən asılı olacaq. Bu, baş verəcəksə, Donald Tramp administrasiyasının həyata keçirdiyi Yaxın Şərq siyasətini iflasa uğramış saymaq olar. Bu halda bu, ümumiyyətlə, Amerika xarici siyasəti üçün ciddi itki olacaq. Bundan sonra çox çətin demək olacaq ki, ABŞ istər bu bölgədə, istər Avropada öz təsirini necə, hansı şəkildə bərqərar edəcək. Bunu zorakılıq, müharibə yolu ilə etmək mümkün deyil. Dünya o dünyaya deyil. İqtisadi baxımdan bilirsiniz ki, 70-80-ci illərdə avro yox idi. Amma indi vahid ödəniş vasitəsi kimi avro var. Bu xətt üzrə siyasət davam edərsə, Avropanı, Asiyayı əhatə

edən siyasət bu istiqamətdə gedərsə, biz yaxın 10 ildə ABŞ-in bir çox mənada global siyasətdə geri çəkilməsinin şahidi olacağıq. Amma real bir şey var ki, ərəb ölkələrində baş verən dağıntıların, humanitar fəlakətlərin İrana, Türkiyəyə keçmək təhlükəsi var. Türkiyədə onsuz da vəziyyət gərgindir. O terrorçular Türkiyə cəmiyyətini terror aktlarına alışdırdılar. Necə ki, Avropanı alışdırdılar. İndi görünən budur ki, həmin taktika İrana doğru da gerçəkləşir. Bu, bi-

cəzalandırılmayanda cınayət cəlbədiçidir. Cinayətin hüdudu yoxdur. Əgər bir cinayət cəzalandırılmazsa, kimse də düşünürsə ki, bu cinayətin mənə heç bir aidiyyəti yoxdur, əksinə, sadə insanlara qarşı törədilib. Bu, yalnız zaman məsələsidir. Əksinə, o cinayət böyüyüb, şişib, ürəkənib, özünə daha çox əminlik qazanıb, daha geniş vüsət alacaq. Elə Eldar Mahmudov, MTN-in təcrübəsi də bunu sübut etdi. Mən heç vaxt bu barədə optimist ol-

maları deməliyəm. Mən düşünürəm ki, həqiqəti ilk növbədə demək insanın özü, yaxın ətrafı, ailəsi qarşısında fərdi məsuliyyəti olmaqla yanaşı, eyni zamanda, tarixi məsuliyyətidir. 5-10 ildən sonra bizim övladlarımız, nəvələrimiz deməsin ki, bu qədər işlər baş verdiyi halda, niyə səsini çıxarmırdız? Bu yaxınlarda verdiyim bir müsahibədə də demişəm ki, mən artıq Azərbaycanın Qərb tərəfindən himayə olunmasının, Qərblə əlaqələrinin olmasının tərəfdarı deyil-

lər bəzən ömür boyu vətənlərindən kənarında ola bilərlər. Amma bu, heç də mənsub olduğun dövlətə, millətə görə daşdığı məsuliyyət hissindən səni azad etməməlidir. Burda bu fikrimin əvvəlində dediyimlə ziddiyyət təşkil etmir. Bu, balanslı, sağlam siyasətdir, mövqedir ki, bir tərəfdən təhrikçi olmamalısan. Ölkənin hüduqlarından kənarında olsan da, bundan istifadə etmək yolverilməzdir. Ən azı bu, mənim qaydalarım ziddidir. Digər tərəfdən də ölkənlə

yişibmi? İşinizdə, əhvalınızda və ümumən Amerika həyatınızda?

- Bizim sizinlə Amerikada görüşdüyümüz vaxtdan təxminən 3 ay vaxt keçib. O zaman da mən sizə dedim ki, mənim bu və ya digər cəmiyyətə adaptasiya olma potensialım yetərincədir. Sadəcə olaraq, söhbət ondan gedir ki, adaptasiya həmin cəmiyyətdə, həmin mühitdə uğur qazanmaq üçün ən zəruri amildir. Təbii ki, mənim yaşımda Amerika cəmiyyətində o qədər də böyük uğur

"Ən yaxşı halda məsələ Akif Çovdarovun üzərində qapadılacaq və bitəcək"

Ərəstun Oruçlu: "Eldar Mahmudovun, Hilal Əsədovun həbs olunacağını gözləmirəm, çünki..."

zim üçün də təhükəlidir. İran təkcə Azərbaycanla həmsərhəd dövlət deyil, eyni zamanda 30 milyon azərbaycanlının yaşadığı yerdədir. Bu baxımdan Azərbaycan birmənalı olaraq neytrallığı qoruyub saxlamalıdır. Heç bir halda nə Azərbaycandan İrana qarşı təhdidlərə yol verilməlidir, nə də Azərbaycan bu və ya digər hərbi bloka qoşulmalıdır. Bugünkü mərhələdə Azərbaycana daha çox neytrallığı qoruyub saxlamaq lazımdır.

- Azərbaycanda MTN işi yekunlaşmaqdadır. O adamlar mühakimə olunur ki, onlarla bağlı siz uzun illər, hələ bu şəxslər iş başında olarkən danışır və yazırdınız. Prosesi izləyirsinizmi, məmnunsunuzmu? İstintaq hər şeyi dərindən araşdırırmı, fikrinizcə?

- MTN işinə gəlincə, səhv etməmişəm, sizinlə mart ayında Vaşinqtonda görüşərkən müsahibəmdə bildirdim ki, bu işdə ciddi irəliləyiş gözləmirəm. Məsələn, Eldar Mahmudovun, Hilal Əsədovun həbs olunacağını gözləmirəm. Ən azı yaxın zamanlarda bunu gözləmirəm. Çünki onların ciddi xarici himayədarları ilə yanaşı, artıq daxili himayədarları da peyda olub - kifayət qədər təsir gücünə malik olan himayədarları. Detallara varmaq istəmirəm. Amma deyim ki, Azərbaycandan kənarında olsam da, bu işlə bağlı kifayət qədər məlumatlarım var. Onu da deyim ki, bu iş hesabət xarakterli iş kimi yekunlaşacaq. Ən yaxşı halda məsələ Akif Çovdarovun üzərində qapadılacaq və bitəcək. Amma bu, yanlış yoldur. Cinayətkar

mamışam ki, bu insanların hamısı layiqincə cəzalandırılacaq.

- Siz bu mövzularda zamanında, hələ MTN rəhbərliyi iş başında olanda da sosial şəbəkədə, müsahibələrinizdə öz fikrinizi deyirdiniz...

- Hesab edirdim ki, bu, mənim vətəndaş borcum idi və mən bunu etməliydim. Bu həm də mənim ictimai xadim kimi borcum idi. Bunu da mən etməyəcəkdimsə, kim edəcəkdi? Heç vaxt düşünməmişdim ki, bunun ağır fəsadları ola bilər. Bir növ, tam da olmasa, müəyyən qədər mən öz vətəndaşlıq borcumdan çıxmışam. Amma bundan o yana mən heç bir dinamika gözləmirəm. Cəzasızlıq sindromu növbəti cinayətlər üçün yer açacaq.

- Sosial şəbəkədə yoxsuz artıq. Bu, sizin ölkədə baş verən proseslərlə bağlı aktivlik göstərməni, eləcə də prosesləri dərindən təhlil etməni mane olmur?

- Azərbaycanda, sosial şəbəkələrdə olmasam da, ölkədə gedən proseslərlə bağlı kifayət qədər geniş məlumatım var. Çalışırım ki, maksimal dərəcədə bu proseslərə müdaxilə etməyim. Ölkədən kənarında olanda insanın məsuliyyəti daha çox olur. Yazdığım, söylədiyim hər kəlmə müəyyən effektlər doğura bilər. Hər birimiz ictimai yükün altına girmişiksə, ictimaiyyət tərəfindən, onun bur hissəsi tərəfindən qəbul olunmuşuqsa, onlar bizim fikirlərin bir hissəsini də qəbul edirlər. O insanların hissələri ilə ehtiyatla davranmalıyıq. Təhrikçi rolda olmamalıyıq. Amma eyni zamanda, həqiqətlər də var ki,

"İndiki mərhələdə Azərbaycana daha çox öz neytrallığını qoruyub saxlamaq lazımdır"

ləm. Bu, bir çoxlarında suallar, tənqidi fikirlər doğurub. Artıq buna aydınlıq gətirmişəm, bununla bağlı bloq yazım olub. Amma yenə də demək istəyirəm ki, həqiqətlər var, onlar mütləq zamanında deyilməlidir. Bu, insanları bu və ya digər təhlükələrdən xəbərdar edir. Hər bir işin, əməlin öndündə insan faktoru, onun sağlamlığı, təhlükəsizliyi, sosial təminatı dayanmalıdır. Ona görə də harda və necə olmağımdan asılı olmayaraq, ölkəmlə bağlı bütün məlumatları bölüşəcəm. Heç bir kəsdən çəkinmirəm. Bildiyim şeyləri deməkdən məni heç nə çəkəndirə bilməz. Söhbət mənədən getmir, amma insan-

bağlı realıqları söyləməlisən. Dəxli yoxdur, ölkə əhalisinə və ya başqa yerdə. Mən Vaşinqtonda da tez-tez konfranslara, müzakirələrə dəvət olunuram. Hər yerdə fikrimi açıq bildirirəm. Amerika siyasətçilərinin Azərbaycana yönəlmiş siyasətinə dairəni, Azərbaycan iqtidarının, müxalifətinin yanlışlarına qədər. Bu, mənim heqiqətlərimdir və bu, o demək olmağımdan asılı olmayaraq, ölkəmlə bağlı bütün məlumatları bölüşəcəm. Heç bir kəsdən çəkinmirəm. Bildiyim şeyləri deməkdən məni heç nə çəkəndirə bilməz. Söhbət mənədən getmir, amma insan-

- Sizinlə sonuncu dəfə Amerikada üzəüz söhbətimiz zamanı çox relax, durumdan məmnun və adaptasiya olunmuş görünürdünüz. O gündən bu günə nələrsə də-

qazanmaqdan söhbət gedə bilməz. Amma bu gün mənim mövqeyim, durumum, sizinlə görüşdüyümüz vaxtda olduğundan daha üstün, daha pozitivdir. İndi yüksək səviyyəli tədbirlərə dəvətlər alıram, insanlar mənim fikirlərimlə maraqlanırlar, görüşlər istəyirlər, görüşlərdə dinləyirlər. Düşünürəm ki, bunu aktivə yazmaq və uğur hesab etmək olar. Müəyyən işlərim var. O işləri paralel olaraq burda görürəm. Onları yekunlaşdırdıqdan sonra Azərbaycana mütləq qayıdacam. Dəxli yoxdur, istər Vaşinqtonda, istərsə başqa yerdə olum, mən həyatımın 53 ilini müəyyən fasilələrlə Azərbaycanda yaşamışam. Azərbaycanlı olduğuma görə bəziləri kimi utanc hissi yaşamamışam. Bir neçə dildə selis danışmağıma baxmayaraq, hər zaman Azərbaycan dilinə üstünlük vermişəm. Çünki azərbaycanlı olmaqdan utanmıram, bundan qürur duyuram. Ona görə də bir il, üç il, ya da üç ay ölkədən kənarında olmağıma baxmayaraq, hər zaman özümü Azərbaycanda hiss edirəm. Çox sevinmirəm ki, bu sağlam hissəmdə var.

Bu müddətdə dostlar, tanışlar, yaxınlar həddən artıq çox müraciət edirlər. Son aylar bu müraciətlərin sayı xüsusən artıb. Diqqət göstərilir. Mən hər kəsə təşəkkür edirəm. Təbii ki, sosial şəbəkələrdə, Azərbaycanda olmadığımından fiziki olaraq hər kəsə diqqət göstərə bilmirəm. Buna görə məni üzrlü hesab etsinlər. Çünki imkanlar məhduddur. Amma hər kəsə uğurlar arzulayıram. Bir gün sağlıq olsun, görüşəcəyik.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

"Baxış bucağı"

Qarabağa qanunsuz səfərinə görə rəsmi Bakımın "qara siyahı"ya saldığı rusiyalı yazıçı Eduard Limonov açıq şəkildə işğal, separatizmi və faşizmi təbliğ etməkdə davam edir. Azərbaycan torpaqlarının işğalını stimullaşdıran mövqeyi ilə ermənilərin hüsn-rəğbətini qazanan bu türk düşməninin ölkəmizə qarşı başladılan yeni bir planın baş qəhrəmanlarından olduğu şübhə doğurmur. Elə son günlərin ən aktual məsələləri barədə qəzetimizə müsahibə verən təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert, Qarabağ müharibəsi veteranı İlham İsmayıl da şübhələrin əsassız olmadığını qənaətindədir.

- İlham bəy, Rusiya yazıçısı Eduard Limonovun Qarabağa gəlişi təsadüfi məsələ kimi görünür. Müşahidələrini yazıb ki, Qarabağda hər yerdə rus yazıçılarının portretləri və Rusiyanın gerbi var. Sizcə, o, bununla nə demək istəyir? Rusiya Qarabağa bağlı yeni layihəmi işə salıb?

- Rusiyadan Qarabağa gələn titullu, hətta sıradan adamların da gəlişində təsadüf yoxdur. Bu səfərlərin siyasi yükü çoxdur, istisnalar olsa da. O cümlədən Eduard Limonovun Qarabağ "səyahəti". Limonovun qeydləri sadə səfər təəssüratı olsaydı, elə Qarabağın havasından, suyundan yazardı. Yox, Limonov Rusiyanın imperiya siyasətini açıq yazır: "Biz - Rusiya çox müvəzəzi ölkəyik. Azərbaycanın üstünə qışqırıb "Rədd ol, sürük buralardan, biz bu torpağı müstəqil Qarabağa veririk" deməkdənsə ağızımızı əski ilə yummuşuq". Rus yazıçısı, ictimai xadimi, siyasətçisi bizə it münasibətini göstərir. Rusiya rəhbərliyinə üzünü tutub deyir: "Slavyan qardaşımız Çernoqoriya NATO üzvü oldu. Qarabağ erməniləri - hər sinif otağında Rusiya Federasiyasının gerbini, rus yazıçısı Lermontovun portretini asan bu adamlar, bu yerlər bizə Çernoqoriya qarışıq hər şeydən vacibdir, bunlar bizə qardaşdan da yaxındır". Bu sözlər sadə fikirlər deyil, NATO xatırlanırsa, elə o qədər də ağırlığı var. Və bu siyasi "sifariş" Rusiya siyasətinə yönəlib. Təbii, burda erməni milyonçuların pullarının da rolu var, Limonov cibində qüvvəsini itirmiş rus rublu ilə Qarabağa səfər etməyib, onun pulları dollarla artıqlaması ilə ödəyib və "mahnını sifariş verən", yeni erməni tərəf qol götürüb rəqsini də oynayıb.

- Limonov sənərdən vaxtla sizin də uğrunda döyüşdüyünüz Güllüstan kəndinə baxıb, 19-cu əsrdə burada imzalanan müqaviləni xatırladı: Azərbaycanın bölüşdürülməsini. 21-ci əsrdə Qarabağın növbəti dəfə Rusiyaya birləşdirilməsi planını işə salıb? Bundan əvvəl Lavrov da "Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın daxili işi deyil" demişdi...

- Limonovun Güllüstan kəndinə gətirilməsi (!) də təsadüf ola bilməz. Nə oldu, Dağlıq Qarabağın yaşayış olan kəndlərinə deyil, Qarabağ ərazisi olan, amma keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinə heç vaxt aidiyyəti olmayan Ağcakəndin yaşayış olmayan Güllüstan kən-

dinə gətirdilər, "hörmətli qonağı"? Məqsəd 1813-cü il Güllüstan müqaviləsini yada salmaq, Qarabağ xanlığının Rusiya imperiyasının tərkibinə keçməsi faktını təkrarlayıb, demək ki, "bizim buralara iddiamız Kuril adalarına iddiamızdan artıqdır" və əlavə olaraq "Güllüstan kəndi azad olunmağını gözləyir" xatırlatmaqdır.

Bir haşiyəyə çıxım: Güllüstan bizim yaylaq yerlərimiz olub, hələ o kənddən yuxarı Arabaduran yaylağı da. Şəfəqdən, Xarxaputdan yuxarıda yerləşir. Uşaq vaxtı qayalara, ağaclara adımızı yazmışıq. Şəfəqin müdafiəsində iştirak etmişəm, bir sutka mühasirədə qalmışam. Bir az da təsəllim var ki,

bağlı alıb bizə verməmiş, indi gəl rəsmiləşdir! Bax neçə əsrlik siyasetin çağdaş mərhələsi budur. Lavrovun, Zaxarovanın açıq şəkildə Qarabağın Rusiyanın - ATƏT-in Minsk Qrupunun - işi olduğu barədə bəyanatları da bu siyasetin lokomotividir.

- Azərbaycanın bölüşdürülməsini xatırlamaşın bir məqamı da qeyd edək: Limonov Qarabağda rus nişanələrindən bəhs etməklə yanaşı, İranda bu bölgədəki fəaliyyətinə də bəhs edir...

- Bəli, Limonov İranda da yadından çıxarmayıb. Yazır ki, ən çox qarşımıza çıxan İran seriyalı yük maşınları idi. Limonov soruşanda ki, nə var bu maşınlarda, cavab "hər şey" olub. İranın yen-

dən girişi qadağandır" elanı ilə rastlaşırıq. Kimdən, nədən qoruyuruq bu yazını? Bizim cəmaat oxuyanda nə deyəcək ki? Rusiyanın, İranın siyasətini bilirikmi? Rusiyanın, İranın Ermənistanın dostu olduğunu bilirik. Amma bilmək istəyirik ki, bəs bizim dostumuz kimdir? Deyirlər ki, Rusiya, İran bizim də dostumuzdur. Elə isə hanı Qarabağ? Bizim sözüümü zü kim deyir, hansı dünya gücü bizim təhlükəsizliyimizə qarantdır?

- Bəs, Türkiyə?

- Türkiyə dünya gücü deyil və özü parçalanma təhlükəsi ilə üz-üzə qalıb, tarixinin gərgin günlərini yaşayır. Bizə əli çatması deyil. Müsəlman ölkələri? Allaha şükür, Qətər böhranı gözü-

sizi inandırım ki, bunların mahiyyəti "xox" gəlməkdir, real hərəkət deyil. Azərbaycan indiyədək apardığı daxili və xarici siyasətilə Rusiya mövqeyindən kənara çıxmayıb. Rusiyanı qanə etməyən nədir ki, Azərbaycanda hakimiyyət dəyişikliyi et-sin? Bəzi istəkləri var, amma onların hamısına da əməl etmək mümkün deyil. Elə məsələlər var ki, nə qədər inert, biganə cəmiyyət olsa da, bəzi qırmızı xətlərin keçildiyi halda reaksiya gözlənilməz ola bilər. Nədir o qırmızı xətdə, bu, başqa mövzudur.

- Azərbaycan ətrafında belə gərginliklərin yaşandığı bir dövrdə ölkədəki ictimai-siyasi qüvvələrin susqunluğu, bir az da proseslərə seyrçi

qur(lar) hələ ki bu dəyişiklikdə yoxdur. Nazirlər Kabineti və onun sədri Artur Rasi-zadə hökumətdə nisbətən işlək qurum və rəhbərdir. Sizə qəribə gəlməsin. Artur Rasi-zadə dilimizi pis bilə bilər, səlahiyyəti az ola bilər, amma o, işini bilən və gərəknə kadrdir. Yəqin orda da yaşla əlaqədar müəyyən dəyişikliklər ediləcək. Amma bu, hələ islahat deyil, heç kadr islahatı da saymaq olmaz. Seçkidən sonra atılan addımın effekti olmayacaq. Uğurlu seçki kampaniyası üçün həm struktur - məsələ, ölkədə 9 vilayət yaradıb, rayon icra hakimiyyətlərinin funksiyasını və aparatın sayını azaltmaqla konkret işlər görmək olar. Mən birini dedim -

"Onların barəsindəki məlumatlar Rusiyadadır, bizim arxivdə deyil"

İlham İsmayıl: "2018-ci il seçkiləri ərəfəsində Rusiyanın təzyiqləri hələ başlamayıb, görünənlərsə jurnaldır, kino - təzyiqlər qarşıdadır"

"Rusiyanın yolunu Yalamada gözləyib yol göstərməyə hazır olanlara elə bu Limonovun yazısını oxutmaq, bu yazını onların gözü-nə soxmaq lazımdır"

o yerlərdə təkəst istirahət etməmişəm, həm də vuruşmuşam. O ki, qaldı Qarabağa bağlı Rusiyanın yeni planına, bu yeni deyil, az qala Birinci Pyotr dövrünə gedib çıxır və indi də davam edir. Güllüstan müqaviləsi 1813-cü ilin oktyabrında imzalanıb. Yadımdadırsa, məhz 2013-cü ilin 13 oktyabrında Zori Balayan da Vladimir Putinə sikkələmə bir məktub yazmışdı. Məktubda deyirdi ki, "...bir müdrik qərar ver, Vladimir Vladimiroviç, gəl Qarabağa, axı o, sikkələndir". Nəyə işarədir? Qara-

kə-yekə "İslam həmrəyliyi" dedi-yi budur. "Beşinci kolon" deyilir ha, biləsiniz ki, az da deyillər, İranın "ətəyindən tutub ona pənən aparmaq" istəyənlərə, Rusiyanın yolunu Yalamada gözləyib yol göstərməyə hazır olanlara elə bu Limonovun yazısını oxutmaq - ifadəmə görə üzr istəyirəm - bu yazını onların gözü-nə soxmaq lazımdır! Demək lazımdır ki, alın, görün, ağa bildikləriniz düşməni ermənini necə qoyunada bəsləyir! Təəssüf ki, internetdə Limonovun yazısına baxmaq istəyəndə "sizin ölkə-

müzün qabağında baş verir. Ukrayna, Gürcüstan da bizim kimi Rusiyanın siyasətində torpaq itkisinə məruz qalıb. Bu gün hər iki dövlətin Qərbin, ABŞ-in simasında böyük müdafiəçisi var. 2008-ci ildə Sarkozi gəlib Medvedevdən Gürcüstanla müharibəni dayandırmayı tələb etdi. Ukraynaya görə Rusiyaya ağır sanksiyalar tətbiq edilib, bizim kimi arayıla kifayətlənməyiblər. Nə etməliyik? Biz də onlarla dost olmalıyıq. Dostluğun şərtləri, tələbi var - biz demokratik islahatlar etməliyik. Etməsək, bu islahatlarla yaranmış mənfi imicimizi dəyişməsək, nə Qarabağ məsələsinə, nə perspektiv təhlükəsizliyimizə qarant yoxdur!

- Azərbaycan digər təzyiqlərdə də üz-üzədir və son vaxtlar bu haqda çox danışılır. 2018-ci il prezident seçkiləri ərəfəsində Rusiyanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi təzyiqləri siyaseti hara qədər davam edə bilər? 2013-cü ildəki olaylar hansı formada təkrarlana, Rusiyaya bağlı hansısa namizəd ortaya çıxsa, şimaldan dəstəklənə, "beşinci kolon" hərəkəti keçə bilərmi?

- Rusiyanın təzyiqləri hər zaman var, sadəcə olaraq, bunun azalan və yüksələn dövrləri olur və hər dəfə prezident seçkiləri öncəsi Azərbaycana təzyiqlər, tələblər irəli sürməsi də yenilik deyil. Amma, 2018-ci il seçkiləri ərəfəsində Rusiyanın təzyiqləri hələ başlamayıb. Görünənlərsə jurnaldır, kino - təzyiqlər qarşıdadır. Bu müxtəlif formalarda özünü göstərəcək. Konkret namizədin simasında təzyiqlər hələ vaxt var. "5-ci kolon" həm cəmiyyətdə, həm də hakimiyyətin içindədir. Təzyiqlərin bir forması, həm də daha təsirli-si Qarabağ cəbhəsidir. Amma,

münasibəti suallar doğurur. Sizcə, təhlükəsizliyimizə, müstəqilliyimizə təhdidlər olduğu bir dövrdə ölkədəki düşmənlərin vahid mövqedən çıxış etməsinə ehtiyac varmı, yoxsa seçkilər öncəsi bu, mümkün görünür?

- Birincisi, ictimai-siyasi qüvvə dedikləriniz məhz illərdir aparılan siyasət nəticəsində susdurulduğundan bu "susqunluq" da təbii qarşılmalıdır. İkincisi, sizcə, o qüvvələr etiraz edənlərin aqibətini görmürmü? Üstəgəl, cəmiyyətin özünü etiraz çağırışına seyrçi qalması da bu susqunluq yaradan səbəbdir. Ölkənin müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə real təhlükə yarandıqı halda xalq kütlə şəklində, xaos, heç bir siyasi tələb irəli sürmədən ayağa qalxa bilərmi? Bu gün mən onu görmürəm. Sabah isə hər şey baş verə bilər. Tunisdə də göysatanın özünü yandırmasına qədər yüz-dən çox adam özünü yandırmışdı və heç bir reaksiya olmamışdı. Amma, birində oldu və "Ərəb baharı" adlanıb Liviya, Tunis, Misir kimi ölkələrdə hakimiyyət dəyişikliyinə, Suriyada müharibəyə səbəb oldu. Qorxu və xofla idarə etməyin bir sonu var. Dediğiniz "düşmənlər" in nə elə bir gücləri var, nə də vahid mövqedən çıxış etmək kimi siyasi iradələri. Olmayan şeyin 20 ildən çoxdur davası gedir.

- Administrasiyadakı son struktur dəyişikliklərinin davamlı olacağı, Nazirlər Kabinetini də əhatə edəcəyi barədə təxminlər söylənilir. Siz qarşıdakı dönmə üçün nə proqnozlaşdırırsınız? Ciddi kadr dəyişiklikləri gözlənilmədiyi, yoxsa bu addımlar 2018-ci il seçkilərindən sonra atılacaq?

- Struktur dəyişikliyi hələ kadr dəyişikliyi deyil və yeni fi-

həm kadr dəyişikliyi paralel aparmaq məqsəduyğundur. Amma, açıqca deyim ki, mən yaxın vaxtlar üçün ciddi kadr dəyişikliyi gözləmirəm.

- İlham bəy, bir sıra hallarda Rusiyaya yaxın olan hərbiçilər, həmçinin rəsmi vəzifə tutan şəxslərlə bağlı araşdırılmaların aparılması zəruri sayılır. Belə olan təqdirdə KQB arxivlərinin açılması bəlkə daha normal olardı, yoxsa bu, təhlükəlidir?

- Təxminən sualın hansı sənətimə vurulduğuna, cəbhə xəttində baş verən son xəbərlərdən sonra cəmiyyətdə kimlərin adlarının hallandığına, "5-ci kolon"un mümkün himayədarlarının kimlər olduğuna işarə edildiyini anlayıram. Amma, bu işlərin KQB arxivlərinə heç bir dəxli yoxdur. Araşdırılsın, amma dedikləriniz barədə arxivdə heç nə yoxdur, yeni bizim əlimizdəki arxivdə bu kateqoriya insanlar haqqında lazımi sənəd tapmayacaqsınız. Onların barəsindəki məlumatlar Rusiyadadır, bizim arxivdə deyil. Fəaliyyətdə olub iş, tapşırıq yerinə yetirən sənədləri gündəlik seyyflərdə olur, arxivə göndərilir. Federal Təhlükəsizlik Xidməti ABŞ seçkilərinə təsir edirsə, deyirsiniz bizdə adamları olmayacaq? Biz "bərək qoz" deyilik.

- Son zamanların mədəni sualını verim: "MTN" işinin sonucunu necə görürsünüz?

-(Gülərək) Gül kimi söhbət edirdik... Jurnalistlərin mənə ünvanladığı ən çox sual budur, mənəm də cavabım məlumdur. Molla Nəsrəddinin sözü olmasın "külək belə əsirsə, heç nə" sonuc olmayacaq. Bir-ikisi intihar edəcək - edib də - bir-ikisinə də iş verib, sonra əfv edəcəklər. Filmin sonu bu küləkdə olmayacaq. Sonu tarix verəcək...

İmmunitetin yaranması

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bakı ətrafında, Sumqayıtda yüzdən çox uşaq zəhərlənib, belə hallarda hamı adətən içməli sudan şübhələnir. Daha doğrusu, sivil dünyada təxminən eyni ərazidə yaşayan, ancaq müxtəlif binaların sakinləri eyni gündə zəhərlənib qarın ağrısı, qusma və bu tip əlamətlərlə xəstəxanaya düşürsə ilk ağıla su mənbəyində problem olması gəlir. Azərbaycanda isə belə deyil. Bizdə ağıla hər cür şey gələ bilər, "Azərsu" da haqlı olaraq hadisədən yaxasını qırağa çəkib lap o "Papaq" filmindəki axund obrazı kimi gözünü bərəldib qapının arxasından söylədi: "Su təmizdir, hacı, özünü biabır eləmə". Təbii, filmə axund "su" demirdi, özünü yadıma salın.

Doğrudan da, axı biz su üzünə həsrətlə, Qafqazın ən bol şirin sulu çaylarının məcrasında yerləşsək də suyu ləmitlə, güc-bəla tapırıqsa, nədən su şirkətini zəhərləmədə ittiham edəsən? Hələ bizə yaratdığı bu sağlamlıq şəraitinə görə hökumətə yüksək səviyyədə minnətdar. Su gəlmir, qarın ağrısı da gəlmir! Yaşayın da, özünüz üçün! Su yoxdur, limonad için - Mariya Antuanetta xanımın diliylə desək.

Bəs o uşaqlar nədən zəhərlənib? Bəlkə havadan olub? O zaman niyə bizdə hava hələ pulsuzdur, hara istəsə axır, küləklə sovrulur? Hökumət buna saygı, limit qoysa uşaqlar zəhərlənməz. Millət hava bolluğundan partlamaya düşübdür, udduğu havanı qusur.

Yaxud, çox mümkündür uşaqlar təhsil təqviminin 15 iyuna qədər uzadılmasından zəhərlənsinlər. O qədər elm doldurublar qarınlarına, axırda ağırlığına dözməyiblər. Zəhmətkeşlərimiz adından minnətdarlıq edir, yalvarırıq təhsili, elmi, ziyanı (ziyan mənasında yox, işiq yazmaq istədim) bir qədər azaltsınlar. Axı bir ölkədə neçə alim, professor, ixtiraçı, elm dühası, Nobel laureatı yetişər?! Hara baxırsan elmlər doktoru pambıq yığır, dana kəsir, xiyar əkir. Taksiyə minirsən, sürücü deyir, altını qaldır diplomumu qoyum, yerin yumşaq olsun. Süd istehsalında azalma bu alimlik səbəbindən imiş: "Sən alim, mən alim ağa, inəkləri kim sağa?"

Müxalifətin, marsiançiklərin, ermənipərəst qüvvələrin, dini radikalların, ateist liberalların, xarici dairələrin dəyirmanına su axıdan ekstremistlərin, daxili çevrələrin restoranına pivə daşıyan ekspeditorların - hər cür tiplərin bu zəhərlənmə olayında əli olması mümkündür. Yuxarıda yazdığım kimi, bura Azərbaycanlı və hər kəs günahı onun-bunun çiyinə ata-ata axırda günah gedir sərhədə çatır, orda günahın dalına bir tək vururuq, düşür hansısa xarici əraziyə. Ta bizlik bir iş olmur.

25 illik analoqu olmayan inkişafdan sonra məmur aparatında kim xəstələnsə, diş ağrısı, dirnağı qırılsa, tükü tökülsə götürüb dərhal xarici klinikalara qaçırırlar. Bizim səhiyyə sistemində - öz yaratdıqları sistemə etibar etmirlər. İndi zəhərlənən uşaqları da xaricə aparmaq lazımdır. Bəlkə orda diaqnoz qoyuldu, zəhərlənmə səbəbi bilindi.

Hətta ola bilər o uşaqlar kiminsə başqasının yerinə zəhərləniblər. Bizdə bu yaxında elə hadisə baş vermişdi, əfv düşən adamın yerinə türmədən "çaşib" başqasını buraxmışdılar. Bir jurnalisti isə tutub 30 sutka həbs vermişdilər, sonra deyildi ki, əslində tutulması adam ayırışmış, jurnalist isə həmin tip... sifətdən bənzəyirmiş! Həmin prezident (latın sözüdür, qabaqlar olmuş bir iş deməkdir) üsulu ilə yanaşsaq, indi Tağıyev qəsəbəsi, Sumqayıt, Saray, Corat uşaqları yerinə Biləcəri, Hövsan, hətta Xızı və Kürdəmir uşaqları da zəhərlənə bilərdi. Düzü, elimim bu temada az olduğu üçün "kim kimin qismətinə girib" - deməkdə çətinlik çəkirəm.

Əsas odur sağlıq-salamatçılıqdır, uşaqlar da tezliklə xəstəxanadan çıxırlar, təzədən gülüstan vətənimizin vırusları və bakteriyaları ilə qol-boyun yaşamaqda davam etsinlər. İndi onlarda müəyyən immunitet yaranmışdır. Buna görə təbriklər. Azərbaycanda yaşamaq üçün immunitet çox vacibdir. İnsan tanıyıram, uşağı bütün günü zibillikdə mikrob içində eşələnir, ancaq peyvənd zamanı poliklinikasını boykot eləmişdi, deyir, bu vaksinin tərkibinə Avropada qısırlıq geni qatıblar, orda müsəlmanın çoxalib dünyanın tutmasını istəyirlər. Məncə o haqlı idi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Qazaxıstanın paytaxtı Astanaya gedəcəyi xəbəri yayılıb. Qazaxıstandakı səfirimiz Rəşad Məmmədova istinadən yayılan xəbərdə ölkə başçısının "Gələcəyin Enerjisi" EKSPO-2017 beynəlxalq sərgisi çərçivəsində Azərbaycanın milli pavilyonunun açılışına qatılacağı bildirilir.

Arayış üçün qeyd edək ki, EKSPO-2017 sərgisi ekoloji təmiz enerjinin alınması və karbon qazı tullantılarının azaldılmasının müxtəlif üsullarına həsr edilib. Tədbirdə 115 ölkə və 22 beynəlxalq təşkilat iştirak edir. "Odlar Yurdu - keçmişdən gələcəyə enerji" adlanan Azərbaycan pavilyonu 403,3 kvadratmetr sahəni əhatə edir.

Məlumatlara görə, Astanada Azərbaycan və Rusiya prezidentləri - İlham Əliyev və Vladimir Putinin bir araya gəlməsi də istisna olunmur. Belə bir görüşün baş tutması isə son vaxtlar şimaldan Azərbaycana qarşı artan de-marşlar fonunda xüsusilə önəm kəsb edir və ikitərəfli əlaqələrin hazırkı vəziyyətinə əhəmiyyətli aydınlıq gətirirdi.

Rusiyadakı azərbaycanlıların ən böyük təşkilatı olan ÜAK-ın lağvi, Dağlıq Qarabağ separatçılarına Kremlin artan reveransları (Moskvada erməni diasporunun lideri Ara Abramyanın 60 illik yubiley tərəfinə Putinin sözcüsü Dmitri Peskovun, xarici işlər naziri Sergey Lavrovun və separatçıların lideri Bako Saakyanın qatılması, Kremlin "danışan dilləri"ndən olan avantürist Eduard Limonovun Qarabağa qanunsuz səfərlər edərək, Lapşin saydığı Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünə həqarəti və s.) bu qəbildəndir.

Bu ay Tehrandə da iki prezidentin görüşü gözlənilir. "Yeni Müsavat"ın xəbər verdiyi kimi, əsasən "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi ilə bağlı layihələrin icra vəziyyətinə həsr olunacaq zirvə görüşü çərçivəsində öncə İran, Azərbaycan və Rusiya liderlərinin üçlü teması olacaq. Yəni Astana təması baş tutmasa belə, İlham Əliyevlə Vladimir Putinin tezliklə bir araya gələcəyi gözlənilir.

*****

Şübhəsiz ki, Rusiyanın hazırda Azərbaycandan bir neçə mühüm gözləntisi var. Bunlardan biri rəsmi Bakının öz ərazisində Rusiya əleyhinə hansısa üçüncü dövlətin və ya blokun hərbi bazalarına imkan verməməsi, o sırada Azərbaycanın NATO-dan uzaq durmasıdır. İkinci mühüm gözlənti Bakının nəhayət ki, Putinin Avrasiya layihələrinə qoşulmasıdır. Üçüncüsü, silah ticarətində Azərbaycanın Rusiya ilə əməkdaşlığı ən azı, hazırkı səviyyədə saxlanması, dördüncüsü isə Azərbaycanda rus dili və rus icmasının qorunub saxlanmasına qayğı və diqqət davam etdirməkdir.

4 gözləntidən üçü əslində reallaşmış kimidir. Azərbaycan hətta Rusiyani qıcıqlandıрмаq naminə qardaş Türkiyə ilə indiyədək ən yüksək səviyyədə, geniş hərbi mütəfiqlik müqaviləsi belə, imzalamayıb.

İki liderin kritik görüşü -

Bakının Kremlə sözü var...

Prezidentlər İlham Əliyev və Vladimir Putinin ÜAK-ın lağvından sonraya təsadüf edəcək ilk görüşündən əsas gözlənti; Rusiya niyə bizə olduğu kimi görünmək istəmir?

Sadalananların, yəni daha Rusiyanın maraqlarının nəzərə alınması qarşılığında isə əlbəttə ki, Bakının da Moskvadan gözləntiləri var və buna tam haqqı çatır. Bunlardan biri və birincisi Dağlıq Qarabağ məsələsidir, daha dəqiqi, bu məsələdə, nəhayət ki, Moskvanın işğalçı tərəfə təzyiq edib onu konstruktiv mövqeyə kökləməklə bağlıdır.

Bu həm də Rusiyanın marağındadır. Ona görə ki, konflikt zonasında müharibə ehtimalı heç vaxt olmadığı qədər artıb. Bakı hələ də ümid edir ki, Qarabağ məsələsində dinc anlaşma imkanları tükənməyib. Bu isə nə qədər yaxasını kənara çəkməyə çalışsa da, ilk növbədə Rusiyadan, onun iradəsindən, Moskvanın öz marionetini nə dərəcədə ağıla gətirəcəyindən asılıdır.

Əfsuslar olsun ki, rəsmi Kreml Bakının ona qarşı bunca reveransları qarşılığında nəinki Qarabağ məsələsində irəliləyiş üçün yetərli səylər göstərmir, üstəlik, son vaxtlar Azərbaycana qarşı həm də bir aqressiya və de-marşlar müşahidə olunur. Bu mənada Bakının Kremlə, Putinə deyəcəyi söz(lər) var.

*****

Qarşdakı yüksək səviyyəli təmaslar və gözləntilər fonunda məşhur politoloq və geosiyasətçi Zbiqnev Bjezinski bu yaxınlarda - ölmündən az öncə verdiyi bir müsahibədə Azərbaycan, region və Qarabağla bağlı söylədiyi fikir və proqnozlar yenidən diqqət çəkir. "Yeni Müsavat" dahi politoloqun fikir və proqnozlarının həmişə aktual olduğunu nəzərə alıb onun bəzi yanaşmalarını bir daha qeyd etməyə zəruri bilir.

Mövcud şərtlər altında Qarabağda müharibənin qaçılmaz olduğunu söyləyən və problemə ABŞ və Rusiyanın təsir imkanlarına toxunan poli-

toluq deyib ki, Ermənistan və Azərbaycan nə qədər ki, NATO ilə inteqrasiya etmək istəyi göstərməyib, ABŞ-ın Güney Qafqaza münasibətdə siyasəti çətin ki, indikindən fərqli olsun. "Azərbaycanla Ermənistan hələ çox qan axıdacaq. Bizim Qarabağ məsələsində passivliyi məskalanmış laqeydliklə əvəz oluna bilər, nədən ki, tez-tez həm Ermənistan, həm də Azərbaycan artıq Rusiyanın təsiri altında olan rejimlər kimi təsnif edirlər. Deməli, siz qaçılmaz olan müharibəyə hazır olmalısınız" - Bjezinski qeyd edib.

Politoloq daha sonra bildi: "Rusiya zəifləyəcək və o zaman ya siz, ya da Azərbaycan qarşı tərəfi məğlubiyətə düçar etməklə qələbə qazanmaq imkanı qazanacaqsınız. Təəssüf ki, mən Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə öz həllini tapacağına inananların cərgəsinə aid deyiləm - xüsusən də Rusiyanın orada manipulyasiya imkanları hələ ki böyük olduğu zamanda... Azərbaycanla Ermənistan daha bir şeyi nəzərə almalıdır: müharibə başlayarsa, Qərbdən qan tökülməsini dayandırmaqla bağlı çağırış və bəyanatlar səslənəcək. Amma sizin (Azərbaycan və Ermənistanın - red.) problemi öz xeyrinizə həll etmək təşəbbüsünüz Rusiyanın müqavimətinə tuş gələcək".

Bjezinskiyin sözlərinə görə, regionda qəti dominantlığa nail olmaq üçün Moskvaya Ermənistan yox, Azərbaycan lazımdır: "Deməli, Bakı ilə münasibətlər, Azərbaycanın Rusiya strukturlarına inteqrasiyası və Azərbaycanın xarici siyasətində Moskvanın rolunun artması sanksiyalar və izolyasiya şəraitində olan Kreml üçün daha vacibdir, nəinki Ermənistan faktorudur. Məhz bu hesablamalardan çıxış edərək də Rusiya İrəni Ermənistanla yox, məhz Azərbaycanla iqtisadi, kom-

munikasiya planlarının reallaşmasına həvələndirir və itələyir. Nədən ki, Azərbaycanda İran-Rusiya proqramlarının həyata keçməsi Moskvanın Bakıya təsirini artıracaq".

Politoloq hətta Rusiyanın çöküşü zamanı da Azərbaycan və Ermənistan üçün təhlükə kəsb edəcəyini proqnoz edib: "O zaman Ermənistandakı hərbi baza göz qırpmında təhlükəyə çevriləcək ki, buna da hazır olmaq lazımdır. Həmin baza heç də Ermənistanı Türkiyədən qorumaq üçün yerləşdirilməyib... Vaşinqtonda, siyasi dairələrdə, həm demokratlarda, həm də respublikaçılarda belə rəy var ki, Ermənistan öz maraqları ilə siyasi etimada ləyiq deyil. Tez-tez də o, hətta öz maraqları əleyhinə Rusiyanın maraqlarına xidmət edən ölkə kimi qəbul olunur. Ancaq istək və fəaliyyət olarsa, bunu dəyişmək mümkündür".

*****

Məsələ də ondadır ki, hələlik Ermənistanda belə bir istək müşahidə olunmur. İşğalçı ölkədə bu gün də belə bir rəy dominantdır ki, Rusiya Ermənistanın qarantıdır. Fəqət, SSRİ-nin çöküşündən keçən müddət göstərdi ki, Moskva əslində ona qarant yox, ən böyük təhlükədir. Qarabağ probleminin həlli də Rusiyanın məsələyə təsirinin azalacağı halda mümkündür görünür - hansını ki, ünlü amerikalı politoloq da xüsusi vurğulayıb.

Belə vəziyyətdə Azərbaycan, əlbəttə ki, Putin Rusiyası ilə zərgər dəqiqliyi ilə, incə siyasət aparmaq zorundadır. Əlbəttə ki, belə siyasətin qurulmasında prezidentlərin şəxsi münasibətləri də az rol oynamır. Hətta həlledici önəm daşıyır. Rusiya isə bizə münasibətdə, nəhayət, ya olduğu kimi görünməli, ya da görüldüyü kimi olmalıdır. Odur ki, bir az da gözləyək.

□ Analitik xidməti

İraq Kürd Regional Hökumətinin Kürdüstan dövlətinin elan olunması üçün sentyabrın 25-nə referendum təyin etməsinə İraq hökuməti, Türkiyə, İran və bir sıra dövlətlər etirazlarını ortaya qoyub. Belə görünür ki, referendum məsələsi elə də asan keçməyəcək. Dövlətlər bu məsələyə öz mövqelərini bildirməkdədirlər.

Azərbaycan dövlət olaraq bu məsələyə hələ heç bir rəsmi münasibət bildirməyib. Bəzi ekspertlər Azərbaycanın Kürdüstan dövlətinin qurulması məsələsinə münasibətdə qarışmamaq xətti tutmasını doğru hesab edirlər. Bir çoxları isə Azərbaycanın Türkiyənin yanında olmasının vacibliyini bildirirlər.

Deputat Zahid Oruc "Yeni Müsavat"a bu mövzuda şərhində bildirdi ki, kürd məsələsi Yaxın Şərq hadisələri kontekstində deyil, yüz illərdir mövcuddur: "Hətta Osmanlı İmperiyası dövründən, 15-ci əsrin zamanından bu ətrafda müxtəlif diskussiyalar gedib, o cümlədən real hərbi əməliyyatlar aparılıb, o dövrün tarixi şəraitinə uyğun mübarizələr olub. O baxımdan hadisəyə miqyas etibarilə və yaxud hazırkı dövrün global savaşı səviyyəsində olan tabloda baxılması yanlış nəticələrə aparıb çıxarar. Bu məsələnin keçmiş var və özünün inkişaf fəlsəfəsinə, müəyyən bir ssenariyə malikdir. Odur ki, biz yalnız desək ki, Kürdüstan dövlətinin qurulması Qərbin istəyidir, bu, məsələyə çox bəsit münasibət olar. Reallıq ondan ibarətdir ki, kürd xalqının tarixi taleyində onların dövlət qurmaq istəklərinə baxmayaraq, bu istək gerçəkləşdirilə bilməyib. Həmin düşüncələr, mübarizələr tarixin ayrı-ayrı mərhələlərində müxtəlif dövlətlər tərəfindən istifadə olunub. Bu gün də belədir. O üzəndən 7 milyona qədər İraqın tərkibində, 14 milyona qədər Türkiyədə, 2 milyona qədər Suriyada, 1 milyondan artıq İranda məskunlaşmış kürd xalqının etnomilliyət, etnosiyasi bir coğrafiya verərək onları dövlət kimi, beynəlxalq hüquq subyekti səviyyəsinə gətirib çatdırmaq istəkləri mövcuddur. Yaxın Şərq planı bütövlükdə yeni xəritə deməkdir. Bunun nə qədər böyük qanlar hesabına başa gələcəyini təsəvvür etmək çətin deyil. Hələ indi yalnız siyasi rejimlər və ayrı-ayrı hakimiyyətlərin dəyişdirilməsi prosesi gedir. Ərəb baharı 1 milyona yaxın insanın həlak olmasına səbəb olub. Şimali Kürdüstan dövləti layihəsi də eyni qanlı əməliyyatlardan keçəcək. Türkiyənin məsələyə münasibətinə gəlincə, prezident Ərdoğan iqtidarı

ötən illər ərzində Bərzani iqtidarı ilə işlədi, onların Türkiyə əleyhinə olan separatizmini xeyli neytrallaşdırdı, iqtisadi əlaqələr qurdular, silahlanmış kürdlərin bir qismini siyasi vasitələrlə silahsızlaşdırdılar. Amma böyük bir qismi isə bu gün də Türkiyənin gücünü sarsıtmaqla məşğuldurlar. Kürd xalqı ilə türkləri toqquşdurmaq müxtəlif döv-

yanlıdır. Çünki bu iki məsələ tamamilə fərqli məsələlərdir. Dağlıq Qarabağı ermənilər silah gücünə işğal ediblər. Amma Şimali İraq Kürdüstan Muxtariyyəti İraq parlamentinin qərarı ilə federativ bir qurum kimi qanunla İraqın tərkibində fəaliyyət göstərir. Vaxtilə Çexoslovakiyadan dövlətlər ayrıldığı kimi, Kürdüstan da demokratik şəkildə

masına baxmayaraq kürdlər bunu istəyir. Əgər İraq hökuməti ilə kürdlər öz aralarında razılığa gələcəklərsə, buna başqa hansısa dövlətin qarışması düzgün deyil. Çünki bu, İraq dövlətinin daxili işidir".

T.Süleyman hesab edir ki, Kürdüstan müstəqil dövlət elan olunduqdan sonra Azərbaycanla Kürdüstan

Deputatdan və Azərbaycan Kürdləri Birliyinin rəhbərindən "Kürdüstan dövləti" açıqlaması

Zahid Oruc:
"Kürdüstan dövləti layihəsi qanlı əməliyyatlardan keçəcək"

letlərin planında mövcuddur. Özü də bu təhlükə təkə Türkiyəyə qarşı deyil. Ona görə də haqqında söhbət gedən referendumun Kataloniyanın müstəqillik hərəkatı, yaxud da Şotlandiyanın Britaniyadan ayrılmasının siyasi yolu ilə eyniləşdirilməsi çox yanlış olar. Çünki böyük sayda kürdlər silahlandırılıblar. Kürdüstan dövləti məsələsi əslində referendumun nəticəsindən asılı olmayacaq, beynəlxalq razılışmaların necə olmasından asılı olacaq. Azərbaycan bu məsələdə Türkiyənin zərər çəkməməsi, bölünməzliyinin tərəfdarı olmalıdır".

Azərbaycan Kürdləri İctimai Birliyinin sədri Tahir Süleyman isə bildirdi ki, Azərbaycan Kürdüstan dövlətinin elan edilməsi üçün keçiriləcək referenduma müsbət yanaşsa, daha düzgün addım atmış olar: "Kürdüstanda referendum keçirilməsi məsələsini kimlərsə Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə eyniləşdirib məsələyə bu prizmadan yanaşılmasını təklif edirsə, bu,

Tahir Süleyman:
"Azərbaycan Kürdüstan dövləti ilə bağlı referenduma müsbət yanaşsa, daha düzgün addım atmış olar"

İraqdan ayrılmaq istəyir. İran, Türkiyə və başqa bir sıra dövlətlərin buna qarşı ol-

arasında normal əlaqələr qurulacaq: "Ən azından nəzərə alınmalıdır ki, orada 3 milyon türkmən qardaşlarımız yaşayır. Kürdüstan dövləti türkmənlərin də dövləti olacaq. Çünki onlarla kürdlər min illərdir birgə yaşayırlar, qaynayıb-qarışıblar. O cümlədən azərbaycanlılarla kürdlər arasında yüz illərə dayanan qardaşlıq münasibətləri var. Bu gün Azərbaycanda kürdlər tam hüquqlu vətəndaşlardır və onlara heç bir ayrı-seçkilik yoxdur. Kürdüstan dövləti qurulacaqsa, Azərbaycanda kürdlərin haqları tanındığı kimi, Kürdüstanda da türkmənlərin haqları tanınacaq. Bu iki qardaş xalqların birliyi labüddür".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Ukraynalılar ilk dəfə Avropaya vizasız səfər etdilər

Dünəndən etibarən Ukrayna vətəndaşları 90 gün müddətinə qədər Avropa İttifaqı ölkələrinə vizasız səfərlər edə biləcəklər. Virtualaz.org Ukrayna Dövlət Sərhəd Xidmətinin məlumatına istinadən xəbər verir ki, səhər saatlarından başlayaraq, 600-ə yaxın ölkə vətəndaşı Avropa ölkələrinə yollanıb.

Barselonada bir qrup ictimai fəal ukraynalı turistləri "Ukraynalıları Avropada salamlayırıq" şüarları ilə qarşılayıblar. Bu gün şəhərə Kiyevdən daha bir təyyarə gəlməlidir. Avropaya vizasız səfər etmiş ilk ukraynalıların şəkillərini özünün "Twitter" mikrobloqunda Ukraynanın xarici işlər naziri Pavel Klimkin paylaşmış.

ABŞ dörd dövlətin içindən bir dövlət çıxara biləcəkmi?

Xalid KAZIMLI

Bu il sentyabrın 25-də İraqın şimalında mövcud olan kürd muxtariyyatında müstəqil dövlət elan edilməsinə dair referendum keçiriləcək.

25 sentyabr referendumunun nəticələrinin necə olacağı haqqında dərin düşüncələrə dalmağa lüzum yoxdur, seçicilərin yüzde doxsanı müstəqilliyə səs verəcək.

Ancaq bu referendumun baş tutub-tutmaması məsələsi var, o da yüzde əllinin altında bir ehtimaldır.

İndilikdə regionun dörd mühüm dövləti kürdlərin bu planına qarşı çıxırlar. Bunlar Türkiyə, İran, Suriya və İraqdır.

Türkiyə və İrandan fərqli olaraq Suriya və İraqın "Kürdüstan" adlına biləcək dövlətin qurulmasına etirazları formal xarakter daşıyır. Onlarda bu planın qarşısını ala biləcək güc yoxdur.

Zatən, kürdlər hazırda İraq dövlətini parçalayıb, onun şimalını öz nəzarətlərinə götürmüş haldadırlar. Suriyanın da iri yaşayış məntəqələri kürdlərin nəzarətindədir. Böyük ehtimalla sular durulanda bu ərazilər də İraqın şimalındakı kürd muxtariyyatına birləşdiriləcək.

Hazırda kürd liderləri özlərinə əmin şəkildə kürd xalqının minillik arzusunun reallaşdırılmasına sövq edən ABŞ-ın dəstəyidir. Məhz ABŞ istəyir ki, bölgədə yeni bir dövlət, Kürdüstan qurulsun.

İran və Türkiyənin əndişəsi isə ondadır ki, Suriya və İraqın qapazaltı edilməsi hesabına əmələ gətirilən bu dövlətin sərhədləri onların daxilinə qədər irəliləyə bilər. Başqa sözlə, Türkiyə və İran kürdlərin ya dərhal, ya da bir müddətdən sonra "Böyük Kürdüstan" yaratmağa çalışacaqlarını düşünürlər.

Böyük ehtimalla elə də olacaq. Çünki həm Türkiyədə, həm də İranda sayı milyonlarla ölçülən kürd icmaları yaşayır və onların bir xeyli "müstəqil Kürdüstan" ideyasına dəstək verirlər. Bu planı silah və zor gücünə həyata keçirmək istəyən terrorçuların mövcudluğu da heç kəsə sirr deyil.

İraqdakı 5 milyonluq kürd icmasının müstəqil dövlət qurması və Suriyada yaşayan milyon yarımlıq kürdi icmasının ABŞ-ın dəstəyi ilə uğurlu və fəal müharibəsi aparması Türkiyədəki 11, İranda 5 milyondan çox kürdü həvəsləndirməyə bilməz.

ABŞ-da, Avropada bu məsələ xüsusunda fərqli düşüncələr. Onlar ən aşağı göstəricilərlə toplam sayı 25 milyondan çox olan və əsasən regionun dörd dövlətinin ərazisində param-parça halda yaşayan xalqın müstəqil dövlətə sahib olmasını məqbul sayırlar.

Dünyada sayı bir milyona çatmayan onlarca xalq var ki, müstəqil dövlətləri var. Söhbət bizim regiondan gedirsə, burada toplam sayı 5 milyon olmayan ermənilərin iki dövləti (biri tanınmamış olsa belə) var.

Belədirsə, Qərb siyasətiləri və strateqləri düşünürlər, nədən kürdlərin öz müstəqil dövləti olmasın? İraq parçalanacaq? Cəhənnəmə parçalansın. Suriya dağılacaq? Dünəndən dağılsın. Türkiyə cənub-şərq bölgələrini itirəcək? Nə olsun, itirsin. İranda qərbi nəzarətdən çıxacaq? Lap yaxşı.

Amerikalı və avropalı siyasətilərin düşüncəsi bundan ibarətdir. Onlar üçün kürdlər yaşadıkları bölgənin aborigen xalqdır və artıq öz dövlətlərini quracaq qədər yetişiblər, illərdir bu məqsəd uğrunda savaşırlar, demək, onlara dövlət qurmaq üçün kömək etmək lazımdır.

ABŞ-ın maddi, siyasi, hərbi olanda dəstəklədiyi bu layihəyə Avropa ölkələrindən başqa, Rusiya da, İsrail də dəstək verir. Regionda bir kürd dövlətinin olması Türkiyə, İran, İraq və Suriyadan başqa hamıya sərf edir.

Düzdür, hazırda Türkiyə və İran istər iqtisadi, istərsə də hərbi baxımdan regionun (eləcə də dünyanın) qüdrətli dövlətlərindəndir və Şimali İraqda yaranacaq müstəqil kürd dövləti kənardan nə qədər yardım alsın da, onlara bata bilməz. Ancaq uzaq perspektivlərdə nələrin olacağını kim bilir?

Bir iş də var ki, Şimali İraqda yaranacaq dövlət İsrail kimi olsa və dünyada yaşayan bütün kürdləri öz qoynuna salsın, dünya kürdlərinin yarısını belə özünə sığışdırma biləcək potensialda deyil. Demək, bu yeni dövlət öz sərhədlərini genişləndirməyə çalışacaq.

Bəs bu avantüranın bizim üçün qorxusu varmı? Azərbaycan 6 minə yaxın kürd millətindən olan şəxs var və onların da tam əksəriyyəti etnik çoxluqla qaynayıb-qarışıb. Bununla belə, bizim ölkədə də özünü "kürd ideyası"na həsr edən adamlar və dərnəklər var. Onlar indilikdə zəifdirlər və əsas məqsədləri dövlət qurmaq yolunda olan İraq kürdlərinə dəstək verməkdir.

Bir neçə gün öncə məşhur KFC fast-fud restoranlar şəbəkəsi Ziya Məmmədovun oğlu Anar Məmmədovun əlindən alınaraq başqa icarədarə verilib. Qeyd edək ki, dünyanın bir çox ölkəsində olan KFC Azərbaycanada 2010-cu ildən fəaliyyət göstərir. Qısa zaman ərzində özünə müştəri toplamağı bacaran KFC bir çox insanları sevimli məkanına çevrilib.

KFC-nin "əl dəyişməsinə" sonrakı vəziyyətini öyrənmək üçün bu restoranlar şəbəkəsinin "Torqovı" kimi tanınan Nizami küçəsindəki filialına baş çəkdik. İçəridə müştəri bol idi. Qiymətlərə gəlincə isə əvvəlki qiymətlərlə indiki arasında 10-90 qəpik arasında artım müşahidə etdik. Məsələn, əvvəllər Tvister (orijinal, acılı) 3 manat 30 qəpiyə idisə, indi 3 manat 70 qəpiyə satılır. Həmçinin Boksmaster əvvəl 4 manat 10 qəpiyə, indi 4 manat 85 qəpiyə, kartof freelərindən əvvəllər kiçik fri 80 qəpiyə, indi 1 manat 40 qəpiyə, orta fri əvvəl 1 manat 20 qəpiyə indi 1 manat 70 qəpiyə, Basket fri əvvəl 2 manat 20 qəpiyə indi 2 manat 70 qəpiyə təklif edilirdi. Yalnız qarğıdalının qiyməti eyni idi- 1 manat 90 qəpik. Toyuq tikələrinə gəlincə isə əvvəllər ölçüsünə görə 1 manat 30 qəpik və 5 manat 90 qəpik arasında dəyişən tikələr indi 2 manat 30 qəpik və 5 manat 70 qəpik arasında təklif edilirdi. Uşaq menyusu əvvəllər 1 longer, 1 toyuq tikəsi, 2 Strips, kiçik fri kartof, "Coca-Cola" və qarğıdalıdan ibarət idi və bunun da qiyməti 3 manat 50 qəpik idi. İndi isə bu menyunun qiyməti 3 manat 70 qəpikdir.

Yayın istisində KFC-də sərinləmək üçün dondurma yemək istəyənlərə, əvvəllər bunun üçün 40 qəpikdən başlayan bir məbləğ ödəyirdilərsə, indi 60 qəpikdən başlayan məbləğ ödəməli olacaqlar. Səhər yeməyi üçün əvvəllər 1 Tvister (pendirli/tomatlı), 2 Strips, şirin snek (albalı, almali), çay və ya Amerikanono 1 manat 50 qəpiyə təklif edilirdisə, indi 1 Tvister, 2 Strips çay və ya Amerikanono 1 manat 40 qə-

Anar Məmmədovdan sonrakı KFC...

KFC fast-food restoranlar şəbəkəsində müştəri bolluğudur, qəpik-qəpik bahalaşma da var...

piyə təklif edilir. Səhər yeməyi menyusundan şirin snek çıxarılıb. Bundan başqa hazırda burgerlər 3 manat 80 qəpiyə, Smart basket yeni toyuq tikələri 3 ma-

nat 90 qəpik, Basket Duet 12 manata təklif edilirdi. Toyuqla moxiti 6 manat 50 qəpiyə təklif edilir.

KFC-ə xüsusi pərəstiş edən,

buranın toyuqlarını yemək üçün hər gün bu məkana üz tutduğunu deyən KFC-nin daimi müştərisi Aysel Heydərova burada aldığı dadı heç bir fast-foodada almadığını dedi: "Mən burada yediyim toyuğun, longerin dadını heç yerdə ala bilmirəm. çox adam deyir iyi pisdür, yağlan təkrar-təkrar istifadə edirlər. Amma mən inanmıram. Çünki buradakı qidalarda xüsusi dadlar var. KFC-lərin sayının artmasını istərdim".

Maraqlıdır bəs, bəh-bəhlə üz tutduğumuz KFC nə vaxt yaranıb? KFC üzərində şəkli olan o kişi kim olub? Niyə buranın adı məhz KFC adlanır?

KFC brendinin yaranma tarixi Harland Sandersin (1890 - 1980) adı ilə bağlıdır. O məktəbdə cəmi 6 sinif təhsil alıb və bir neçə peşə dəyişib. Məsələn, o, qazanxana işçisi, təkər alverçisi, kuryer, konduktor işləmiş, fermerlərə kömək etmiş və hərbiçi olmuşdur. Onun 40 yaş olduqda belə o bir yerdə uzun müddət qalmırdı. Lakin onun həyat yoldaşı ona inanaraq bütün uğursuzluqlara səbir edirdi. Buna baxmayaraq, ailə yoxsul vəziyyətdə yaşamağa davam edirdi. 1930-cu ildə onun avtomobil təmirxanası açmaq ideyası ailə üçün böyük bir yenilik oldu. Da-

ha sonra Harland təmirxananın otaqlarından birini müştərilərin nahar edə biləcəyi yeməxanaya çevirir. Təmirxananın digər otaqlarında isə onun ailəsi yaşayırdı.

Bu yeməxanada cəmi 1 stol və 6 stul var idi. Yeməkləri isə Harland özü ev mətbəxində hazırlayırdı. Tezliklə onun yeməxanası "Harland Sandersin Kentukki qızardılmış toyuqları" sayəsində bütün Kentukki ərazisində məşhurlaşdı. Qeyd edək ki, o bu qızardılmış toyuqları xüsusi 11 növ ədviyyat ilə hazırlayırdı. 1930-cu ildə ABŞ-da yaradılan fast-fud şəbəkəsi, "Kentucky Fried Chicken" və ya qısaca KFC kimi tanınan fəstfud restoranları ilk dəfə Kentukki ştatının Luisvil şəhərində açılmış, 1952-ci ildə isə Ohayo ştatının Cənubi Solt Leyk şəhərində fransızca əsasda ilk restoranı yaradılıb. KFC firmasının menyusu sirləri 1930-cu illərdə benzin doldurma məntəqəsini işlədən Harland Sandersin müştərilərinə satdığı toyuqlardan qaynaqlanır. O, 1936-cı ildə müharibə zamanı əsgərə getməsinə baxmayaraq, uğurlarına görə əyalətdən medal belə alıb. Bu sahədəki uğurlarını davam etdirən Sanders bir restoran zənciri qurmağa başlayır. Amma şirkət

tin ən böyük uğurlarından biri 11 şəfəli ot və özəl sousları olur. Bu menyunun sirlərini isə "Coca-Cola" firmasında olduğu kimi sadəcə 2 idarəedici bilir. KFC-nin baş ofisində sirr saxlanılır. Baş ofisdə üstdəki mühafizə şefinin açıqlamasına görə, sirin qorunduğu məkanın 2 metr qalınlığında divarları var. Həmin otaqda hər yer kameralarla təchiz edilib və 7 gün 24 saat mühafizə edilir. 2 fərqli açarları, 2 fərqli pin şifrəsi var. Bəli, bunlar bir toyuq üçün edilir, amma dünyanın ən çox toyuq satan firması olduğu düşünəndə o qədər də qəribə görünmür. Bundan əlavə, reseptin sirri bir neçə formada qorunur. Ədviyyat istehsalçısı olan bir şirkət formulu qarışdıraraq təqdim etdiyi reseptin bir hissəsini özündə saxlayır, o biri şirkət isə başqasını. Qarışıqın keyfiyyətinə zəmanət kompüter sistemi ilə başa çatdırılır. Bu düsturun necə ortaya çıxmasına gəlincə, yemək bəşirəyi sevmən polkovnik H.Sanders hər zaman dəyişik dad kombinasiyaları edirdi. Toyuğu 10 cür bitki və ədviyyatlı unla qarışdıraraq qızardırdı. Bir bazar günü turistlər üçün toyuq hazırlayarkən qarışığına on birinci xammalı da qatır. Ortaya çıxan bənzərsiz ləzzətlə bağlı bunları deyir: "Tapdığım o 11-ci qarışıq sayəsində indiyə qədər yediyim ən ləzzətli toyuğu əldə etdim".

Harland Sanders dünyaya səfil kimi gəlib, milyon kimi ölü.

□ Günel MANAFLI
□ Fotolar müəllifindir

Zabrat gölünü daşıran səbəblər

Bakı İstintaq Təcridxanası, "Armada" hoteli son anda batmaqdan qurtulub

Zabrat gölünün ətrafında su ötürücüləri tutulub, sular idarə olunmur. Gölün ətrafındakı yaşayış evlərinin də sayı artıb. Yağış, qrunt, kanalizasiya suları hamısı gölə axıdılır. İllərlə gölün çıxarılmayıb, buna görə də gölün səviyyəsi hər il bir qədər də artıb. 2009-cu ildə gölün yuxarı tərəfində Bakı İstintaq Təcridxanasını tikiblər. Sonradan ərazidə bir hotel də inşa olunub. Hotelin adı sahibləri "Armada" qoyublar. Armada ən böyük donanma deməkdir. Bir neçə gün əvvəl gölün sahillərinin aşib-daşmasının qarşısının alınması üçün görülən tədbirlər sona çatıb. Odur ki, ən böyük donanmanın adı daşıyan hotelin Zabrat gölünün sularında qərq olması ehtimalı da aradan qalxıb.

Gölə axıdılan kanalizasiya sularının üfunətindən burda dayanmaq olmur. Yayda vay "içəridəki"lərin halına. Hotele bir dəfə gələnlər çətin ki, bura bir də yol salarlar...

Qış aylarında, şaxtılı-qarlı havada təcridxananın iki addımlığında yerləşdiyi Zabrat gölünün suyu da aşib yolu basmışdı. Bu günlərdə Zabrat gölünün yaxınlığından keçər-

kən fərqli mənərə ilə üzleşdik. Yoldan su çəkilib, gölün səviyyəsi xeyli enib. Olmaya 3-5 günlük yay havası bu qədər suyu buxarlandırb?

Başladıq araşdırmağa. Gölün yaxınlığındakı sakinləri danışdırdıq.

Rafiq Məmmədquliyev deyir ki, illərdir bu ərazidə yaşayır. Zabrat gölünü heç vaxt bunca az sulu görməyib: "Qışda su az qalır ki, təcridxananı da, "Armada" hoteli də batır. Qəzetlər yazdı, telekanallar da çəkib göstərdilər. Bu yaxınlarda gölü suötürücü kanala birləşdirdilər. Həmin kanallar sovet vaxtında da vardı. Sonra ətrafdakı torpaqları satdı-

lar, suötürücü kanalları da doldurub bağladılar. Günümüz evimizin zirzəmisində su daşmaqla, nasos quraşdırmaqla keçirdi. Deyirdik ki, ev-əşiyimiz də, türmə də, hotel də, yaxınlıqdakı qəbiristanlıq da Zabrat gölünün sulannda itib-batacaq. Şükür axır ki, bir çarə qılan tapıldı. Yolu qazdılar, beton suötürücüləri düzüb qoşdular. 2 günün içində gölün suyu çəkilib getdi".

Qeyd edək ki, Zabrat gölündəki durumun ağırlığını Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Gəoloji Kəşfiyyat Xidmətinin baş gəoloqu Ələmdar Piriyev də dilə gətir-

mişdi. Demişdi ki, göldə suyun səviyyəsi o qədər artıb ki, İstintaq Təcridxanası ilə gölün arasında 100 metrə qədər məsafə var. Yüksək gərginlikli elektrik, rabitə xətləri suyun içərisində qalıb. Bununla yanaşı, Təcridxanaya gedən yol da tam təhlükə qarşısındadır. Gölün suyu ləpələndikcə sahə genişləyib.

dir. Kəndin quyularından çıxan suyu vaxtilə borularla rəhmətlik Hacı Zeynalabdin Tağıyev şəhərə çəkdirmək istəyib. İndi Bakının su problemi yoxdur. Hər tərəfə Oğuz-Qəbələ zonasından su gəlir. Quyular da istifadəsiz qalıb aşib-daşır. Bu tərəfdən də Bakıya, Bakı ətrafı kəndlərə rayonlardan köç edənlər çox oldu. Zabrat gölünün ətrafı əvvəllər yaşıllıqlar idi, balıq tutanların sevimli məkanı idi bura. İndi hər tərəf boş evlər, təcridxana, nə bilim hoteldir. Bütün bu ev-əşiyin, təcridxananın, Zabrat qəsəbəsinin kanalizasiyası, çirkab suyu da gölə axır. Qəbiristanlıq çirkab suların altında qalmışdı. Bir ara dedilər ki, təcridxana divarlarında da çatlar əmələ gəlib. Daha haralara yazmamışdıq? İllərdir yazırdıq ki, bir əncam çəkin. 10-15 gün əvvəl işə başladılar, borular basdırdılar. 1 gün yolda hərəkət də saxladılar. İndi gölün suyu axıb gedir. Deyirlər ki, Zabrat gölünü Abşeron-Samur su kanalı ilə birləşdiriblər. Gölün suyu axıb gedir kanala, kanal da Xəzərə tökülür".

Sakinlər göldə suyun səviyyəsinin qalxmasının bir neçə il əvvəl çəkilmiş magistral yola da təsir göstərdiyini deyirlər. Onların sözlərinə görə, yollarda çatlar əmələ gəlib, kommunikasiya xətləri, qaz ötürücü borular bu gün də suyun içindədir. "Həmin xətlər, borular gölün bir neçə yüz metrliyi ilə çəkilmişdi. Sonradan göl daşdı, xətlər, borular da suyun içində itib batdı".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV
□ Fotolar müəllifindir

ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri Riçard Hoqland (ABŞ), İqor Popov (Rusiya), Stefan Viskonti (Fransa) və ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anjey Kaspşik (Polşa) bölgədədir. Regiona səfər çərçivəsində onlar öncə Ermənistanda görüşlər keçiriblər. Vasitəçilər prezident Serj Sərkisyan, müdafiə naziri Vigen Sərkisyan və xarici işlər naziri Edvard Nalbəndyanla bir araya gəliblər.

Görüşlərdə əsasən münaqişə zonasındaki vəziyyət müzakirə olunub. Həmsədrlər Ermənistandan sonra işğal altındaki Azərbaycan ərazilərə səfər edəcək, Xankəndidə görüşlər keçirəcək. İyunun 19-da isə onların Bakıya səfəri gözlənilir. Səfərin yekununda həmsədrlər adından bəyanat yayılacaq.

Həmsədrlərin regiona budəfəki səfəri olduqca mürəkkəb və təhlükəli bir dönmə təsadüf edir. Situasiya həttə hər an böyük müharibəyə gətirə biləcək partlayış həddinə çatıb - nə barədə ki, bir çox siyasi və hərbi ekspertlər, Qərbin "beyin mərkəzləri", o cümlədən Beynəlxalq Böhran Qrupu, ABŞ

"Ermənistan işğal altındaki ərazilərdə terror düşərgələri yaradıb" - xəbərdarlıq

"Avropa və ABŞ Türkiyəyə sərmayə yatırılmasının qarşısını almağa çalışsın. Onlar Türkiyənin bölgədə lider dövlət kimi formalaşmasından narahatdırlar". Bunu Beynəlxalq Əsilsiz Erməni İddiaları ilə Mübarizə Dərnəyinin (ASİMDER) rəhbəri Göksəl Gülbəy deyib (Axar.az).

"Qətərə məhz Türkiyəyə görə sanksiya tətbiq edirlər. 2009-cu ildə Qətər və Türkiyə arasında 19 milyardlıq təbii qaz müqaviləsi imzalanıb. Bəzi qüvvələr bundan narahatdırlar. İranda da Türkiyənin önünü kəsmək üçün törətdilər. Çünki qonşu, dost İran Türkiyə iqtisadiyyatına güc qatan dövlətlərdən biridir. Bildiyimiz kimi, terrorçular İrana Ermənistandan keçiblər. Ermənistan hökuməti Azərbaycanın işğal edilmiş Qarabağ bölgəsində terror qruplaşmalarının düşərgələrini yaradıb. 2016-cı ildə Ermənistan rəhbərliyi Suriyadakı vətəndaşlarını ölkəyə gətirib Qarabağa yerləşdirdi. Onların arasında İŞİD üzvlərinin olduğu məlum idi. Məhz həmin terrorçular İranda qanlı olaylar törətdi. Çünki manəesiz şəkildə İrana gedib-gələ bilərdilər. İran həm Türkiyənin, həm də Qəterin qonşuluğunda yer aldığı üçün ora hədəf seçildi. Hər şey Türkiyənin güclənməsinin qarşısını almaq üçündür", - Gülbəy bildirib.

Həmsədrlər üçün yay imtahanı - budəfəki gəliş nəyi dəyişəcək?

Vasitəçilərin regiona səfəri müharibə riskini aradan qaldıra biləcəkmi; **erməni QHT-si**: "Rusiya Ermənistana daha çox köhnəlmiş silah sistemləri verir..."

Milli Təhlükəsizlik Agentliyi artıq xəbərdarlıqlar ediblər. Təhlükəli situasiyanın əsas səbəbi də müstəsna olaraq, işğalçı Ermənistanın davranışı ilə bağlıdır, təcavüzkar tərəfin öten ilin aprelindeki 4 günlük müharibədən sonra həmsədr ölkələrin qayğı-himayəsi hesabına yənidən özünə gələrək, radikal, tərxiatçı mövqeyə köklənməsi ilə əlaqədardır.

Bu mənada vasitəçilərin genişmiqyaslı hərbi əməliyyatları önlemək, status-kvonu saxlamaq üçün bu dəfə nə edəcəkləri çox maraqlıdır. Onların hansısa yeni sülh təşəbbüsü ilə gəlmədikləri onsuz da aydındır. Çünki Minsk Qrupu vasitəçilik institutu olaraq, öz missiya və potensialını çoxdan bitirib, özünü tükətdi. Bundan artığını ondan gözləməyə dəyməz. Budəfəki ziyarət də onlar üçün daha çox sülh imtahanı qismində olacaq.

*****

Bu arada Rusiyanın Ermənistanı ayırdığı 200 milyon dollarlıq kredit çərçivəsində silah-sursat verməsi ilə bağlı müqaviləni tam yerinə yetirmədiyi məlum olub. Musavat.com-un haqqın.az-a istinadən verdiyi xəbərə görə, məlumatda deyilir ki, kontraktda göstərilən islah sistemləri əslində köhnəlib və 1970-80-ci illər istehsalıdır. Həttə 1960-ci il istehsalı silah

sistemləri var. Nəzərdə tutulan silah-sursatların yalnız bir qismi, məsələn, "Cmerç" yaylım atəş sistemləri müasir hesab edilir.

Xəbərə görə, müqavilənin imzalanmasından keçən 2 ildə (2015) erməni tərəfi nəzərdə tutulan 200 milyondan yalnız 35 milyon dəyərində hərbi təyinatlı mallar və silahlar alıb. "Ermənistanı silah tədarükündə belə ləng templer anlaşılırmı - eger nəzərə alsaq ki, Rusiya Azərbaycana, İraqa, Suriyaya, başqa ölkələrlə konfliktli olan digər ölkələrə hansı tezliklə silah verir. Halbuki, yerdə qalan 165 milyonluq silah-sursat üçün cəmi 8 ay vaxt qalıb", - deyər Ermənistanın Qeyri-Hökumət Təşkilatının (QHT) yaydığı açıqlamada qeyd olunur. O da bildirilir ki, "İsgəndər M" operativ-taktiki raket kompleksləri Rusiyadan adı çəkilən müqavilədən kənar qaydada realizə edilib.

*****

Rusiyanın Ermənistanı silah tədarükündəki ləngimələr, Azərbaycana isə silah-sursatın vaxtılı vaxtında tədarük olunmasında əslində təəccüblü bir şey yoxdur. Çünki Rusiya ölkəmizə silahları bazar qiymətinə, yeni sif özünün kommersiya marağı əsasında, işğalçı ölkəyə isə güzəştli qiymətə və ya havayı, yaxud da heç vaxt qaytarılmayacaq kre-

dit çərçivəsində, yeni heç bir qazanc götürmədən verir. Bununla da İrəvanın Bakı ilə hərbi bəlalə yaratmasına çalışır.

O üzəndə Ermənistan əslində Moskvaya bütün hallarda minnətdar olmalıdır, nəinki giley-güzar eləməlidir. Bu, bir gerçək ki, Rusiya olmasa, Ermənistan nəinki öz ordusunu minimal səviyyədə belə silah-sursatla təmin edə bilməz, - buna onun iqtisadi potensialı əsla imkan vermir, - ümumiyyətlə, Ermənistan adında dövlət olmaz.

Bu xüsusda Ermənistan sif Rusiyanın dotasiyası hesabına mövcud olan baş tutmamış bir dövlətdir, kvazidövlətdir, yalançı dövlətdir. Bu kvazidövlətin yeganə missiyası Rusiyanın əlində Azərbaycana, Gürcüstana, Türkiyəyə təhdid aləti olmaqdır. Bu və digər səbəblərdən işğalçı Ermənistan illərdir bütün iri regional iqtisadi, nəqliyyat layihələrindən kənar qalıb, təcrid olunub, özünə qarşı izolyasiyanı haqq edib.

Ermənilərin düşdüğü bu vəziyyətdən çıxması, öz qonşuları ilə normal münasibətlər qurub inkişaf şansı bulması yene məhz ermənilərin öz əlindədir. Yolu belli - Qarabağ məsələsində obyektiv, konstruktiv mövqə tutmaq, qonşu ölkələrə qarşı torpaq iddialarına son vermək, nəinki

mövcud status-kvonu, işğal rejimini mənasız yerə uzatmaq. Bu isə əlbəttə ki, ilk növbədə erməni ictimai-siyasi xadimlərindən asılıdır.

*****

"Statuskvonun dəyişdirilməsinə manəə olan tərəf məhz Ermənistandır". Bunu Trend-in sorğusuna cavab olaraq Ermənistan xarici işlər naziri E. Nalbəndyanın dediklərini şərh edən XİN-nin Mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev bildirib.

"Normal məntiqlə Ermənistan xarici işlər nazirinin nə demək istədiyini başa düşmək çox çətindir. Azərbaycan ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrlərinin qəbul edilməz və qeyri-davamlı olan status kvonun dəyişdirilməsi üçün təqdim etdikləri kompleks tədbirlər əsasında substantiv danışıqların davam etdirilməsini dəstəkləyir. Status kvonun dəyişdirilməsi isə Ermənistan qonşularının Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən çıxarılması və Azərbaycanlı məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına qayıtmasını nəzərdə tutur. Azərbaycan ərazilərinin işğalını davam etdirərək bunun reallaşmasına və işğala əsaslanan status kvonun dəyişdirilməsinə manəə olan tərəf məhz Ermənistandır", - deyər H.Hacıyev əlavə edib.

Son zamanlar Azərbaycanda amansız qətlərin sayının durmadan artdığı müşahidə olunur. Demək olar ki, vaxtaşırı bu cür qətlər ölkədə şok effekt yaradır. Gah övlad valideyn və ya valideynlərini amansızlıqla qətlə yetirir, gah da valideyn əksini edir. Hələ azyaşlı uşaqların qətlərini demirik.

olub, yoxsa indi. O dövrdə belə qətləri barmaqla saymaq olardı. Belə hadisənin hansı respublikada baş verməsindən asılı olmayaraq, bütün SSRİ ayağa qalxırdı. Aidiyyəti şəxslər ifadə verirdilər, cinayətin səbəbləri, səbəb olacaq amillər ciddi şəkildə araşdırılırdı. Amma indi bunların heç biri yoxdur".

Sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu hazırda bütün dünya-

Qan donduran qətlər -

toplumda aqressiya niyə artıb?

Son günlərdəki iki dəhşətli qətl hadisəsi isə az qala, ölkəni silkələdi. Əvvəlcə Masallıda 1989-cu il təvəllüdü Ağayev Azər həyat yoldaşı Asudə Ağayeva birlikdə ailə münasibəti zəminində 1962-ci il təvəllüdü atası Ağayev Etibar və anası Ağayeva Rəfiqəni öldürərək həyətlərindəki tövlədə basdırıb, üzərini betonla örtüb.

Başqa bir qan donduran hadisə Mingəçevirdə qeydə alındı. Belə ki, şəhər sakini, 1960-cı il təvəllüdü Lazım Ağa oğlu Hüseynov həyat yoldaşı, 1980-ci il təvəllüdü Aynurə Abbasovanı və iki azyaşlı övladını - 2010-cu il təvəllüdü Hüseyn Hüseynovu və 2012-ci il təvəllüdü Mədinə Hüseynovanı qətlə yetirib. Qatil arvadı və iki azyaşlı övladının başını bədənələrindən ayırıb.

Qeyd edək ki, L.Hüseynov əvvəllər adam öldürmə və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olduğu üçün iki dəfə həbs edilib. O, ümumilikdə 17 il məhkumluq həyatı yaşayıb. Bu qətlin ardından dərhal cəmiyyət daxilində aqressiyanın getdikcə artması və bundan doğan bu cür hadisələr geniş müzakirələrə səbəb oldu. Bu istiqamətdə ən müxtəlif fikirlər var. Xüsusilə, uzun müddət həbs cəzası alan şəxslərin sonradan məhkumluq həyatı bitdikdən sonra onlarla necə davranılması barədə müzakirələr açılib. Belə şəxslərin uzun müddət reabilitasiya olunmalarına səbəb kimi müxtəlif fikirlər səslənir. Çoxları düşünür ki, belə şəxslər azad olunduqdan sonra xüsusi nəzarət altında olmalıdır.

Keçmiş polis rəisi Mahmud Hacıyev bu tipli şəxslərin islah olunmadığını qeyd etdi: "İslah olunmuş şəxs İslah Əmək Koloniyasında islah olunur. Hər hansı şəxs uzun müddət həbs cəzası alır və sonradan azadlığa çıxır. Onun məhkumluq dərəcəsi durur. Məhkum olduğu 17 il ərzində o heç bir cinayət əməli törətməyəndə o məhkumluğu ödənilmiş

Mahmud Hacıyev:
"Arvadını və iki azyaşlı övladını qətlə yetirən şəxs demək ki, islah olunmayıb"

şəxs sayılır. Azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin saxlanıldığı "kolon"lar onların islah olunması üçündür. Belə yerlərin yazılmamış və yazılmış qanunları var - istər dustaqlar arasında, istərsə də, dustaqlarla rəhbərlik arasında. Bu qanunlarla məbuslar islah olunmur. El arasında belə deyilir ki, bu bədbəxt oğlu tutuldu, çıxdı yenə cinayət törədəcək. Son məhkəmə statistikasına baxın, əgər cinayətləri törətmiş şəxslərin bir çoxları əvvəllər məhkumluq həyatı yaşayan insanlardısa, o zaman niyə islah olunmayıblar? Demək, cəza çəkdiyi "kolon" onu islah edə bilmir. Yazılan və yazılmamış qanunlar imkan vermir ki, məhbub orada islah olunsun. Məhkumluğu ödənilmiş şəxslə islah olunmuş şəxs ayrı-ayrı anlayışlardır. SSRİ dövründə həbsdən çıxan şəxsin qeydiyyatı hansı ərazi idisə, o əraziyə baxan əməliyyat müvəkkili, sahə inspektoru tərəfindən həmin şəxs qeydə alınır, nəzarət işi açılırdı. Həmin şəxsin müəmmadi olaraq əmək davranışı, həyatı, özünü necə aparacağı nəzarət altında olurdu, qeydlər aparılırdı. O şəxslər

Əhməd Qəşəmoğlu:
"Cəmiyyətimizi bu vəziyyətdə təkbaşına qoymamalıyıq"

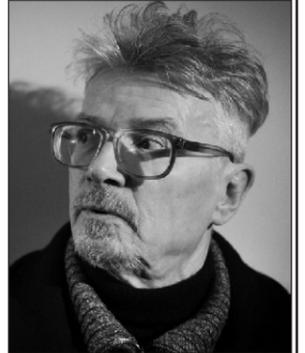
lə söhbətlər aparılır, işlə təmin olunurdular. İndi isə belə deyil. Məhkum olanlar azad edildikdən sonra işsiz olurlar, əvvəllər cinayət törətdiklərinə görə psixoloji durumları da yerində olmur. İnsanlar ən çox o hallarda cinayət törədirlər ki, psixoloji durumları yerində olmur. Nəticədə belə dəhşətli qətlərin şahidi oluruq. Belə şəxslərin psixoloji durumları da daim yoxladılmalıdır. Əgər bəzi hallar meydana çıxsın, icra strukturlarına müvafiq olunsun, o şəxslər aidiyyəti yerlərə yerləşdirilməlidir. Buna da cinayətlərin qarşısını almaq üçün önəmləyici tədbirlər deyilir. Bunların qaydası belədir. Arvadını və iki azyaşlı övladını qətlə yetirən şəxs demək ki, islah olunmayıb, azadlığa çıxdıqdan sonra nəzarətdə olmayıb, psixoloji durumu isə zəif olub. İstintaq vaxtı bunlar üzə çıxacaq. İstintaq səhv etsə də, məhkəmə bunu üzə çıxaracaq. Son 4-5 ildə bu tipli qətlər ölkədə tez-tez baş verir. Sovetləri tərifləmək üçün demirəm. Reallığı demək lazımdır. SSRİ dövrünün 10 ili ilə son 10 ilin təcürbəsini götürün. Görün o zaman cinayətlər daha çox

da gedən qloballaşma ilə bu tipli hadisələrin baş verdiyini düşünür: "Hər yerdə vəziyyət mürəkkəbləşir. Bu zaman həmin cəmiyyətin dəyərləri getdikcə itir. Bu dəyərlər təəssüf ki, indiki vaxtda maddi faktorda çox mühüm rol oynamağa başlayır. Çox yaxşı olardı ki, bu proseslərdə mənəvi amillər öndə olardı. Qloballaşma mənəvi amillərin təsiri altında baş versəydi, daha müsbət olardı. Yer üzü səhv yoldadır. Bunu o amillər əlaqələndirirlər ki, getdikcə gərginlik artır. Bu hal cəmiyyətimizə də təsir edir. Belə məsələləri daim diqqət mərkəzində saxlamalıyıq. Önəyici tədbirlər görməliyik ki, qorxunc nəticələrinin şahidi olmayaq. Təəssüf ki, bu sahədə lazımı işlər görülmür. İnsanlarımızın bir çoxunda sabaha ümidin azalması, psixoloji gərginliyin yaranması kimi hallar baş verir. İnsanlar normal tarazlıq halından çıxıb, elə hallar yaşayır ki, onu normal tənəkkürlə izah etmək mümkün deyil. Ölkəmizdə də belə gərginliklər getdikcə artır. İnsanların borcları, ehtiyacları çoxalır, digər tərəfdən mənəvi dəyərlərdə elə dəyişikliklər baş verir ki, indiki vaxtda insanlar buna hazır olmurlar. Adətən konfliktlər o cür baş verir ki, qadınlar daha dünyada dəyişikliklərin baş verdiyini düşünüb, müasir yöndən dəyişməyə daha çox meyl edirlər. Kişilər isə qədim adət-ənənələrə daha çox meyl edirlər. Nəticədə ortaya ciddi münasibətlər çıxır. Bu dəqiqə cəmiyyətimizi bu vəziyyətdə təkbaşına qoymamalıyıq. İndiki vaxtda çox ciddi humanitar siyasətimiz olmalıdır".

□ Cavansir ABBASLI

Lapşinin taleyi Limonovu gözləyirmi - Azərbaycan nə etməlidir?

Elçin Mirzəbəyli: "Belə şəxslər haqqında cinayət işi açılmalı və hətta qiyabi hökm verilməlidir..."

Rusiya yazıçı, ekstremist-faşist mövqeyi ilə tanınan Eduard Limonovun bugünlərdə Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərində olması ölkəmizdə ciddi etirazlarla qarşılanıb. Limonov səfəri azmış kimi, Kreml qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın tanımağa çağırması sərt təpkilər yaratmaqla yanaşı, bir sıra müzakirələrə yol açıb.

Onun səfəri zamanı etdiyi qeydlərin "Svobodnaya pressa" nəşrində dərc olunması bir sıra suallar yaradıb. Limonov açıq şəkildə qeydlərində müasir Azərbaycanın bir hissəsinin, o cümlədən Qarabağ xanlığının həmişəlik Güllüstan müqaviləsi ilə Rusiyaya verildiyini yazır.

Ekspertlər indiki vaxtda Limonovun meydana atılmasını təsadüf saymırlar. Onlar hesab edirlər ki, ÜAK-ın ləğvindən sonra Azərbaycan-Rusiya əlaqələrində yaranan soyuqluqdan o və digər erməniperest qüvvələr istifadə etməyə, bu yolla Kremlin qondarma rejimi tanımasına nail olmaq istəyirlər. Bunun reallaşacağına inanırlar isə, demək olar yoxdur.

Rəsmi Bakının bu istiqamətdə hansı addımları atma biləcəyi ilə bağlı ən müxtəlif fikirlər var. Bu ilin əvvəllərində ölkəmizə ekstradişiya olunan Aleksandr Lapşinin taleyinin Limonovu da gözləyə biləcəyi ilə bağlı fikirlər də səslənir. Düzdür, Rusiyanın onu Azərbaycana təhvil verəcəyi o qədər də inandırıcı deyil. Amma istənilən halda, Azərbaycan tərəfin Limonov barəsində cinayət işi qaldırması vacib hesab olunur, bu yolla onu yerində tutdura bilmə ehtimalları yüksək dəyərləndirilir. Burada Limonovun "dil uzatdığı" Türkiyə, Ukrayna, Qazaxıstan kimi ölkələrlə birgə hərəkət etməyin önemi də vurğulanır.

Politoloq Elçin Mirzəbəyli Limonovun hərəkətlərində sifəti cinayət əməlinin olduğunu bildirdi: "Limonovun adı artıq "qara siyahı"ya salınıb. Lakin bu siyahının oxşar hadisələrin qarşısını ala biləcəyini düşünmürəm. "Qara siyahı" ictimai qınaq xarakterlidir və hüquqi məsuliyyət yaratmır. İşğal altında olan Azərbaycan ərazilərinə səfər isə cinayət əməlidir. Buna görə də belə şəxslər haqqında cinayət işi açılmalı və hətta qiyabi hökm də verilməlidir. Daha sonra bu hökmün icrası haqqında düşünmək olar. İsrailin təcürbəsində qiyabi hökmlərin icrası ilə bağlı çoxsaylı faktlar var. Bu təcürbəni öyrənmək və tətbiq etmək olar - təbii ki, cinayətin ağırlığı nəzərə alınmaqla. Bununla yanaşı, Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərinin hüquqi statusunun da müəyyənləşdirilməsinə böyük ehtiyac var. Belə bir qanun layihəsi tərəfimizdən artıq xeyli müddətdir ki, Milli Məclisə təqdim olunub. Amma təəssüf ki, hələ də müzakirəyə çıxarılmayıb. Eduard Limonovun İran məşinləri haqqında dedikləri isə bir neçə məqsəddən qaynaqqlana bilər. Birincisi, Limonov demək istəyir ki, Dağlıq Qarabağa onsuz da səfər edənlər var. Azərbaycan etiraz etmək istəyirsə, qoy ilk növbədə İrana etsin. Bu həm də digər ölkələrə verilən mesaj kimi qiymətləndirilə bilər. İkinci məqsəd isə provokativ xarakterlidir və dövlətlərarası münasibətlərin gərginləşməsinə xidmət edir".

Politoloq hesab edir ki, işğal altında olan Azərbaycan ərazilərinə səfər edənlər cəzasız qalmayacaqlarını bilməlidirlər: "Ukrayna və Türkiyənin bu məsələdə bizimlə birgə hərəkət edəcəklərinə inanmıram. Ukrayna heç bu ölkədə yaşayan azərbaycanlıların ermənilərin təsiri altında olan hüquq-mühafizə orqanlarının təqiblərindən qorunmalarını təminat verə bilmir. Rəsmi Kiyev beynəlxalq təşkilatların Ukrayna və Gürcüstanın ərazi bütövlüyünə Azərbaycandan fərqli münasibət göstərmələrinə belə etirazını bildirmir. Bu məsələdə kimdən dəstək gözləmək lazım deyil. Bu səfərin ÜAK-la bağlı olması isə inandırıcı deyil. Çünki daha öncə də belə səfərlər həyata keçirilib. Zənnimcə, Qarabağa getdikdən sonra Bakıda konsert verən Soso Pavlişvilinin məlum açıqlamalarından sonra Eduard Limonovun bəyanatlarından təəccüblənmək lazım deyil. Maraqlıdır, görəsən Lapşin, yaxud Limonovla Pavlişvili arasındakı fərq nədən ibarətdir? Məncə bu barədə daha ciddi şəkildə düşünməyə ehtiyac var".

□ Cavansir ABBASLI

Hər şey ondan başladı ki, dostumuz Həmid Hərişçi üçün teoloq Heydər Camalın anım mərasimində qatılmaq üçün Moskvağa getdi və dönüşdə bir neçə mövzudan, o sıradan Rusiyada yaşayan həmyerlimiz, kliniki psixoloq, ekstrasesns Zirəddin Rzayevdən yazdı. Bundan bir neçə gün sonra bizim Moskvağa yolumuz düşdü, sırf təsadüfdən (varmı təsadüf?) Zirəddin Rzayevi Aygün Bəylərin konsertində gördük. Biz dostlar tanış etdi. "Yeni Müsavat"dan olduğumu öyrəndə sözbə iradla başladı:

- Həmid niyə elə yazıb?
- Nə yazıb?

- Haqqımda tamam təhri olunmuş informasiyalar... İtbaz kimi təqdim edib məni. Həm də böyük günah edib, dərvişləri itlərə ten tutub.

...Deməyə söz tapmıram. Yaddaşımda Həmidin o yazısını canlandırmağa çalışıram. Heç nə canlanmır. Oxumamışam, demək ki... İcimdən Həmid müdafiə etmək keçir, amma haqqında eşitsəm də, ilk dəfə gördüyüm ünlü ekstrasesnsin gerçəkəndən qeyzlənməsi dilimi bağlayır. Söhbətin ardını Zirəddin gətirir:

- Bir azdan getməliyəm. Eybi yox, yaxınlarda bura yenə dönəcəksiz, sizə müsahibə verib həqiqəti danışacam, İnşallah. Alaqaranlıq "Bakı" restoranında, divarlara yansıyan rəngbəreng işıqların yaratdığı mistik ortamda başlayan söhbət düz 25 gün sonra "Azərbaycan" restoranında davam etdi...

- Gəldiz...

- Gəldim...

- "Hardan bildiz gələcəyimi" soruşdum, amma anlayıram ki, yazmaq mənim işim olduğu kimi, "görmək" də sizin işinizdir. Necə alırsız xəbərləri?

- Radio dalğaların qarışığını eşitməmiş, yaqin. Bax, elə... Bütün varlığını diqqət kəsilib o qarışıq səsələrin içində informasiya xəttinə daxil olursan və eşirdirsən, görürsən.

- O yazını oxudum. Həmid, deyəsən, sizinlə görüşməyib. Siz Azərbaycan mediasına müsahibə vermirmişsiniz. Nədən?

- Çünki Azərbaycan mediasında söz azadlığından çox, söz özbaşınalığı var. Özbaşınalılıq nədir - yeni mən nə istəyirəm, onu da yazıram. Həmid Hərişçi də mənim haqqımda bu prinsiplə yazıb. Yazır ki, deyilənlərə görə, Zirəddin itləri qaralıqda saxlayır. Axı bunu kim deyir? Bu, çox qeyri-ciddidir.

- Ümumiyyətlə, o nə it heka-yəsindir? Bəlkə, özümüz danışasız?

- Məmnuniyyətlə. Bu informasiyalarda gizli deyil ki. Instagram-da səhifəm var, it yetişdirdiyimiz ferdadan çox tez-tez paylaşım edirəm. Türklərin Kanqal, Malaklı cinslərini, almanların Rokefeller cinslərini gətirib çoxaldırıq. Düzdü, indi bu cinslərin Türkiyədən çıxarılması yaşıdır. Qanunla bu cinslər Türkiyənin milli sərvəti hesab olunur. Ancaq biz itləri Rusiyaya, Həmid Hərişçinin təqdim etdiyi kimi, qaçaqmalçılıqla gətirməmişik. Fransada, Amerikada, Moldovada Kanqal da var, Malaklı da. Oradan almışdıq. İndi Rusiyada bu cinslər yetişdirilir. Türk cinsi it ferması bir tək mənə deyil. Anadolu çoban itlərini də yetişdirilən neçə ferma var. Həmin ya-

zıda yazılıb ki, itləri 10 min dollara satıram. "Harda gördün, əlində sənəd varmı" deyər soruşan varmı yazardın? Bu cür qeyri-professional yanaşmalar insanı media ilə təmasdan çəkindir. Ona görə də müsahibə vermərəm.

- İtlərin 40 gün qaranlıqda saxlanması dərvişlərin 40

mətlük Etibar Erkin deyirdi ki, çox çətindi. Soruşanda "niyə", cavab verirdi ki, siz burda neçə nəfərsiz, o qədər canlı görürsünüz, mən isə sizdən dəfələrlə çox, onların hamısı ilə baş etməliyəm. Sizin yorumunuz necədir?

- Çətindir. Faktiki rahat olduğum ortam yoxdur. Rahatlı-

taxt olan şəhərlərin demək olar, hamısı ruh ekizidir. Mənim üçün millət, məkan anlayışları o qədər önəmli deyil. Millətçiliyi ümumiyyətlə ziyanlı sayıram. İnsanlar əqidəcə qohum ola bilər. Qan qohumluğundan yaranan birliklər əqidə qohumluğundan yaranan birliklərdən hər zaman zəif olublar. Çünki məniyyəti yox,

mənim daxilim başqadır - mən şəirəm. Mən özünü şairlərin, rəsamların cərgəsində görürəm. Bundan böyüyü ola bilməz. Allah mənə bu fəhmi, bu ilhamı, bu duyğunu verib. Bəzən məni din xadimləri günahlandırır, bəzən həkimlər tənqid edir. Mən onlara adətən cavab vermərəm. Eləcə ürəyimdə Yunus Əmrənin misra-

qarıdır bu gün. Yediyimiz çörəkdə əqrəbin genləri var. Məhsudarığa görə qatılıb guya... Pomidoru balıq geni vurulub - uzun müddət xarab olmasın deyər. Şəkəri, ətini, meyvələrin - hər şeyin tərkibi dəyişdirilib. Bu gün həyatımızın ayrılmaz hissəsinə çevrilən internet şəbəkəsi, miqyasız şüalanma. Bütün bunlar insanın ge-

Ekstrasens Zirəddin Rzayev:

"Qiyamət çox yaxındır"

gün çilaxanada qalması ilə müqayisə edilməsi sizi lap təbdən çıxarıb, deyəsən... Bu haqda danışanda gözünüzdəki adilikdən uzaq qəzəb dolu parıltını görməmək mümkün deyildi...

- Bu hərəkətə ad tapa bilmərəm. Dərvişlər Allahın seçdiyi insanlardır. Əsrlərlə adları sayğıyla, ehtiramla anılan övliyalar. Onları necə itlə müqayisə etmək olar? Bunu gənc, təcrübəsiz, savadsız biri etsəydi, bəlkə də, nəyə yozmaq olardı, özünü yazı adlandırın bir adamın bunca həqarəti nəyə xidmət edir?

- Zirəddin, məni maraqlandıran bir məsələ də var. Sizin etiqad etdiyiniz İslam itti murdar sayır, digər tərəfdən siz it fermasının sahibisiniz. Təzadlı görünür...

- Doğrudur, İslamda it murdar sayılır. Elm çoxdan bu baxışın düzgün olduğunu təsdiq edib. İtin derisi insan orqanizmi üçün zərərli həşəratların yaşaması üçün münbitdir. İdrarı da... İslam dini də insanın sağlamlığına böyük önəm verir və bu səbəbdən iti murdar sayır. "Sağlam bədəndə sağlam ruh olar" əslində İslam əqidəsindən gələn bir fəlsəfədir. Amma itlərdə elə xüsusiyyətlər var, bəzi insanlar belə onlardan kasaddır. Şeyx Nizaminin "Sirlər xəzinəsi"ndə köpəklə bağlı yazdıqlarını bilir-siz. Şahın qəzəblənib vəhşi köpəklərə atdığı insanı itlər yemir. Çünki bir zamanlar onun əlindən çörək yeyibləmiş. İtlərin sədaqətini ulu şeyx İlyas bu əhvalatla nəzmə çəkib.

Zirəddin danışdıqca gözümün önünə ekstrasesns, rəhmətlik Etibar Erkin gəlir. Necə də bənzəyirlər. Bəyaz, iri alın, çox işıqlı gözler... Torpağı sanı yaşasın.

- Ekstrasenslik ilə məşğul olmaq insandan nələri alır? İlk gəncliyimdə tanıdığım rəh-

gim çox qısamüddətli olur. Çox zaman kabuslarlayam. Yaşamaq mənim üçün zülmüdür. Hər şey mənim içimdedir. Burada otururam, amma burda deyiləm. Çox vaxt heç məkana, söhbətə dəxli olmayan elə kabus görürəm, məni dəhşətə gətirir. Heç bir anlamı yoxdur, mesaj deyil, amma mən o qorxunu yaşayıram. Partlayış, zəlzələ, uçqun altında qalma, suda boğulmaq, bunlar çox tez-tez düşdüyüm hallardır. Bəzən heç tanımadığım insanlar gəlir gözümün qabağına, onların ağrısını hiss edirəm. Bu hisslərin idarə edilməsi mənim iradəmdən kənar. Hər də dostlar zarafatına deyirlər, yaşın azdı, saçın tamam ağ, deyirəm, siz yaşadığınızı yaşasaz, hər gecə qorxulu yuxular, kabus görürsəz, neinki saçınız ağarardı, heç həyatda da olmazdınız. Bu, mənim seçimim olmadığı üçün heç nəyə müdaxilə edə bilmirəm.

- Siz qorxu ilə niyə bu qədər yükləndiyinizin səbəbini fəhmli dərk edə bilərsiniz?

- Qorxu mənim həssaslığımı artırır. Sirlər, bilinməyənlər mənə qorxu ilə açılır.

- O dünya qorxuludur, bu dünya?

- O dünya. Birmənalı.

- İnsanlara cansız kimi görünən bir çox nəsələrin ruhu var, əslində. Mənca, şəhərlərin də ruhu var. Niyə məkan kimi Moskvanı seçmişiz? Energetikası, ruhu ağır olan bir yerdi sanki Moskva.

- Heç bir imperiya paytaxtının energetikası saf ola bilməz. Bizim millətdən olan çox adamda İstanbul sevgisi var. Bu, çox səthi yanaşmadı, gözəldə görünənlərə nəticə çıxarmadı. Dəriniylə enəndə o şəhərlərdə torpağın sözün əsl mənasında qanla suvarıldığını görürsən. Tarixi olan, xüsusən imperiyalara pay-

"Məni gören sehrbaz deyir, falçı deyir, baxıcı deyir, molla deyir, amma mənim daxilim başqadır - mən şairəm"

maddiyyət üzərində qurulublar.

Dünya tarixinə böyük ideyalar, ixtiralar bəxş edən insanlara fikir verin, onların harada yaşamasının, hansı millətin təmsilçisi olaraq yer üzünə gəlməsinin önemi varmı? Kamil insanlar heç zaman millət çərçivəsində qalmayıblar. Yer üzündə ən çox milləti ilə qürrələnen xalq yəhudilərdir - biz seçkinik, biz üstünü deyirlər. Ancaq heç biri bunun "nədən"ini açə bilmir. Bilməz də. Çünki belə bir ayrıcalıq yoxdur. Bütün insanlar Adəmdən yarandı. Var idimi Adəmin milləti? İnsanların millətlərə bölünməsi insanların günahları ucbatından olub. Allah -O-na qarşı çıxanların dinlərini, dillərini ayırır. Tövrat da, İncil də belə deyir. Milləti ilə öyünmək ən böyük təkəbbürdür. Ən qorxduğum təkəbbürə qapılmaqdır. Güclü insan biləyi ilə, sərvəti ilə üstün olan deyil, səhvlərini etiraf etməyi bacaran insandır.

- Azı, milli hisslər insanın özündən asılı olmayaraq baş qaldırır. Məsələn, bayaq Moskva məscidində cümə namazından çıxan insanları seyr etmək imkanım oldu. Hamı müəssəlmandır, təbi, amma ordan çıxan türklər - Azərbaycan, Anadolu türkləri, özbəklər, qazaxlar, qırğızlar, türkmənlər daha doğma gəlir insana. Siz milli hisslərdən tamamilə uzaqsız?

- Maşınma baxsaz, görürsüz...

- Nə mənada?

- Xeyli "saz diski" var maşında. Yol gedəndə, demək olar, hər zaman saz dinləyirəm. Saz çalınanda təpədən dırnağa qəder bədənin sızıldayırsa, türksən.

- Bəli, saz ən gerçək türklük testidir.

- Mənim türk millətinin qarşısında dizimi yerə gətirən türk millətinin folklorudur, sazıdır, sözüdür. Özüm də seir yazıram - ana dilində. Ən çox vurğun olduğum şair isə Şah İsmayıl Xətəidir. Onun fəlsəfəsinin dərinliyinə, tənəkkürünün zənginliyinə heyran olmamaq mümkün deyil. Məni gören sehrbaz deyir, falçı deyir, baxıcı deyir, molla deyir, amma

lari təkrarlayıram:

- Bilməyən nə bilsin bizi?

- Bilənlərə salam olsun. Mənim missiyam insanları xəbərdar etməkdir.

- Dünyanın ən böyük sirri nədir?

- Dünyanın özü. Quran dünyanı anladır, orda qeyb ələminə açılan qapılar var. Amma Quran ayələrini eləcə oxuyub keçmək olmaz. Mənasını dərk etmək üçün ana dilində oxumaq vacibdir. Hətta deyirdim, bir dəfə əslini, iki dəfə tərcüməsini oxumaq lazımdır. Allah o adamlara xeyir qapılarını açır ki, onun kəlamlarının mənasını başa düşərək oxuyur, əks halda mənası qavranmayan səsler cadu, fal kimidir.

- Yazın tarix üçün dünyanı, bir az da məkanı daraltsaq, Azərbaycan yerləşdiyi coğrafiyanı necə görürsünüz? Aldığınız informasiyalarda nələr var?

- Azərbaycanla bağlı heç zaman proqnoz vermərəm. Çünki 1 deyəndə, 5-ini də qəzetçilər üstünə qoyub yazırlar.

- Mən qoymayacam...

- Bəyendiyim bir fikir var - Füzuli şikayət elədi səfalet içində yaşadığı, Nəsimi üsyan elədi, derisi soyuldu, Nizami nəsihət elədi, özü də elə elədi ki, nə şiş yandı, nə kabab. Sözüni şişfrələrlə dedi Nizami. Salamət qaldı. Ümumilikdə dünya üçün yaxşı heç nə gözləməyin. İnsan təbiəti korlayır, təbiət ziyan çəkir və təbiətin insandan öz qisasını almasının zamanı çatır. Elm, xüsusən tibb elmi baxın necə sürətlə inkişaf edir, amma ömürlər uzanmır, qısalır. Elmin qat-qat zəif inkişaf etdiyi dövəndə insanlar nə indi çox yaygın xəstəliklərdən əziyyət çəkirdilər, nə gənc iken birdən qocalırdılar. Hanı bəs o texnoloji yeniliklərin gətirdiyi rahatlığın, tibb yeniliklərinin nəticəsi? Elmin faydası yoxdursa, o necə elmdir?

- Səbəb nədir? Dünya qiyamətə gedir, ona görə?

- Ona görə qiymətə gedir ki, insan elmi Allahın yaratdığı qanunauyğunluqdan çıxmaqla inkişaf etdirdi, onun iradəsinin əleyhinə getdi. Ən dəhşətli iş əl atdı - genləri dəyişdirməyə başladı. İnsan buğdaya zəhərli əqrəbin genini

nini korlayır, ömrünü alır. Allahın iradəsinə əks getdiyi üçün. Elm inkişaf elədikcə, dünya dağılır, ilahi tarazlıq pozulur. II Dünya savaşının veteranlarından nə qədəri bu günə qədər yaşayırlar. Allah ömür versin... ona görə ki, onlar ömürlərinin başlanğıcında geni dəyişdirilmiş qidalar yeməyiblər. Rusiyada yaxşı tanıdığımız, sayğı duyduğumuz bir akademik var, həmyerlimizdir - Vüqar Əliyev, o, indi qoyun və hörümçəyin genlərinin birləşdirilməsi üzərində çalışır. Qoyunun yunu o qədər möhkəm olacaq ki, ondan güllə keçirməz parça toxumaq mümkün olacaq, özü də atlas kimi yüngül olacaq. İsraildə toyuq cinsi yaradıldı - tükü yoxdur. Bazarlarda çiylək var, alma boyda, nar var, qar-pız boyda... Deyirsiz, nə görürsən? Bunları görürəm - dünya dağılmağa doğru gedir. Qiyamət çox yaxındır.

- Savaşlar davam edəcək?

- Bəli. Bəzən deyirlər, savaşlar yalnız islam dünyasında. Baxın, Qərb elə situasiya yaratdı iki xristian, iki slavyan dövləti - Rusiya və Ukrayna savaşa başladı. Hələ çox ölkələr Qərbin oyununa gələcək...

- Bizim millətdəki ətalətin sirri nədir, bəs?

- Sıraya düzülməyi öyrənməyə qədər çətin olacaq. Fikir verirəm, bizim insanımız küt-küt hərəkət edir. Nəqliyyat olsun, bankomat olsun, ümumiyyətlə, sıra gözlənilməli olan hər yerdə biz onu pozmağa çalışırıq. Bu nizam-sızlıq bir şəkildə millətin həyatına da yansır. Bu vərdişləri ölkədən çıxanda da unutmurlar. Baxırsan, geyimli-keçimli adamdı, bəlli bir mövqeyi var, siqareti çəkdi, qutusunu maşının pəncərəsindən atır. Çevrə mədəniyyəti formalaşmayıb. 21-ci əsrdə məgər bunlarla bağlı xüsusi qanun qəbul edilmişdir? İnsanlar özləri öz həyatlarına düzən verməlidirlər. Öz gözündəki tiri görməyən vətəndaşın onu idarə edəndən nə işə ummağı absurdur. Millətin ən böyük bədbəxtçiliyi həm də oxumaqdan kənar düşməyidir. İslamın müqəddəs kitabı "oxu" kəlməsi ilə başlayır. Amma biz oxumuruq. Oxumaq lazımdır. Mütləq...

□ Aygün Muradxanlı, Moskva-Bakı

Azərbaycan turizm sahəsində Gürcüstana nə vaxt çatacaq?

Ekspert əsas şərtləri sıraladı...

Ötən ilin təcrübəsi göstərdi ki, artıq Azərbaycana gələn turistlərin sayında artım var. Hətta paytaxt Bakıda ilin digər fəsilərində də qonaqsız qalmadı. İndi isə yənidən turizm mövsümü başlanır. Mövsümün əvvəlində iki mötəbər beynəlxalq yarışım olması isə Azərbaycana turistlərin marağını daha da artırır.

Artıq hökumət də turizmi prioritet elan edib və xidmət sektorunun təkmilləşməsi istiqamətində işlərə başlanılıb. Hətta bununla bağlı Dövlət Turizm Reyestri yaradılıb. Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev mətbuata açıqlamasında bildirib ki, bu reyestr turizm xidməti göstərən hər kəs üçün açıq olacaq. Nazirin sözlərinə görə, turizm xidməti göstərən hər kəs bu sisteme daxil olaraq, özü haqqında məlumatları yerləşdirəcək.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi isə müvafiq ictimai qurumlarla birlikdə sisteme informasiyalarını daxil edən şirkət, hotel, yaxud insanların məlumatlarını yoxlayacaq: "Əgər orada nə ünvan, nə də ad varsa, məlumatları qeyd edənle bağlı naməlum vəziyyət yaranırsa, onda biz onları reyestrin əsas siyahısına daxil etməyəcəyik. Biz bütün beynəlxalq tədbirlərə, təhsilin artırılması, xidmətin yüksəldilməsi proqramlarına, təşkilati məsələlərə reyestrə daxil olacaq

şirkətləri cəlb edəcəyik. Ona görə də şirkətlər öz işlərinin peşəkarlığını heç vaxt itirməlidirlər. Bu, mütləq şərtir. Çünki biz dövlət olaraq, biznes mühiti haqqında, eyni zamanda turistlər haqqında da düşünməliyik".

Ə.Qarayev qeyd edib ki, Dövlət Turizm Reyestrində hotellərin ulduz dərəcələri barədə də məlumatlar yerləşdiriləcək: "Biz yoxlama apardıqdan sonra müəyyən edəcəyik ki, o, 3, 4, 5 ulduzluudur, yaxud ulduzsuzdur. Müəssisə ulduzsuz da olsa, xidmətlərini göstərə bilər. Əgər onun yatmağa yeri varsa, normal qida verirsə, ulduz dərəcəsinə çatmasa belə, işləyə bilər. Amma hamı bilməlidir ki, onun ulduz dərəcəsi yoxdur".

Ə.Qarayev onu da əlavə edib ki, ölkədə sertifikatlı bələdçi olmamalıdır: "Buna görə də turizm şirkətlərinə tövsiyə edirəm ki, birgə işlədikləri bütün bələdçiləri qeydiyyatda alsınlar. O adamlar sertifikatlı olmalıdırlar".

Bəs görəsən, Azərbayca-

nın bu mövsüm üçün turizm göstəriciləri necə qiymətləndirilir? Xidmət sektorumuz çox sayda turisti qarşılamğa hazırdır? Azərbaycan bu sahədə qonşu Gürcüstan dövlətinin uğurunu təkrarlamaq bilirmi?

Bu sualları cavablandırmaq üçün ekspert Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Gürcüstan turizmi uzun bir inkişaf yolu keçərək indiki göstəricilərə çatıb və Azərbaycanın bu səviyyəyə gəlməsi üçün zamana ehtiyac var: "Bu ölkə ötən il əhalisinin sayından 20 faiz daha çox turist qəbul etməyə nail oldu. Buna görə də qısa bir zamanda Gürcüstanın göstəricilərinə çatmaq real deyil. Çünki Gürcüstan fərqli bir yol tutdu, 110 ölkə ilə ümumiyyətlə, viza rejimini tamamilə ləğv etdi. Digər tərəfdən ucuz turizm imkanlarının yaranmasına çalışıb. Ölkə ərazisində mindən çox ucuz otel və hostellər fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda isə turizmle bağlı müəyyən qərarlar verilsə də, ancaq bahalı otellər tikilir. Viza problemi müəyyən dərəcədə həll olunsa da, elektron viza sistemində keçilsə də, bu məsələ tam həllini tapmayıb. Bir çox ölkələr var ki, onlarla vizanın ləğv olunması daha məqsəduşundur. Əgər biz Avropa ölkələrindən daha çox turist cəlb etmək istəyiriksə, viza rejimini ləğv etməliyik. Gürcüstana Avropa ölkələrindən gələn turistlərin sayı hər il 20-25 faiz artır. Biz də onlar üçün vizasız gediş-gəlişə şərait yaratmalıyıq. Həmçinin yeni bazarların açılmasına çalışmalıyıq. Bu baxımdan təbii ki, keçiləsi yol çoxdur".

Ekspert turistlər üçün maraqlı əyləncələrin, ölkənin tarixi yerlərinə səyahət marşrutlarının təşkil edilməsinə ehtiyac olduğunu da vurğuladı: "Ancaq ən azından elektron viza sistemində keçid xeyli dərəcədə turist sayının artmasına kömək olub. Bu istiqamətdə addımlar atılarsa, ucuz hostelle-

rin və otellərin daha geniş yayılmasına, Bakıdan kənarda da əyləncə məkanlarının artmasına, istirahət yerlərinin daha cəlbedici olmasına nail olunarsa, təbii ki, bu turizmin inkişafına təkan verəcək amillərdən birinə çevrilə bilər. Çünki Gürcüstan ərazisində təkə Tbilisidə deyil, 90 istiqamət üzrə turist marşrutları var. Turistlərin də bu marşrutlara marağı böyükdür. Hər bir marşrut da tarixi baxımdan önəmli olan tarixi abidələrin ziyarəti üzərində qurulub. Azərbaycanda bu iş çox axsayır. Bakıdan kənarda, ölkənin müxtəlif yerlərində tarixi abidələrin həm vəziyyəti ürəkəncən deyil, həm də onların tanıtımı yüksək səviyyədə deyil. Azərbaycanda turizmle məşğul olan yetkili şəxslər elə hesab edirlər ki, hər hansı ölkəyə gələn turist ancaq yeyib-icməyə gəlir. Lakin müasir dünyada turizmin profili çox dəyişib. Hazırda turistlər daha çox gəzməyi, tarixi yerləri görməyi sevir".

N.Cəfəri bu istiqamətdə atılacaq addımlardan biri kimi viza rejiminin ləğv olunmasını məsləhət gördü: "Ona görə də bu istiqamətdə görüləcək işlər çoxdur. Bunlardan ən birincisi viza rejiminin tamamilə ləğv olunmasıdır. Bu məsələ gündəmə gəlməlidir. Turizmin inkişafında viza rejiminin ləğv olunması ən önəmli vasitələrdən biridir. Məsələn, Gürcüstana vizasız gələn avropalı turist oradan həmin Azərbaycana keçə bilmir. Azərbaycana gəlmək elektron vizaya müraciət etməlidir və bunun üçün vaxt itirməlidir, pul xərcləməlidir. Bu da turistlərin Azərbaycana marağını azaldan mülə çevrilib. Hazırda keçirilən beynəlxalq idman yarışlarından, böyük tədbirlərdən daha çox vizanın tamamilə ləğv olunması, ucuz turist marşrutlarının təşkil olunması turizmə daha çox xeyir verə bilər".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ

Bərdədə ailə faciəsi: ata qəza törətdi, oğlu öldü

Bərdə rayonunun Lək kəndində ölümlə nəticələnən yol qəzası baş verib. Report xəbər verir ki, hadisə 56 yaşlı Bərdə rayon sakini Süleymanov Hüseyn Zülfiqar oğlunun idarə etdiyi "QAZEL" markalı yük avtomobili yol kənarında duran "Şacman" markalı yük maşınına arxadan çırpması nəticəsində qeydə alınıb.

Qəza zamanı sürücü ağır bədən xəsarətləri alıb, onun yanında əyləşən 26 yaşlı oğlu, Bərdə rayon sakini Süleymanov Yasin Hüseyn oğlu isə hadisə yerində dünyasını dəyişib. H.Süleymanov ətrafdakıların köməklili ilə Bərdə Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Müxtəlif bədən xəsarətləri almış yaralının vəziyyəti orta-ağırdır. Faktla bağlı rayon Polis şöbəsində araşdırma aparılır.

Qazaxda faciə: 8 və 10 yaşlı iki qardaş suda boğuldu

Qazax rayonunda iki qardaş suda boğulub. APA-nın Qərb bürosunun məlumatına görə, rayonun Dəmirçilər kənd sakini 2007-ci il təvəllüdü Bayramov Nihad Mürşüd oğlu və 2009-cu il təvəllüdü Bayramov Lətif Mürşüd oğlu kəndin ərazisində sünü yaradılmış göldə boğulub. Qardaşların cəsədləri göldən çıxarılaraq ailələrinə təhvil verilib. Faktla bağlı Qazax rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

"Report" xəbər verir ki, hadisə rayonun Dəmirçilər kəndində şirkətlərdən birinə məxsus çınqıl karxanası ərazisindəki gölməçədə baş verib. Belə ki, 2009-cu il təvəllüdü Bayramov Lətif Mürşüd oğlu qardaşı, 2007-ci il təvəllüdü Nihadla ərazidə mal-qara otaran zaman gölməçədə çimmək istəyib. Suya girdikdən bir müddət sonra Lətif boğulmağa başlayıb. Bunu gören Nihad onu xilas etmək üçün suya girib. Lakin o da boğulub.

Kənd sakinlərinin dediyinə görə, uşaqların bazardan evə qayıdan anaları İndira Bayramova onları mal-qara otardıqları ərazidə görmədiyi üçün axtarmağa başlayıb. Ana ekskavatorların çay kənarında qazdığı çalada yaranmış gölməçənin yanından keçən zaman övladlarından birinin paltarlarını görüb. Əraziyə yaxınlaşan zaman gölməçədə oğlunun əlini gören ana ətrafdakıları köməyə çağırıb. Uşaqların hər ikisi sudan çıxarılıb. Ailənin iki ovladı var imiş.

İzrail ənənəsi əsasında özəl tibbi sahədə 20 illik təcrübə! XƏSTƏLİKDƏN ƏZAB ÇƏKƏN İNSANLARA ƏSASƏN KİŞİLƏRƏ! DİQQƏT!!! AXIRINCI ŞANS!!!

Azərbaycanda və yaxud xaricdə diaqnozun təsdiqi və tam müalicəsi mümkün olmaybsa, **doktor VAİZ SƏMƏDOV** şəxsi tibbi metodikası ilə Sizin uğurlu və daha qarantili olaraq aşağıdakı xəstəliklərinizi keyfiyyətli müayinə və müalicə edə bilər.

- * Diaqnozu bilinməyən ağır hallar;
- * Xərçəngə şübhəli olan prostat düyünlü adenomasi. Prostatitlər; Qipertrofiya və ya Atrofiya
- * Cinsi zəiflikdən tam impotensiyədək, marağın və aktların azalması;
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gəcəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Sidikdə və ya spermada qan;
- * Spermanın azalması və itməsi;
- * Kişi cinsi orqanının birdən əyilməsi və balacalması;
- * Oğlan uşaqlarında cinsi orqanların (penisin və xayaların) inkişafdan qalması;
- * Hormonal və infeksiyon səbəbli sonsuzluq (kişi və qadınlarda);
- * Tala-tala və hərtərəfli saçların tökülməsi;
- * Gecə-gündüz uşağ və böyüklərdə sidik aktların pozulmaları; Enurez
- * 50 yaşdan sonra oynaqalarda və onurğada baş verən qeyri travmatik ağrılar və hərəkət çətinlikləri;
- * Seksual inamsızlıq, gərginlik və qorxu nevrozları.Yuxu pozğunluqları
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar.

D-r V.Səmədovun əsas tibbi prinsipi - keyfiyyətli və təkrarsız müalicə aparmaq üçün xəstəliyin əsl və bütün səbəblərini aşkar etmək zəruridir.

Qəbula yazılmaq və ünvanı öyrənmək üçün saat 11-dən 23-ə dək, (050) 213-88-05 nömrəsinə, **d-r Vaiz Səmədova** zəng etmək olar. Qəbul növbə ilə hər gün saat 12-dən sonra başlayır.

Təyyarə səyahəti edən əksər insanlar uçmaq əzabını uçuş zamanı yaşadıkları əziyyətlərlə əlaqələndirirlər. Zarafat deyil, bir neçə saat adi bir kreslodə tərpənmədən yol getmək, üstəgəl, yorğunluq, qorxu, diskomfort... Amma pulu olanlar bu məsələdə də özlərinə müəyyən komfortlar yaşadırlar. Söhbət, təbii ki, biznes-klass bölümündə uçmağa haqq qazanan səmşinlərdən gedir. Və bu biletlərin özəlliyindən...

şinləri hər kəsin mindiyi böyük avtobusa yox, özəl bir mikroavtobusa minir. Təyyarənin ən qabaq qapısından keçid isə ancaq biznes-klass səmşinlərinə aiddir. Bu, xarici səfərlər üçün keçərlidir, daxili səfərlərdə belə bir sistem yoxdur. Buradakı əsas məntiq isə təyyarənin içinə girən biznes səmşininin dərhal soyuq dəsmalla sərinləndirilməsi, "xoş gəldiniz" deyərək, bəzi təamlara qonaq edilməsidir. Bundan başqa, təyyarənin digər səmşinləri biznes-klassdakılara mane olmamaq üçün koridordan keçirlər.

yeməklər xidmətinizdədir. Biznes-klass səmşinləri üçün təyyarə daxili bəzi əyləncələr də var. Belə ki, pulla, ekran üzərinə toxunaraq və ya cib telefonu tərzli bir pulla idarə edilən ekranlarda istədiyiniz filmə, klipə, seriallara, sənədli filmlərə baxa, səyahətinizi zövqlü hala gətirə bilərsiniz. Uşaqlar üçün oyunlar da öz yerində. Yazıda qeyd edilib ki, biznes-klass uçuşunun ən böyük özəlliyi səmşinlərə rahat yatma şəraitinin yaradılmasıdır. 12-18 saat arası səyahət edənlər üçün rahat yuxu vacib

Mən havada üstünəm, çünki biletim biznes-klassdır

Bir çox hava yolları şirkətinin biznes-klass uçuşları bir-birindən fərqlənir. Əgər sizin biznes-klass biletiniz varsa, xidmətlər təyyarə içində yox, aeroporta gəlmədən öncə də başlanı bilər. Xüsusən də okean üstü uçuşlardakı biznes-klass biletləri sayəsində baqaj haqlarınız daha üstün olur. Aeroporta addım atduğunuz andan etibarən növbə gözləmək məcburiyyətində qalmırsınız. Özəl qapılardan təyyarəyə çatmaq şansı əldə edirsiniz.

Biznes-klassın özəl salonlarını da yaddan çıxarmayacaq. Baqaj limiti ən azı 10 kilo olan hava limanlarında biznes-klass səmşinləri xüsusi xidmətlərdən yararlanırlar. Bundan başqa, onların uçduğu salon daha geniş, oturma kreslolar daha rahat, enlidir. İnsanın özünü daha yaxşı hiss etməsi üçün salonlarda içki və yeməklərin dadına uçuşa qədər baxmaq şansını da unutmamaq olmur. Komfortlu kreslolarda internetdən faydalanmaq lüksü də bunların içərisindədir.

Biznes-klass səmşinləri təyyarədə özlərinə yer tapanndan sonra stüardessalar dərhal xidmətə başlayır. Uçuş özəl bir kabinədə baş tutduğu üçün bir stüardessa da yalnız sizə xidmət göstərmiş olur. Bu zaman səmşininin heç bir istəyini xüsusi olaraq təkrarlamasına ehtiyac yoxdur. Uçuş müddətinə görə müəyyən yemək saatlarında biznes-klass səmşinləri çox özəl ləzzətlər arasında seçimini edə bilər. Biznes-klass səmşinlərinin menyüdən istədiyi seçimi etmək imkanı var.

Biznes-klassla həyata keçirilən, uzun müddət davam edən uçuşlarda vaxtın necə keçdiyini anlamamağınız üçün çoxlu sayda əyləncə var. Filmlər, musiqilər, seriallar, sənədli filmlər, səsli kitab kanalı, xəbər kanalları, uşaq proqramları və daha bir çox seyr imkanı biznes klass səmşinləri üçün nəzərdə tutulub. Bundan başqa, biznes-klass uçuşlar zamanı qısa mesaj və elektron məktub da yollaya bilərsiniz, qarşı tərəfdən də cavab almaq imkanı

Havadada belə lüksü

sevənlər var...

Ev qiymətinə təyyarə biletleri və onların ilginclik üstünlükləri barədə bilmədiklərimiz

nınız yaranır. Beləliklə, təcili bir işiniz varsa, bu, axşamı və ya yaxınlarınızla əlaqələriniz heç zaman ləngimdir. Daha bir üstünlük də baqajla bağlıdır. Məsələn, Azərbaycan Hava Yolları ilə uçan səmşinlər üçün pulsuz baqaj daşıma haqqı: Biznes-klassda - 50 kq baqajda və iki 5 kq-lıq yer (cəmi 10 kq) salonda; Ekonom-klass üçün - 40 kq baqajda və bir 5 kq-lıq yer salonda;

yeri olmayan körpələr üçün - boş yer olduğu təqdirdə salona keçirilməsi mümkün olan 10 kq baqaj.

Bəzi təyyarələrdə tək bir düyməyə toxunaraq tamamilə yatağa çevrilən biznes-klass kresloların kefini çıxarmaq olur. Toxunmatik control ekranından istifadə edərək, kreslonuzu öz seçimlərinizə və komfortunuza uyğun şəkildə ayarlamaq bilərsiniz. Tamamilə yatağa çevrilən biznes-klass kresloları bütün "Emirates A380" təyyarələrində və bir çox "Boeing 777" təyyarələrində mövcuddur.

Britaniyanın "Skytrax" tədqiqat şirkəti 2 milyon səmşin arasında sorğu keçirib. Qəterin 5 ulduzlu milli hava yolları şirkəti olan "Qatar Airways" 1993-cü ildə yaradılsa da ilk uçuşunu 1 il sonra Küveyt Hava Yollarından icarəyə götürdü. "Boeing 767-200ER" təyyarəsi ilə başlayıb.

Mərkəzi ofisi Doha şəhərində yerləşir. Bu il istifadəyə verilən yeni Hamad Beynəlxalq Aeroportunda səmşinlər

çoxsaylı lüks mağazalar, konfrans zalları, uşaq otaqları, oyun meydanları, tədris zalları, sauna, cakuzi, eləcə də restoranlar şəbəkəsindən yararlanı bilərlər.

Britaniyanın "Skytrax" tədqiqat şirkətinin 2 milyon səmşin arasında 10 aya yaxın müddətdə apardığı sorğuya əsasən, "Qatar Airways" dünyanın bir nömrəli hava yolları seçilib. 2014-cü ilin ən yaxşı "Business Class" kabini də "Qatar Airways"ə məxsusdur.

Təyyarə salonları: "Birinci klass" - səmşinlərə çarpayuya çevrilən rahat kreslolarla yanaşı, uçuş zamanı 15 düymüklük videodispleyli sistem, televiziya, şəxsi telefon, elektrik şəbəkəsi, eləcə də yataq ləvazimatları və digər aksesuarlar təqdim edilir.

"Biznes klass" - səmşinlərinə 160 dərəcə açılaraq çarpayuya çevrilən rahat oturmaçılar və bir sıra uçuş xidmətləri paketi təklif olunur. Gələcəkdə aviaşirkət uzunmüddətli uçuşlar zamanı "Boeing 777-200LR" təyyarələrində kreslo-çarpayı yeniliyini təbiiq edəcək.

Hazırda şirkət Afrika, Mərkəzi Asiya, Avropa, Uzaq Şərq, Cənubi Asiya, Orta Şərq, Şimali Amerika, Cənubi Amerika və Okeaniya da daxil olmaqla, dünyanın 144 şəhərinə uçuşlar həyata keçirir. Yaxın 4 ildə isə istiqamətlərin sayı 170-ə çatdırılacaq.

2013-cü ilin iyul ayında Qəter Hava Yolları İspaniyanın "Barselona" futbol klubu-

nun sponsorudur. Bundan başqa, şirkət Anorthosis Famagusta klubu ilə də əməkdaşlıq edir.

Sizi təyyarəyə girən kimi lüksə qonaq edirlər

Türkiyənin "Milliyet" qəzetində bununla bağlı maraqlı bir dosye hazırlanıb. Bu uçuşu gerçəkləşdirən bir mütəxəssis səyyah biznes-klass səmşinlərinin yaşadıklarını anladıb. Musavat.com təcrübəli səyyahın yazdıqlarını sizinlə bölüşür:

"Biznes Klass biletinizi aldıq, xeyirli olsun. Aeroporta gəldiniz, amma qeydiyyatda uzun bir növbə. Siz darıxmayın, çünki ayağınızın altına qırmızı xalılar sərilib. Sizdən əvvəl dayanan 1-2 nəfər var, ya da qarşınızda ümumən heç kim yoxdur. Ona görə də biznes-klass səmşinləri üçün ayrıca girişdən qeydiyyatınızı həyata keçirəcəksiz. Üstəlik, ən azı 10 kilo daha artıq çəkide baqaj daşımaq kimi üstünlüyünüz var. Əl baqajınız 10 kiloya qədər qəbul edilərsə, biznes-klass səmşinləri üçün bu, 13-14 kiloya qədərdir. Təyyarəyə də eyni qaydada, özəl girişdən keçəcəksiz. Burda da uzun növbələr gözləmək əzabınız olmayacaq.

Təyyarə gəldi, qapıya çatdınız. Burda da tələsməyə ehtiyac yoxdur, növbəyə dayanmağa da. Siz təyyarədə toplam 20-30 oturmaçığı olan biznes səmşinləri üçün açılan özəl sıradan içəri keçəcəksiniz. Boardinqini (keçid kartını) göstərən biznes-klass səm-

Onların yemək menyusu olduqca fərqlidir

Təyyarənin içində ancaq biznes-klass səmşinlərinin istifadə edə biləcəyi özəl ayaqyolları da var. Beləcə, gecənin bir saati oyandığınız zaman ayaqyolu növbəsində də gözləməmiş olursunuz. Üstəlik, onlara aid ayaqyollarının içində ekonomdan fərqli olaraq, parfümeriya, kolonya, yaş dəsmal, diş fırçalama seti, üz qırma seti, əl kremi də olur.

Bundan başqa, "biznes klass" səmşinlərinin son dərəcə geniş bir yemə-içmə menyusu və yol boyunca "qa" deyəndə yemək, "qu" deyəndə su istəmək kimi bir lüksü var. Biznes səmşinlər üçün özəl hazırlanmış bir torbanın içində isə əsasən daraq, yatmaq üçün parçadan hazırlanan eynək, üz qırma dəsti, qulaq tıxayıcı, əl və ya dodaq kremi, diş fırçalama seti və xüsusi corab olur. Corab deyib keçməyin, siz o corabla səyahət boyunca rahat hərəkət edə bilərsiniz, ayaqqabılarınızı təyyarədə çıxarmaq, ayaqyoluna belə corabla getmək lüksünüz var.

Yeməkdə limit yox, yatmaq üçün xüsusi oturmaq və...

Əgər səyahətiniz uzun dursun, o zaman səhər, nahar, şam yeməklərini də burda edəcəksiz. Menyunu da təbii ki, özünüz seçəcəksiz. Yemək aralarında mədəniyyət istəsə, yəndə özəl hazırlanan sendviçlər, kekslər, peçenyələr, atışdırma xarakterli

şərtidir. Əgər ekonom-klassla uçuş gerçəkləşdirsəniz, istədiyiniz kimi, rahat yata bilməyəcəksiniz ki, bu da səfərinizin sonrakı hissəsində sizə problem yaradacaq. Biznes-klass səmşinləri isə 140-160 dərəcə və hətta 180 dərəcəyə qədər açılan oturmaçılarda yata bilirlər və səfər bitəndə özlərini daha rahat hiss edirlər".

14 min dollarlıq lüks bilet də var, 30 min dollarlıq da

Bu, bir səyyahın danışdıqları və gördükləri idi. Amma bizim bildiyimiz fakt budur ki, "biznes klass" təyyarə biletleri standartdan ən azı iki-üç dəfə fərqlənir. Bununla yanaşı, dünyada astronomik məbləğlərə, uzun məsafələr üçün biznes-klass bilet qiymətləri də var. Ev qiymətinə, maşın qiymətinə biletlərdən danışırıq sizə. Onların bəzilərini nəzərinizə çatdırıraq:

Nyu York-Sinqapur "Singapore Havayolları" - bir nəfərlik bilet 14.000 dollar
Los Angeles - Melbourne "Qantas Havayolları" - bir nəfərlik bilet - 14.974 dollar
Los Angeles - Tokyo "Japan Havayolu". Burada isə tək oturmaq yox, səmşinlər özlərinə aid bir suit alırlar az qala. Bir nəfərlik bilet - 16.078 dollar

New York - Singapore "Virgin Atlantik" Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 21.000 dollar

New York - Sinqapur İsveçrə Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 22.265 dollar
Hong Kong - New York "Cathay Pacific" Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 26.247 dollar.

New York - Pekin Koreya Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 27.000 dollar.
San Francisco - Abu Dabi "Emirates" Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 28.090 dollar.

Los Angeles-Dubay "Emirates" Havayolları ilə. Bir nəfərlik bilet - 30.000 dollar

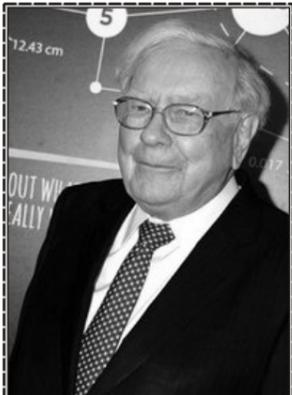
□ **Sevinc TELMANQIZI**

MÜSAVAT

Son səhifə

N 125 (6739) 12 iyun 2017

Milyarderlə nahar etmək üçün 2.6 milyon dollar ödəyəcək

Amerikalı milyarder Uorren Baffetlə nahar etmək haqqı ABŞ-ın xeyriyyə fondu tərəfindən auksionda 2.6 milyon dollara satılıb. Auksionun qalibinin adı sirr olaraq saxlanılır. Milyarderin keçirdiyi bu auksion artıq 18-ci dəfədir ki, baş tutur. Auksionun qalibləri Baffetlə nahar etmək və ona maraqlandıqları hər sualı vermək haqqı qazanırlar. Milyarder yığılmış vəsaiti Glide Foundation fonduna yönləndirir ki, sonuncu da San-Fransiskodakı evsizlərin qorunması ilə məşğuldur.

Ötən auksion nəticəsində o, 24 milyon dollar vəsait yığıb. 2016-cı ildə isə bu prosesdən 3.45 milyon dollar əldə edilib. Bir il öncə Dalian Zeus Entertainment Çin firması isə Baffetlə nahara görə 2.34 milyon dollar vəsait ödəyib. Uorren Baffet amerikalı investordur. 2017-ci ilin göstəricilərinə görə, o, "Forbes"-in global milyarderlər siyahısında ikinci yeri tutub. Onun varidatının həcmi 76,9 milyard dollardır.

Poçt idarəsi

Qandısının

külünü itirdi

Amerikalı Donald Mink ABŞ poçtunun işinə görə şikayətlənib. Buna səbəb poçt işçilərinin onun ölmüş anasının külündən ibarət qutunu 4 ay boyunca lazımı ünvana çatdırmaması olub.

Kişi dəfn bürosuna pul ödəyib ki, anası Meri Minkin qalıqlarını Qrand Forksdan Seymur şəhərinə aparsınlar. Mink bir neçə ay boyunca krematoriyadan anasının küllərinin harada olmasını aydınlaşdırmağa çalışıb. Uzun müddət keçəndən sonra ona bildiriblər ki, həmin qutu itib. Jurnalistlərin köməyi ilə amerikalı baş poçt idarəsinin meneceri ilə əlaqə saxlayıb və sonuncu ona söz verib ki, itirilmiş qutu-

nu tapacaqlar. O, poçt idarəsinin bütün şöbələrini bu axtarışa cəlb edəcəyinə söz verib. Mart ayında britaniyalı Holli Uillobi teleşouda etiraf

edib ki, 1 yaşlı oğlunun ölümündən sonra onun külünü balaca ayı oynucağının içində, boynundan asaraq yavaşlayır.

Uşaq televizora erkən yaşlardan meyil edirsə...

Amerikada aparılan bir araşdırmanın nəticələrinə görə, uşaqlarda televizora marağ 18 aylıq olarkən yaranır. Amma bu, hələ onların tamaşaçı olduğunu göstərmir. 2 yaş yarımından başlayaraq cizgi ilmlə-

rinə marağ başlayır. Bu yaşda uşaqların təqlid etmə qabiliyyəti yavaş-yavaş yaranır.

Tədqiqatlara görə, tez-tez kadr dəyişikliyi körpə beynində qarışıqlığa və pozğunluğa səbəb olur. 3-6 yaş arası uşaqlarda isə

bu təsirin səviyyəsi daha da artır.

6-11 yaş qrupuna aid uşaqların izlədiyi proqramların təsirləri daha çoxdur, çünki bu yaş qrupu uşaqlarda diqqət və dəqiq izləmə tam inkişaf etmiş olur. Cizgi filmləri uşaqlara müxtəlif formalarda mənfi təsir edir. Araşdırmalara görə şiddət, qorxu məzmunlu cizgi filmi izləyən uşaqların digər yaşlılarına görə daha çox dalaşqan, üsyankar olur. Onlar ətraflarına daim zərər vermək barədə düşüncülər və çox aqressiv olurlar. Mütəxəssislərin fikrincə gündə bir neçə saat cizgi filminə baxan uşaqlarda diqqət əksikliyi olur. Bundan başqa, onlarda aktivlik yaşlılarına nisbətən 30-40% az olur. Uşağın izlədiyi animasiya filmləri hər gün onun həyatına daha çox daxil olur. Uşaq artıq özünü o personajlardan biri hesab etməyə başlayır. Belə uşaqlar həmişə gerçək olmayan dünyada yaşayırlar, reallığa adaptasiya ola bilmirlər. Filmdə gördükləri hərəkətləri gerçəklikdə də sınaqdan keçirmək istəyirlər.

QOÇ - Fəaliyyətə bağlı yeni gedilərlər etmək üçün imkan qazanacaqsınız. Bu yönümdə müttəfiqlərinizin köməyindən maksimum yararlanın. Bu gün müqəddəs ziyarətgahlara getmək sizə rahatlıq gətirəcək.

BUĞA - İnsanların bir-birinə soyuqlaşdığı indiki ərafədə dini-mistik dəyərlərə qiymət verməlisiniz. Bu baxımdan Tanrıya zidd olan addımlar atmamalısınız. Səhhətinizi qoruyun.

ƏKİZLƏR - Ailə-sevgi münasibətlərini qaydasına salmaq üçün gözəl fürsətdir. Öz eşqinizi izhar etmək istəyirsinizsə, bir an da vaxt itirməyin. Başqalarının qəlbinə dəyən hərəkətlərə yol verməyin.

XƏRÇƏNG - Bu gün ilk növbədə sağlıq durumunuza diqqət yetirməlisiniz. Astroloji göstəricilər daxili orqanlarınızda problemlərin baş qaldıracağını göstərir. Qalan işləriniz normal olacaq.

ŞİR - Bu xoş gündə ən müxtəlif situasiyalarla rastlaşa bilərsiniz. Daha həssas olduğunuz üçün emosiyalarınızı cilovlayın. Mübahisə etməyin. Başınızı yalnız adi işlərlə qatın.

QIZ - Yaxşı olar ki, əsas vaxtınızı fəaliyyət sahəsində xərcləyəsini. Münasibət qurmaq, hansısa global problemi həll etmək, uzaq səfərə çıxmaq üçün uğurlu ərafə deyil. Yalan vədlər verməyin.

TƏRƏZİ - Təxminən saat 13-ə qədər mübahisə və qalmaqlar gözlənilməyindən özünüzü qoruyun. Sonrakı müddətdə işə yəziyyət qismən sabitləşəcək. İşlə bağlı məsuliyyətinizi dərk edin.

ƏQRƏB - O qədər də uğurlu gün deyil. Nəzərdə tutduğunuz ciddi planları təxirə salın. Qarşılıqlı münasibətlər zəminində ehtiyatlı olun. Sizə aidiyyəti olmayan məsələlərə müdaxilə etməyin.

OXATAN - Ulduzların düzümü himayəsində olduğunuz bu gündə riskdən uzaq olmağı tövsiyə edir. Nahar ərafəsində isə perspektivli danışıqlarda iştirakınız gözlənilir. Pul bərədə qənaətcil olun.

OĞLAQ - Hər mənada uğurlu gündür. Göy qübbəsi müdafiəinizdə durduğu üçün oyaqtınız xoş olacaq. Günü ikinci yarısında şəxsi büdcənizi artırmaq üçün şans qazanacaqsınız. Ölçülü-biçili danışın.

SUTÖKƏN - İş yoldaşlarınızla, qonşu və qohumlarınızla mülayim davranın. Hətta təqsirkar qarşı tərəf olsa da, təmkin göstərərək neytrallığınızı qorumağa çalışın. Bəxtinizdə pul da var.

BALIQLAR - Ailə üzvlərinizlə bağlı yaranmış problemləri özünüzdə dərd etməyin. Hər şeyi tələyin axarına buraxın. İndi sizə onlara qarşı mülayim mövqe nümayiş etdirmək lazımdır. Səhhətinizə fikir verin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Qadın 31 yaşına çatdısa...

Britaniya alimləri hesab edirlər ki, qadın 31 yaşında cazibədarlığının zirvəsinə çatır. Bu yaşda qadın həm təbii gözəlliyə, həm özünə inam hissəsinə, həm üslub duyğusuna malik olur. Bu isə artıq yetkin qadınları yeniyetmə qızlardan fərqləndirir.

2 mindən çox kişi və qadın iştirak etdiyi sorğuda respondentlərin təxminən 70 faizi özünə inam hissini qadını cazibədar edən əsas amil adlandırdılar. Reyi soruşulardın 67 faizi xarici görünüşə, 47 faizi üslub duyğusuna üstünlük verib.

Sorğuda iştirak edən qadınların təxminən üçdə ikisi belə bir fikirlə razıdır ki, illər ötdükcə, qadın daha da gözəlləşir. Onların yarısından çoxu bildirib ki, yeniyetməlik komplekslərindən tədricən canını qurtarandan sonra özünü gözəl sayır. Respondentlərin 55 faizi düzgün makiyaj üslubu seçəndən sonra cazibədar olduğunu söyləyiblər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Müsavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "B-Z" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.